

สภาพการณ์พิเศษภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

วิทยานิพนธ์
ของ
รัตนา ชุมไชสง

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

มิถุนายน 2556

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

**THE STATES OF SUPERVISION IN SCHOOLS UNDER BURIRAM
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 4**

Rattana Chumthaisong

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Educational Administration**

June 2013

Copyright of Buriram Rajabhat University

ชื่อเรื่อง	สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4	
ผู้วิจัย	รัตนา ชุมโรสง	
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริณี จุโทปะมา	ที่ปรึกษาหลัก
	รองศาสตราจารย์มาลิณี จุโทปะมา	ที่ปรึกษาร่วม
ปริญญา	ครุศาสตรมหาบัณฑิต	สาขาวิชา การบริหารการศึกษา
สถานศึกษา	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์	ปีที่พิมพ์ 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 และเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครู โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน ได้จำนวนผู้บริหาร 136 คน และครูจำนวน 327 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 463 คน แล้วทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ลักษณะคือแบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และแบบปลายเปิด มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่า t แบบ Independent Samples และความแปรปรวนทางเดียว หรือ F-test ถ้าพบความแตกต่างนำมาทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเซฟเฟ ผลการวิจัยพบว่า

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามสภาพตำแหน่งโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผลการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านสภาพการนิเทศและด้านการวางแผนการนิเทศไม่แตกต่างกัน
3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน ที่มีจำนวนมากที่สุดคือควรให้ครูผู้สอนเป็นคณะทำงานในการศึกษาสภาพการนิเทศและความต้องการของโรงเรียน รองลงมาคือควรแต่งตั้งคณะทำงานจากครูผู้สอนในโรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานจะได้เป็นแผนงานของโรงเรียนที่ชัดเจน การกำหนดวันเวลาในการนิเทศและปฏิบัติตามปฏิทิน มีการประเมินความก้าวหน้าในการสอนของครูที่เกิดจากการนิเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน และควรเปิดโอกาสให้ครูได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองตามลำดับ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

TITLE	The States of Supervision in Schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 4		
AUTHOR	Rattana Chumthaisong		
THESIS ADVISORS	Assistant Professor Dr. Siranee Chutopama	Major Advisor	
	Associate Professor Malinee Chutopama	Co-advisor	
DEGREE	Master of Education	MAJOR	Educational Administration
SCHOOL	Buriram Rajabhat University	YEAR	2013

ABSTRACT

The purposes of this research were: 1) to study the states of supervision in schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 4, and 2) to compare the opinions of the administrators and teachers about the states of supervision in schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 4, classified by positions and school sizes. The samples were 136 administrators and 327 teachers in a total of 463, selected by using the Table of Krejcie & Morgan and multi-stage random sampling, respectively. The instrument used in this study was a 3-part questionnaire including check list, 5-rating scale, and open-ended form with its reliability at 0.95. The statistics used for analyzing the collected data were percentage, mean, and standard deviation. The hypotheses were tested by independent samples t-test and one-way ANOVA, and Scheffé method was used to compare each pair of the aspects. The findings were as follows:

1. The opinions of the administrators and teachers about the states of supervision in schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 4 both as a whole and each aspect were at high levels.
2. The comparison of the opinions of the administrators and teachers about the states of supervision in schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 4, classified by positions as a whole was statistically significant difference at .05 level. When considering at each aspect, it was found that supervision operation, and supervision evaluation were statistically significant difference at .05 level; whereas, the supervision state, and supervision planning were not different.

3. The comparison of the opinions of the administrators and teachers about the states of supervision in schools under Buriram Primary Educational Service Area Office 4, classified by school sizes both as a whole and at each aspect were statistically significant difference at .01 levels.

4. The opinions and suggestions of the administrators and teachers about the states of supervision in schools with the highest percentages were that the teachers should give the opportunity to be team work in studying supervision states and the school needs, followed by the team work should be appointed from teachers in schools to take part in planning and making the operation, and the operation will go along with school plans explicitly; the date setting in supervision and operating with calendar should be done, the coordination between administrators and teachers should be held in advanced supervision and taken the supervision results to develop teachers; and the advancement evaluation should be operated in teachers' teaching from supervision continually and presently, and the chances should be provided to teachers to evaluate their own works.

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้โดยได้รับความอนุเคราะห์จากบุคลากรหลายฝ่าย ผู้วิจัย ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริมาณี จุโฑปะมา ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์ มาลีณี จุโฑปะมา ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประคอง กาญจนการุณ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำ ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องตั้งแต่ต้นจนสำเร็จเรียบร้อย เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้อำนวยความสะดวกในการประสานงานจัดทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน คือ นายธีระศักดิ์ เลื่อยไธสง ศึกษาพิเศษ นายวัชรจิโรจน์ กระจ่างวงศ์ ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านกอกดอนพยอมและนายบรรเจต ลิไธสง ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านคู(ครูศิษย์วิทยาคาร) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประโยชน์และคุณค่าที่เกิดขึ้นจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้บิดา มารดา ครู อาจารย์ ที่ได้อบรมสั่งสอนให้เป็นผู้ที่มีศีล สมာธิ ปัญญา ตลอดทั้งสามี บุตร ที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา

รัตนา ชุมไธสง

สารบัญ

	หน้า
หน้าอำนวยการ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
ประกาศคุณูปการ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพประกอบ	ฎ
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	1
สมมติฐานของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
การบริหารงาน โรงเรียน.....	9
ความหมายของการบริหารงาน โรงเรียน.....	9
หน้าที่หลักของโรงเรียน.....	10
ขอบข่ายของการบริหารงาน โรงเรียน.....	11
การนิเทศการศึกษา.....	16
ความหมายของการนิเทศ.....	17
ความหมายของการนิเทศการศึกษา.....	17
ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา.....	19
ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา.....	20

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
หลักการนิเทศการศึกษา.....	22
กระบวนการนิเทศการศึกษา.....	23
ประเภทของการนิเทศการศึกษา.....	27
รูปแบบการนิเทศการศึกษา.....	28
การนิเทศภายใน โรงเรียน.....	36
ความหมายของการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	37
ความมุ่งหมายของการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	38
หลักการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	39
ขอบข่ายของการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	41
ความจำเป็นของการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	44
กิจกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	46
บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	48
กระบวนการและขั้นตอนการนิเทศภายใน โรงเรียน.....	54
สภาพการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียน.....	63
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69
งานวิจัยในประเทศ.....	69
งานวิจัยต่างประเทศ.....	78
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	81
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	81
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	84
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	86
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	86
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	87

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	91
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	91
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	110
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	110
สมมุติฐานของการวิจัย.....	110
วิธีดำเนินการวิจัย.....	111
สรุปผลการวิจัย.....	112
อภิปรายผล.....	113
ข้อเสนอแนะ.....	116
บรรณานุกรม.....	118
ภาคผนวก.....	126
ภาคผนวก ก หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย..	127
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม.....	133
ภาคผนวก ค การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	141
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	150

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 ประชากรโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามอำเภอและขนาดของโรงเรียน.....	82
3.2 ประชากรผู้บริหารและครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ประจำปีการศึกษา 2555 จำแนกตามอำเภอและ ขนาดของโรงเรียน.....	83
3.3 กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเขต 4 จำแนกตามอำเภอและขนาดของโรงเรียน.....	84
4.1 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน.....	92
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมและรายด้าน.....	93
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ.....	94
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการวางแผน การนิเทศ.....	96
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ.	98
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ.	100
4.7 การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามตำแหน่ง....	102
4.8 การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาด ของโรงเรียน.....	103

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.9 เปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่.....	104
4.10 เปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการวางแผนการนิเทศ จำแนกตามขนาด ของโรงเรียนเป็นรายคู่.....	105
4.11 เปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ จำแนกตามขนาด ของโรงเรียนเป็นรายคู่.....	106
4.12 เปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการประเมินผลการนิเทศ จำแนกตามขนาด ของโรงเรียนเป็นรายคู่.....	107
4.13 เปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวม จำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่.....	108
4.14 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผลการนิเทศ.....	109

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 องค์ประกอบของการนิเทศแบบร่วมมือ	31
2 ขั้นตอนการนิเทศภายในโรงเรียน	54
3 การวางแผนการนิเทศภายในมี 4 ขั้นตอน	56
4 ขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศภายในให้ได้ผลดี	59

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบัน โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองโลก มีผลทำให้ประเทศต่างๆ ในโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น ทำให้ประเทศต่างๆ ต้องพยายามปรับเปลี่ยนและดำเนินนโยบายให้เท่าทันกระแสความเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ประเทศของตนสามารถยืนหยัดอยู่ได้ในสังคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรี คุณภาพของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายไปสู่ความสำเร็จและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2553 : คำนำ)

การศึกษาเป็นกลไกที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นกลไกที่ใช้ในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาประเทศชาติ ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 ได้มีการกำหนดแนวทางพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างจริงจังเพื่อให้เกิดความสมดุล เป็นธรรม และยั่งยืน มุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” กระบวนการจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญภายใต้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ปัจจุบันของสังคมไทย (ราณี กุญรัมย์. 2553 : 1) แต่นั่นย่อมหมายความว่า ระบบการศึกษา รวมถึงการจัดการเรียนการสอน วิชาการสอน และความคิดความเชื่อทางด้านการจัดการเรียนรู้อของครูผู้สอนภายในห้องเรียนจะต้องปรับเปลี่ยนไปให้มีความสอดคล้องเหมาะสมตามสภาพการณ์ด้วย ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษา ในปี พ.ศ. 2540 โดยที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เห็นความสำคัญของการจัดการศึกษา จึงกำหนดไว้ในหมวด 4 มาตราที่ 22-30 ในส่วนที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการกำหนดไว้ในหมวดที่ 5 มาตราที่ 31-40 และการนิเทศภายในโดยเฉพาะนั้น มีกำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดการกำกับ ติดตาม การจัดการศึกษาของผู้บริหารไว้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ เกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ยังได้กำหนดให้มีการนิเทศภายในเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การประเมินด้วย เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนัก เห็นความสำคัญและนำไปปฏิบัติในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและได้ผลอย่างเป็นรูปธรรม (ชำนาญ แสงจันทร์. 2555 : 4)

การนิเทศการศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครูให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรได้ แต่ในสภาพปัจจุบันมีข้อจำกัดหลายประการ ศึกษานิเทศก์ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไม่สามารถปฏิบัติกรนิเทศการศึกษาได้ครบถ้วน เนื่องจากขาดปัจจัยสนับสนุนหลายด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องจำนวนบุคลากร และพาหนะในการเดินทางไปนิเทศ จึงทำให้ไม่สะดวกในการปฏิบัติงานการนิเทศ นอกจากนี้ในสภาพปัจจุบันสถานศึกษาบางแห่งมีบุคลากรส่วนหนึ่งในโรงเรียนที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี รวมทั้งเป็นผู้รู้และเข้าใจสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของสถานศึกษาและชุมชน และมีความใกล้ชิดครู รู้จุดเด่นจุดด้อยได้ดีกว่า ดังนั้น ระบบการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสม และควรนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในสภาพการณ์เช่นนี้ ก็คือ การนิเทศภายในโรงเรียน ด้วยเหตุผล คือ สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง (ชำนาญ แสงจันทร์. 2555 : 4) ซึ่งการนิเทศการศึกษาคือเป็นความจำเป็นต่อการจัดการศึกษา และต้องงาน อันใดเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะจะช่วยให้การปฏิบัติงานของครูหรือเจ้าหน้าที่อื่นๆ พัฒนาไปจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ การพัฒนาและการให้การศึกษาแก่เด็ก (เขาวพา เศรษฐกุล. 2542 : 88) ทั้งนี้การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการส่งเสริมพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ปรับปรุงให้ครูอื่นจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของครูและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนมากที่สุด (เสถียร เทียงธรรม. 2542 : 38) ซึ่งสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนบุคลากรขาดความรู้เรื่องการนิเทศภายใน ขาดการนิเทศติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ขาดแคลนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือและสื่อต่างๆ ไม่ได้กำหนดรูปแบบการประเมินผลไว้อย่างชัดเจน (สำราญ พานานา. 2542 : บทคัดย่อ)

ภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ก็คือการนิเทศ โดยเฉพาะการนิเทศภายใน โรงเรียน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ปรับปรุง สิ่งที่ยกพร่องด้านวิชาการให้มีการพัฒนา และส่งเสริมให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา เป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับคุณครูและนักเรียน จึงย่อมทราบถึงปัญหาต่างๆ ได้ดีกว่าบุคลากรภายนอก เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว การนิเทศภายในโรงเรียนจะสนองตอบความต้องการของบุคลากรในโรงเรียนได้อย่างถูกต้อง การนิเทศภายในเป็นกระบวนการในการปฏิบัติงานทางการศึกษาที่ผู้บริหาร โรงเรียนและบุคลากรภายใน โรงเรียนร่วมมือกันจัดขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนอันจะนำมาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียนและเพื่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นในตัวผู้เรียนในทุกด้านโดยบุคลากรในโรงเรียน รวมถึงเป็นการพัฒนาความก้าวหน้าของครูอีกทางหนึ่งด้วย (บรรหาญ บุญจันทร์. 2550 : 11) และเป็นกระบวนการบริหารการศึกษาที่จัดดำเนินการในโรงเรียนโดยบุคลากรในโรงเรียนเป็นหลักซึ่ง

ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน คณะครูอาจารย์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนโดยตรง (วัชรรา เล่าเรียนดี. 2545 : 130)

จากเหตุผลข้างต้นจะเห็นว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงส่งผลให้นักเรียนมีพัฒนาการทุกด้านเต็มตามวัยและตามศักยภาพ ทั้งนี้สาเหตุและปัญหาของสถานศึกษาที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในทุกรายวิชา มีสาเหตุสำคัญมาจากการขาดแคลนครูทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยครูร้อยละ 91 มีการสอนที่ไม่ได้มาตรฐานเนื่องจากขาดการแนะนำ ช่วยเหลือเกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ สำหรับกระบวนการบริหารของผู้บริหารการศึกษานั้น จะผ่านการประเมินเพียงมาตรฐานการบริหารงานทั่วไปเท่านั้น ส่วนใหญ่จะไม่ผ่านการบริหารทางวิชาการ ซึ่งมีเรื่องของการนิเทศภายในเป็นหัวใจสำคัญ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. 2549 : 27) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบประเมินผลและนิเทศการศึกษาโรงเรียนในสังกัดครั้งที่ 1 ปีงบประมาณ 2555 เพื่อชี้แจงนโยบาย ติดตาม ประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการศึกษารวมทั้งตรวจเยี่ยมรับฟังความคิดเห็นช่วยเหลือแนะนำและสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้แก่ครูและบุคลากรทางศึกษาในสังกัด การติดตามตรวจสอบประเมินผลและนิเทศการศึกษามีความสำคัญมาก เป็นการสนับสนุนให้การจัดการศึกษา และการบริหารราชการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตรงตามเจตนารมณ์ของการจัดการศึกษาดำเนินการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 จำนวนโรงเรียน 194 โรงเรียน แบ่งเป็น 20 กลุ่ม ผลการนิเทศพบว่า การปฏิบัติการณ์เทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.67 ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาสามารถดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเป็นกัลยาณมิตรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ผู้รับการนิเทศสามารถนำเสนอจุดเด่น จุดด้อยและจุดที่ต้องการพัฒนาได้ และร่วมกันสรุปข้อดีและข้อบกพร่องเพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาได้ ข้อเสนอแนะดังนี้คือ 1. โรงเรียนขาดเครื่องมือและสื่อในการนิเทศภายในโรงเรียน 2. บางโรงเรียนขาดการแต่งตั้งผู้นิเทศภายในโรงเรียน 3. โรงเรียนขาดการประเมินผลและรายงานผลอย่างเป็นระบบ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. 2555 : 75)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เพื่อประโยชน์สำหรับการบริหารสถานศึกษาในการที่จะปรับปรุงการบริหารด้านการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูและเสริมสร้างให้ครูเกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน เป็นการสร้าง

ความมั่นใจในการปฏิบัติงานให้แก่ครูในโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และคุณภาพของนักเรียนตามมาตรฐานและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ให้มีประสิทธิภาพและผ่าน เกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานูรริรมย์ เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูรริรมย์ เขต 4 จำแนกตามสถานภาพ ตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารกับครุมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูรริรมย์ เขต 4 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูรริรมย์ เขต 4 แตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบสภาพการนิเทศในด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผลการนิเทศของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูรริรมย์ เขต 4
2. เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารในการวางแผนการดำเนินงาน ปรับปรุงและพัฒนารูปแบบการ นิเทศภายในของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงและส่งเสริมการ นิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูรริรมย์ เขต 4 ให้มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการณ์พิเศษภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุขำรัมย์ เขต 4 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาไว้ 4 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2546 : 36)

1. ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ
2. ด้านการวางแผนการนิเทศ
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศ
4. ด้านการประเมินผลการนิเทศ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 4 ในปีการศึกษา 2555 ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนในอำเภอพุทไธสง จำนวน 23 โรงเรียน อำเภอนาโพธิ์ จำนวน 20 โรงเรียน อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จำนวน 21 โรงเรียน อำเภอสตึก จำนวน 61 โรงเรียน อำเภอแคนดง จำนวน 20 โรงเรียน และอำเภอคูเมือง จำนวน 49 โรงเรียน รวมทั้งหมด 194 โรงเรียน ผู้บริหารจำนวน 206 คน และครู จำนวน 2,056 คน จำนวนประชากรรวม 2,262 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มจากประชากร ผู้บริหารและครู โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 148-149) ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร จำนวน 136 คน และกลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 327 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 463 คน แล้วทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ มีดังนี้

1.1 สถานภาพตำแหน่ง

1.1.1 ผู้บริหาร

1.1.2 ครู

1.2 ขนาดของโรงเรียน

2.1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

2.1.2 โรงเรียนขนาดกลาง

2.1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

2. ตัวแปรตาม คือ สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการการดำเนินงานที่เกิดจากความร่วมมือช่วยเหลือแนะนำ สนับสนุนซึ่งกันและกันของผู้นิเทศ ซึ่งหมายถึงผู้บริหารกับครูในโรงเรียนเพื่อปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นงานวิชาการ ประกอบด้วย สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผน การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ

2. สภาพการนิเทศภายใน หมายถึง สภาพการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียน ได้แก่

2.1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ หมายถึง การสำรวจหาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาที่เป็นจริงและกำลังเป็นอยู่ หรือที่เห็นผลอยู่ในขณะดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน

2.2 การวางแผนการนิเทศ หมายถึง การพิจารณาสิ่งที่จะทำในอนาคต โดยการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่จะเกิดขึ้น มีการกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่ต้องดำเนินการ และกำหนดตัวบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบงานก่อนลงมือปฏิบัติ

2.3 การปฏิบัติการนิเทศ หมายถึง การดำเนินงานตามปฏิทินในโครงการนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่การเตรียมความพร้อมด้านการนิเทศ แล้วลงมือตามปฏิทินที่กำหนดไว้ตามโครงการนิเทศภายในโรงเรียน

2.4 การประเมินผลการนิเทศ หมายถึง การตรวจสอบความสำเร็จของโครงการนิเทศ วัตถุประสงค์และเป้าหมายการนิเทศภายในโรงเรียน

3. สถานภาพตำแหน่ง หมายถึง สภาพการปฏิบัติงานในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น

3.1 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษาที่ทำหน้าที่บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

3.2 ครู หมายถึง ผู้ที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

4. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง ขนาดของโรงเรียนประถมศึกษา แบ่งตามจำนวนนักเรียน ตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มี 3 ขนาด คือ

4.1 ขนาดเล็ก จำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน

4.2 ขนาดกลาง จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 - 300 คน

4.3 ขนาดใหญ่ จำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 หมายถึง หน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในของโรงเรียนประถมศึกษาและประมวลความรู้จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ โดยมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน ซึ่งแบ่งหัวข้อตามลำดับ ดังนี้

1. การบริหารงานโรงเรียน
 - 1.1 ความหมายของการบริหารงานโรงเรียน
 - 1.2 หน้าที่หลักของโรงเรียน
 - 1.3 ขอบข่ายของการบริหารงานโรงเรียน
2. การนิเทศการศึกษา
 - 2.1 ความหมายของการนิเทศการศึกษา
 - 2.2 ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา
 - 2.3 ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา
 - 2.4 หลักการนิเทศการศึกษา
 - 2.5 กระบวนการนิเทศการศึกษา
 - 2.6 ประเภทของการนิเทศการศึกษา
 - 2.7 รูปแบบการนิเทศการศึกษา
3. การนิเทศภายในโรงเรียน
 - 3.1 ความหมายของการนิเทศการภายในโรงเรียน
 - 3.2 ความมุ่งหมายของการนิเทศการภายในโรงเรียน
 - 3.3 หลักการนิเทศการภายในโรงเรียน
 - 3.4 ขอบข่ายของการนิเทศการภายในโรงเรียน
 - 3.5 ความจำเป็นของการนิเทศการภายในโรงเรียน
 - 3.6 กิจกรรมการนิเทศการภายในโรงเรียน
 - 3.7 บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน
 - 3.8 กระบวนการและขั้นตอนการนิเทศภายในโรงเรียน

4. สภาพการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน
 - 4.1 ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
 - 4.2 ด้านการวางแผนการนิเทศ
 - 4.3 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ
 - 4.4 ด้านการประเมินผลการนิเทศ
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารงานโรงเรียน

การดำเนินงานของโรงเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่บุคลากรของโรงเรียนจะต้องปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องและสัมพันธ์กัน โดยคำนึงถึงขั้นตอนกระบวนการแนวทางปฏิบัติและวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมายการบริหารงาน จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้ทุกคนในโรงเรียนเกิดความเข้าใจ เกิดแนวคิดที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างถูกต้อง

ความหมายของการบริหารโรงเรียน

คำว่า การบริหาร (Administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน "Administratiae" หมายถึง ช่วยเหลือ (Assist) หรืออำนวยความสะดวก (Direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า "Minister" ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรี สำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า Administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่าง ๆ

ธงชัย สันติวงษ์ (2546 : 18) ให้ความหมายของการบริหารว่า การบริหาร คือ งานของหัวหน้าหรือผู้นำที่จะต้องกระทำ เพื่อให้กลุ่มต่าง ๆ ที่มีคนหมู่มากมาอยู่รวมกัน และร่วมกันทำงาน เพื่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้จนสำเร็จผล โดยได้ประสิทธิภาพ

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2547 : 4) กล่าวว่า การบริหาร คือ กลุ่มของกิจกรรม ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การสั่งการหรือการชี้นำ (Directing/ Leading) และการควบคุม (Controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์การ เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลครบถ้วน

วิรัช วิรัชนิการวรรณ (2555 : 1) ให้ความหมายของการบริหารคือ "กระบวนการบริหาร" และ "ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร" มาใช้เป็นแนวทางหรือกรอบแนวคิดในการให้

ความหมายซึ่งน่าจะมีส่วนทำให้การให้ความหมายคำว่าการบริหารเช่นนี้ครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการบริหารชัดเจน เข้าใจได้ง่าย เป็นวิชาการ และมีกรอบแนวคิดด้วย นอกจากนี้ 2 ตัวอย่างนี้แล้ว ยังอาจนำปัจจัยอื่นมาใช้เป็นแนวทางในการให้ความหมายได้อีก เป็นต้นว่า 3M ซึ่งประกอบด้วย การบริหารคน (Man) การบริหารเงิน (Money) และการบริหารงานทั่วไป (Management) และ 5P ซึ่งประกอบด้วย ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด ประสานงาน และประชาสัมพันธ์

หวน พินธุพันธ์ (2555 : 1) ให้ความหมายของการบริหาร คือศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ หมายความว่าผู้บริหารไม่ใช่ผู้ปฏิบัติ แต่ใช้ศิลปะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานจนเป็นผลสำเร็จตรงตามจุดหมายขององค์กร หรือตรงตามจุดหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกแล้ว

เดสเลอร์ (Dessler. 2004 : 3) กล่าวว่า การบริหาร คือ การที่ผู้บริหารวางแผน จัดองค์การ การนำ และควบคุมการทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่าการบริหารคือ กระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการ และการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกขององค์การและใช้ทรัพยากรอื่นๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ จึงเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้ทุกคนในองค์การเกิดความเข้าใจ เกิดแนวคิดและรู้ทิศทางที่จะเดิน ไปสู่เป้าหมายได้อย่างถูกต้อง

หน้าที่หลักของโรงเรียน

หน้าที่หลักของโรงเรียนในการปฏิบัติงานตามแนวคิดของ แฮร์ริส (Harris) ได้แบ่งหน้าที่ของโรงเรียนเป็น 5 ประการ ดังนี้ (อัญชลี ธรรมะวิสิฎกุล. 2552 ก : 2)

1. หน้าที่ทางการสอน (Teaching Function) เป็นหน้าที่หลัก ศึกษานิเทศก์จะต้องทำงานที่เกี่ยวกับการสอนโดยตรง นั่นคือช่วยเหลือ แนะนำ เกี่ยวกับวิธีการสอนที่ดีให้กับครูรวมตลอดถึงการวัดและประเมินผลด้วย
2. หน้าที่จัดบริการ (Special Service Function) เป็นการช่วยเหลือแนะนำเกี่ยวกับการบริการให้แก่ นักเรียน โดยตรง ได้แก่ หน่วยสุขภาพพลานามัย การแนะแนว บริการจิตบำบัด และ สันทนาการ เป็นต้น
3. หน้าที่จัดอำนาจการ (Management Function) เป็นการช่วยเหลือในเรื่องการจัดดำเนินงานในด้านธุรการทั่วไป เกี่ยวข้องกับคณะบุคคล เป็นการเกี่ยวพันโดยทางอ้อมกับการเรียนการสอน
4. หน้าที่การนิเทศ (Supervision Function) เป็นงานเกี่ยวกับการนิเทศการติดต่อประสานงานเป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเรียนการสอน ศึกษานิเทศก์จะทำงานร่วมกับครู

5. หน้าที่บริหารงานทั่วไป (General Administration Function) เป็นหน้าที่เกี่ยวกับงานบริหารในโรงเรียนทั่ว ๆ ไป ที่ศึกษานิเทศก์จะช่วยเหลือโรงเรียนได้

จะเห็นได้ว่าหน้าที่การนิเทศ (Supervision Function) เป็นหน้าที่หลักอย่างหนึ่งของโรงเรียนที่จะต้องปฏิบัติ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในการบริหารโรงเรียน จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำหน้าที่ในการนิเทศภายในโรงเรียน โดยเฉพาะโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน แต่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนจะต้องทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ

ขอบข่ายของการบริหารงานโรงเรียน

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสามารถ และมีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีพลัง และมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีการกระจายอำนาจ และให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และเป็นไปตามหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งให้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาของไทยมีเอกภาพเชิงนโยบาย และมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาดังปรากฏในบัญญัติมาตรา 39 ที่ว่า (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 33)

“มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง”

การกระจายอำนาจดังกล่าวจะทำให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ ในการบริหารจัดการ เป็นไปตามหลักของการบริหารจัดการ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management : SBM) ซึ่งจะเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพได้มาตรฐานและสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

จากแนวคิดดังกล่าวเพื่อให้สถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระ และมีความเข้มแข็ง รัฐจึงให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคล โดยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ในมาตรา 35 ดังนี้

“มาตรา 35 สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตามมาตรา 34 (2) เฉพาะที่เป็นโรงเรียนมีฐานะเป็นนิติบุคคล เมื่อมีการยุบเลิกสถานศึกษาดาวรรคหนึ่ง ให้ความเป็นนิติบุคคลสิ้นสุดลง”

เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาสอดคล้องกับบทบัญญัติดังกล่าว
กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำคู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคลขึ้น โดย
กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษา ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ,
2546 : 33-65)

1. การบริหารวิชาการ

แนวคิด งานวิชาการเป็นงานหลัก หรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มุ่งให้
กระจายอำนาจในการบริหารจัดการ ไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้
สถานศึกษาดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็ปัจจัยสำคัญ
ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและ
กระบวนการเรียนรู้ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพ
นักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สถานศึกษาริหารงานด้านวิชาการฯได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว และ
สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น
2. เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพ
สอดคล้องกับระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพภายในเพื่อพัฒนาตนเอง
และการประเมินจากหน่วยงานภายนอก
3. เพื่อให้สถานศึกษาพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนจัดปัจจัยเกื้อหนุน
การพัฒนาการเรียนรู้ที่สนองตามความต้องการของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่น โดยชี้ให้ผู้เรียนเป็น
สำคัญได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

4. เพื่อให้สถานศึกษาได้ประสานความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของ
สถานศึกษาและของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ อย่างกว้างขวาง

ขอบข่าย/ภารกิจ

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครั้ว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. การบริหารงบประมาณ

แนวคิด การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษานับความเป็นอิสระ ในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ชี้คหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษารวมทั้งจัดหารายได้จากบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้สถานศึกษาบริหารงานด้านงบประมาณมีความเป็นอิสระ คล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้
2. เพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์เป็นไปตามข้อตกลงการให้บริการ
3. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่ได้อย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ

ขอบข่าย/ภารกิจ

1. การจัดทำและเสนอของบประมาณ
 - 1.1 การวิเคราะห์และพัฒนานโยบายทางการศึกษา
 - 1.2 การจัดทำแผนกลยุทธ์หรือแผนพัฒนาการศึกษา
 - 1.3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมการเสนอของบประมาณ
2. การจัดสรรงบประมาณ
 - 2.1 การจัดสรรงบประมาณในสถานศึกษา
 - 2.2 การเบิกจ่ายและการอนุมัติงบประมาณ
 - 2.3 การ โอนเงินงบประมาณ
3. การตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน

3.1 การตรวจสอบติดตามการใช้จ่ายเงินและผลการดำเนินงาน

3.2 การประเมินผลการใช้จ่ายเงินและผลการดำเนินงาน

4. การระดมทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา

4.1 การจัดการทรัพยากร

4.2 การระดมทรัพยากร

4.3 การจัดหารายได้และผลประโยชน์

4.4 กองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา

4.5 กองสวัสดิการเพื่อการศึกษา

5. การบริหารการเงิน

5.1 การเบิกเงินจากคลัง

5.2 การรับเงิน

5.3 การเก็บรักษาเงิน

5.4 การจ่ายเงิน

5.5 การนำส่งเงิน

5.6 การกันเงินไว้เบิกเหลื่อม

6. การบริหารบัญชี

6.1 การจัดทำบัญชีการเงิน

6.2 การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน

6.3 การจัดทำและจัดหาแบบพิมพ์บัญชี ทะเบียน และรายงาน

7. การบริหารพัสดุและสินทรัพย์

7.1 การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ของสถานศึกษา

7.2 การจัดหาพัสดุ

7.3 การกำหนดแบบรูปร่างการหรือคุณลักษณะเฉพาะและจัดซื้อจัดจ้าง

7.4 การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ

3. การบริหารงานบุคคล

แนวคิด การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว อีสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ

มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติมีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลถูกต้อง รวดเร็วเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
2. เพื่อส่งเสริมบุคลากร ให้มีความรู้ความสามารถและมีจิตสำนึกในการปฏิบัติภารกิจที่รับผิดชอบให้เกิดผลสำเร็จตามหลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
3. เพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานเต็มศักยภาพ โดยยึดมั่นในระเบียบวินัย จรรยาบรรณ อย่างมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพ
4. เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและความก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการศึกษาพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ขอบข่าย/ภารกิจ

1. การวางแผนอัตราค่าจ้าง
2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ
4. วินัยและการรักษาวินัย
5. การออกจากราชการ

4. การบริหารทั่วไป

แนวคิด การบริหารทั่วไปเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์กรให้บริการบริหารงานอื่น ๆ บรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสาน ส่งเสริม สนับสนุนและการอำนวยความสะดวก ในการให้บริการ การศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษา ตามหลักการบริหารงานที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ ตลอดจน การมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้บริการ สนับสนุน ส่งเสริม ประสานงานและอำนวยความสะดวก ให้การปฏิบัติงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อย มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. เพื่อประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและผลงานของสถานศึกษาต่อสาธารณชนซึ่งจะก่อให้เกิด ความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดี เลื่อมใส ศรัทธาและให้การสนับสนุนการจัดการศึกษา ขอบข่าย/ภารกิจ

1. การดำเนินงานธุรการ
2. งานเลขานุการคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ
4. การประสานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา
5. การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร
6. งานเทคโนโลยีและสารสนเทศ
7. การส่งเสริมสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และการบริหารทั่วไป
8. การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม
9. การจัดทำสำมะโนผู้เรียน
10. การรับนักเรียน
11. การส่งเสริมและประสานงานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย
12. การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา

การนิเทศการศึกษา

ปัจจุบันงานในด้านการศึกษาได้เจริญก้าวหน้าไปมาก มีการเปลี่ยนแปลงหลาย ๆ ประการเปลี่ยนแปลงหลักสุดคือ ความรู้ในสาขาวิชาการต่าง ๆ เพิ่มขึ้น แนวความคิดและแนวการเรียนการสอนใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงจุดมุ่งหมายของการศึกษา แต่ยังคงพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้เกี่ยวข้องบางคน ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง การนิเทศติดตามเป็นขั้นตอนหนึ่งและเป็นขั้นตอนสำคัญในการบริหารงานการนิเทศจะช่วยแก้ไข ปรับปรุงส่วนที่บกพร่องให้มีการพัฒนา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่นิเทศการศึกษา ให้ครูมีความเจริญงอกงามทางวิชาการ และนำความรู้เหล่านี้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ดังนั้นเรื่องการนิเทศการศึกษา จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะได้ศึกษาและทำความเข้าใจในหลักการ กระบวนการ และวิธีการของการนิเทศการศึกษาเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนต่อไปเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของการนิเทศการศึกษาดีขึ้น

ความหมายของการนิเทศ

เมคส์ เมคต์การ์ณจิต (2543 : 54-60) กล่าวว่าการนิเทศ คือการให้คำปรึกษาแนะนำและให้ความช่วยเหลือต่อกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงให้ได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

สงคราม มังคะละ (2552 : 1) สรุปได้ว่าการนิเทศคือ กระบวนการในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศเป็นความพยายามที่จะให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยเหลือเกี่ยวกับการปรับปรุงการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนของครูให้ดีขึ้น

อัญชลี ชรรมะวิสิกุล (2552 ก : 1) กล่าวว่าการนิเทศ (Supervision) คือ การให้ความช่วยเหลือแนะนำ หรือปรับปรุง

จรินทร์ งามมั่น (2555 : 1) กล่าวว่าการนิเทศ เป็นระบบหนึ่งของระบบการจัดและบริหารสถานศึกษา เป็นกระบวนการปรับปรุงการเรียนการสอน การชี้แนะการให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับครู รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายคือ คุณภาพของผู้เรียน การนิเทศนั้นถือเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ เพราะกระบวนการนิเทศจัดเป็นศาสตร์ เนื่องจากเป็นปรัชญาที่แสวงหาความจริง ความรู้ และคุณค่าในสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับการศึกษา ส่วนที่กล่าวว่าเป็นศิลป์ เพราะต้องอาศัยเทคนิควิธีการและมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งการสื่อสาร การจูงใจ การประสานงาน เพื่อปรับทัศนคติแนวคิดนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

จิตภัทร ประสิทธิ์พร (2555 : 1) ได้ให้ความหมายของการนิเทศ คือ การช่วยเหลือ สนับสนุน ชี้แนะ แนะนำ ให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่าการนิเทศหมายถึง การให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ การชี้แจง และการปรับปรุง เพื่อช่วยให้บุคลากรภายใต้ความรับผิดชอบแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วหรือกำลังเผชิญอยู่ให้ลุ่่วงไปด้วยดี รวมทั้งพัฒนางานที่บุคลากรกำลังปฏิบัติอยู่ให้มีวิธีที่เหมาะสม มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ความหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติกันอย่างต่อเนื่อง รูปแบบกระบวนการและวิธีการนิเทศได้เปลี่ยนไปตามยุคสมัย ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 1) นิยามความหมายไว้ว่าการนิเทศการศึกษาคือการที่ผู้นิเทศใช้กระบวนการ กระตุ้น ช้่วย ทำทหาย ริเริ่ม ร่วมคิด ร่วมทำ สนับสนุนให้มีการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนตามความจำเป็นของการพัฒนาโดยผ่านครูและผู้บริหาร โรงเรียน

นิตย ประจงแต่ง (2548 : 9) ให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่เกิดจากความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนซึ่งกันและกันของผู้นิเทศ ซึ่งหมายถึงผู้บริหารกับครูในโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการทำงานของครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการทำงาน of ครูเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายของการศึกษา

อัญชลี ธรรมะวิสิฎ (2552 ก : 1) สรุปความหมายการนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาครู เพื่อให้ครูปรับปรุงและพัฒนาการจัดการกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้การจัดการศึกษามุ่งหมายที่วางไว้

ราณี กุชรวิทย์ (2553 : 9) กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง ความพยายามในการร่วมมือและประสานงานกันของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในอันที่จะพัฒนาปรับปรุงคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อันจะส่งผลไปถึงคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ (2554 : 248) กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษา คือ

1. องค์ประกอบหนึ่งในกระบวนการควบคุมคุณภาพการเรียนการสอน
2. มีความมุ่งหมายเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาวิธีการปฏิบัติงานทั้งทางด้านสติปัญญา ทักษะ และทักษะของครูผู้ปฏิบัติงาน วัตถุประสงค์หลักคือเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา

3. เป็นการเชื่อมความเข้าใจของผู้รับการนิเทศให้เข้าใจแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง

แฮร์ริส (Harris. 1985 : 10) ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง สิ่งทีบุคลากรในโรงเรียนกระทำต่อบุคคลและสิ่งต่างๆ เพื่อที่จะดำรงไว้หรือเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อให้กระบวนการสอนมีประสิทธิภาพต่อการเรียนของนักเรียนเป็นสำคัญ

ไวลส์ (Wiles. 1997 : 6 ; อ้างถึงใน บรรหาญ บุญจันทร์. 2550 : 10) ได้กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา คือ การแนะนำซึ่งกันและกัน ทางวางแผนร่วมกัน ปรึกษาหารือกัน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

จากความหมายของการนิเทศการศึกษาดังกล่าว สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาคือ ความพยายามในการร่วมมือกันปฏิบัติงานระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ โดยมีการร่วมคิด ร่วมทำ สนับสนุน ชี้แนะ ชี้นำ ให้ปรึกษาแนะนำ ปรับปรุง ช่วยเหลือเพื่อการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนของครูให้ดีขึ้นและมีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์ และ เป้าหมายของการศึกษา

ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา มีความมุ่งหมายเพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติของผู้นิเทศซึ่งช่วยให้การนิเทศการศึกษามีผลตามจุดประสงค์ที่วางไว้ นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

นิตย์ ประจงแต่ง (2548 : 10) กล่าวถึงความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา มุ่งที่จะพัฒนาครูเป็นประเด็นสำคัญ เพื่อให้ครูมีความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนการสอน รู้จักวิเคราะห์ปัญหาและหาวิธีแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลไปยังตัวนักเรียนได้พัฒนาไปตามเป้าหมายของการศึกษา

ประกอบ เมื่อนิสกุล (2551 : 16) กล่าวคือ การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาครูให้มีความสามารถปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนได้ด้วยตนเอง เกิดความร่วมมือกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนตลอดทั้งขวัญและกำลังใจในการทำงานอันจะส่งผลถึงประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของนักเรียนไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

สงคราม มังคะละ (2552 : 1) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษามีความมุ่งหมายเพื่อมุ่งช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุงและส่งเสริมครูให้พัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่เพื่อที่จะเอาความสามารถของครูออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันจะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน ความเจริญก้าวหน้าของนักเรียนและโรงเรียนในที่สุด

ราณี กุขรัมย์ (2553 : 11) กล่าวโดยสรุปว่า การนิเทศการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาครูให้มีความสามารถในการสอน พัฒนาตนเอง ช่วยเหลือตนเอง สร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้บริหาร โรงเรียน โดยร่วมมือช่วยเหลือกันและกัน ตลอดจนให้มีของขวัญและกำลังใจในการทำงาน อันจะส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพสูงสุด

ไพรวลัย วันทนา (2555 : 2) สรุปจุดประสงค์ของการนิเทศการสอนคือ เป็นกระบวนการที่คนกระทำกับคน คือผู้นิเทศกระทำกับผู้สอน เป็นกระบวนการที่มุ่ง พัฒนากระบวนการเรียนการสอน ซึ่งมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้สอน
 - 1.1 ให้ข้อมูลแก่ผู้สอนในการปรับปรุงการเรียนการสอน
 - 1.2 ให้ผู้สอนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถในการสอน
2. เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

2.1 ส่งเสริมประสิทธิภาพด้านวิชาการของสถานศึกษา

2.2 ปรับปรุงคุณภาพด้านการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

3. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้สอน

3.1 มีความมั่นใจในการปฏิบัติการสอน

4. เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างบุคคลในการทำงานร่วมกันเกี่ยวกับการนิเทศ

การสอน

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษามีความมุ่งหมายเพื่อมุ่งช่วยเหลือ แนะนำ ปรับปรุงและส่งเสริมครูให้ปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนในด้านต่าง ๆ อย่างให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ได้ด้วยตนเอง อันจะส่งผลไปยังตัวนักเรียนได้พัฒนาไปตามเป้าหมายของการศึกษา

ความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา

จากความหมาย ความมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา จะเห็นได้ว่าการนิเทศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับหน่วยงานทุกระดับ ทั้งนี้เพราะความเปลี่ยนแปลงของสังคม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับงานที่ต้องปฏิบัติย่อมหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ๆ ในปัจจุบัน ที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงาน ความจำเป็นในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงให้บรรลุผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพสูงที่สุดนั้น เป็นภาระรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารหน่วยงานนั้นๆ ผู้บริหารสามารถใช้การนิเทศเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาหรือความต้องการนั้นได้ ดังที่นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศการศึกษาไว้ดังนี้

กรมวิชาการ (2543 : 13) กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา ดังนี้

1. สังคมมีการเปลี่ยนแปลงทุกๆ ด้านตลอดเวลา
2. การพัฒนาคุณภาพครูประจำการมีความซับซ้อนต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบและวิธีการ
3. การพัฒนาสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา
4. การประสานงานให้เกิดการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพในการศึกษา

นิตย์ ประจงแต่ง (2548 : 11) กล่าวไว้ว่า การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะในวงการศึกษา ครูควรจะได้รับ การดูแลช่วยเหลือและได้รับการบริการจาก ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ซึ่งจะช่วยรักษามาตรฐานการศึกษาให้เท่าเทียมกัน

ประกอบ เนื่อนสกุล (2551 : 18) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษามีความจำเป็นเนื่องจากสภาพเปลี่ยนแปลงของสังคม ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการและเทคโนโลยี รวมทั้งความสามารถของครูผู้สอนที่แตกต่างกัน โดยใช้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือซึ่งกันและกันให้

สอดคล้องกับปรัชญา หลักการศึกษาตลอดจนความต้องการในการพัฒนาตนเองเพื่อยกระดับวิชาชีพครู จึงจำเป็นจะต้องมีการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

อัญชลี ธรรมะวิสิฎฺฐ (2552 ก : 2) กล่าวถึงความจำเป็นในการนิเทศศึกษามีดังนี้

1. สภาพสังคมเปลี่ยนไปทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วยการนิเทศการศึกษาจะช่วยทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
2. ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โดยไม่หยุดยั้ง แม้แนวคิดในเรื่องการจัดกระบวนการเรียนรู้ก็เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา การนิเทศการศึกษาจะช่วยทำให้ครูมีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ
3. การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้พัฒนาขึ้น จำเป็นต้องได้รับการชี้แนะหรือการนิเทศการศึกษาจากผู้อำนวยการ โดยเฉพาะ จึงจะทำให้แก้ไขปัญหาได้สำเร็จลุล่วง
4. การศึกษาของประเทศเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ จะต้องมีการควบคุมดูแลด้วยระบบการนิเทศการศึกษา
5. การศึกษาเป็นกิจกรรมที่ซับซ้อน จำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศ เพื่อเป็นการให้บริการแก่ครูที่มีความสามารถต่าง ๆ กัน
6. การนิเทศการศึกษาเป็นงานที่มีความจำเป็นต่อความเจริญงอกงามของครู แม้ว่าครูจะได้รับการฝึกฝนมาอย่างดีแล้วก็ตาม แต่ครูก็จะต้องปรับปรุงฝึกฝนตนเองอยู่เสมอในขณะที่ทำงานในสถานการณ์จริง
7. การนิเทศการศึกษา มีความจำเป็นต่อการช่วยเหลือครูในการเตรียมการจัดกิจกรรม
8. การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการทำให้ครูเป็นบุคคลที่ทันสมัยอยู่เสมอ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีอยู่เสมอ

ราณี กุศลรัมย์ (2553 : 13) ได้กล่าวถึงการนิเทศการศึกษามีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม วิวัฒนาการทางการศึกษารวมทั้งจำเป็นต่อการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ในการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

จากทรรศนะของนักการศึกษาหลายท่านดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นเนื่องจากสภาพเปลี่ยนแปลงของสังคม การศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วยการนิเทศการศึกษาจะช่วยทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา รวมทั้งจำเป็นต่อการแก้ไขปัญหา และอุปสรรคต่างๆ ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

หลักการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษาจะดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพได้นั้น ต้องอาศัยหลักการนิเทศเป็นแนวทางในการดำเนินงาน ดังนี้

กรมวิชาการ (2543 : 16) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษา ไว้ดังนี้

1. หลักการปฏิบัติงานตามวิทยาศาสตร์ ดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบครอบคลุมถึงวิธีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศ
2. หลักการปฏิบัติงานตามวิถีทางประชาธิปไตย เคารพในความแตกต่างระหว่างบุคคล ให้เกียรติซึ่งกันและกัน
3. หลักการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสร้างสรรค์ แสวงหาความสามารถพิเศษของครูแต่ละคน เปิดโอกาสให้แสดงออก ส่งเสริมความสามารถอย่างเต็มที่
4. หลักการปฏิบัติการตามกระบวนการกลุ่มและการมีส่วนร่วม เน้นความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการ
5. หลักการปฏิบัติงานเพื่อประสิทธิภาพ เน้นการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ มีการควบคุมติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามมาตรฐานการศึกษาชาติ

6. หลักการปฏิบัติงานโดยยึดวัตถุประสงค์ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานไว้อย่างชัดเจน ออกแบบการดำเนินงานอย่างเหมาะสม เพื่อให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

นิตย์ ประจงแต่ง (2548 : 13) สรุปได้ว่า ในการจัดการนิเทศการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้นั้น ในการดำเนินการต่างๆ ควรเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ และผู้นิเทศจำเป็นต้องระลึกถึงตัวผู้รับการนิเทศเป็นประเด็นสำคัญ กล่าวคือมุ่งส่งเสริมความคิดริเริ่ม การช่วย และส่งเสริมความคิดอย่างเสรีให้แก่ครูในการตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ไขปัญหาคงของตนเอง ซึ่งการปฏิบัติต้องยึดหลักประชาธิปไตยเป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีเป้าหมายร่วมกันคือ สัมฤทธิ์ผลที่ตัวผู้เรียน

ประกอบ เนื่อนสกุล (2551 : 21) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาว่าต้องยึดหลักวิทยาศาสตร์ มีความเป็นประชาธิปไตยถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นไปตามวัตถุประสงค์ นโยบายที่กำหนด สร้างมนุษยสัมพันธ์ ร่วมสร้างสรรค์งาน สร้างขวัญกำลังใจและต้องส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง

สงคราม มังคะละ (2552 : 3) กล่าวถึง หลักการนิเทศการศึกษามีดังนี้

1. การทำงานเป็นทีม ร่วมกับผู้บริหาร โรงเรียน คณะครู และชุมชนในการทำงาน
2. การใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการบริหารจัดการในการพัฒนาแบบองค์รวม ส่งเสริมประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา
3. พัฒนาโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม (School Wide) มุ่งเน้นให้โรงเรียนพัฒนาอย่างเป็นระบบ

ไพรวลัย วันทนา (2555 : 2) กล่าวถึงนักการศึกษาได้ให้หลักการพื้นฐานเกี่ยวกับการนิเทศการสอนไว้ดังนี้

1. การนิเทศการสอน เป็นการส่งเสริมความเจริญงอกงาม เพื่อให้ครูมีความเข้าใจในหลักวิธีการสอนต่างๆ ใช้เทคนิควิธีการสอนอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ สร้างสื่อและใช้สื่ออย่างถูกต้อง มีความเชื่อมั่น มีทัศนคติและอุดมการณ์ในการสอน

2. การนิเทศการสอน ยึดความถูกต้องตามหลักวิชาการ หมายถึง การนิเทศจะต้องดำเนินการอย่างมีระบบแบบแผนเป็นขั้นเป็นตอน สามารถตรวจสอบเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

3. การนิเทศการสอน มีความเป็นวิทยาศาสตร์ หมายถึง สามารถพิสูจน์ได้ถึงเหตุและผลรวมทั้งข้อเท็จจริงต่างๆ มีการเก็บรวบรวมข้อมูล มีการสรุปผล สามารถอ้างอิงได้และมีความน่าเชื่อถือได้

4. การนิเทศการสอน ต้องมีความยืดหยุ่น หมายถึง ความสามารถที่จะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการ วิธีนิเทศการสอนให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมต่างๆ เพื่อให้การดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้มากที่สุด

5. การนิเทศการสอน เป็นการประสานสัมพันธ์ระหว่างงานนิเทศกับอื่นๆ หมายถึง กระบวนการพัฒนาการสอนของครูให้ดีขึ้น และสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย ทั้งภายใน สถานศึกษาและหน่วยงานอื่น

สรุปได้ว่า ในการจัดการนิเทศการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้นั้น ในการดำเนินการต่างๆ ควรเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ต้องยึดหลักวิทยาศาสตร์ มีความเป็นประชาธิปไตยถูกต้องตามหลักวิชาการเป็นไปตามวัตถุประสงค์นโยบายที่กำหนด มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยที่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศมีเป้าหมายร่วมกันคือ สัมฤทธิ์ผลที่ตัวผู้เรียน

กระบวนการนิเทศการศึกษา

กระบวนการในการนิเทศการศึกษาหรือในการนิเทศการสอนเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นอย่างยิ่งเพราะในการนิเทศการศึกษาหรือการนิเทศการสอนนั้น เพื่อให้สำเร็จดำเนินไปได้ด้วยดี

และมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจะต้องอาศัยกระบวนการ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามลำดับขั้นตอนต่อเนื่องกันและมีระเบียบแบบแผน และยังมีนักการศึกษาหลายท่านได้นำเสนอกระบวนการนิเทศการศึกษาไว้ดังต่อไปนี้เช่น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 35) ได้กำหนดแนวทางในการนิเทศไว้ดังนี้

1. จัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา
2. ดำเนินการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา
3. ประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา
4. ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศวิชาการและการเรียนการสอนของสถานศึกษา

5. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ การจัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษาและได้เสนอกระบวนการนิเทศการศึกษานี้ไว้ 4 ขั้นตอน คือ

- 5.1 ศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ
- 5.2 การวางแผน
- 5.3 การปฏิบัติการนิเทศ
- 5.4 การประเมินผล

อเนก รัศมี (2551 : 1) กล่าวว่ากระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นการดำเนินการนิเทศการศึกษา โดยยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และจำเป็นต้องอาศัยลำดับขั้นตอนในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกันอย่างเป็นระบบ ดังนั้นสิ่งสำคัญของกระบวนการนิเทศจะต้องมีการวางแผนและดำเนินตามแผนอย่างเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนต่อเนื่องอย่างเป็นระบบโดยอาศัยหลักการ ทฤษฎีพร้อมด้วยความรู้และความเป็นไปได้จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการและหน่วยงานต่างๆ ที่ได้นำเสนอกระบวนการจัดการความรู้ได้นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ สรุปเป็นกระบวนการจัดการความรู้ใน 5 ขั้นตอน

- ขั้นตอนที่ 1 กำหนดวิสัยทัศน์ความรู้ (Knowledge Vision)
- ขั้นตอนที่ 2 สร้างทีมงาน (Working Team)
- ขั้นตอนที่ 3 แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing)
- ขั้นตอนที่ 4 นำความรู้ไปพัฒนางาน (Working Development)
- ขั้นตอนที่ 5 บริการและเผยแพร่ความรู้ (Knowledge Service)

แอกคีสัน และกอล (Acheson & Gall, 2003 : 90 ; อ้างถึงใน พันวนา พัฒนาอุดมสินค้า. 2553 : 11) ได้เสนอกระบวนการในการนิเทศการสอนไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. จัดประชุมเพื่อวางแผน (Planning Conference) โดยผู้นิเทศกับครู ผู้รับการนิเทศเพื่อให้ครูได้มีโอกาสนำเสนอความต้องการ ประเด็นที่สนใจจะปรับปรุงและพัฒนา และความมุ่งหวังที่จะพัฒนา บทบาทผู้นิเทศในขั้นตอนนี้ก็คือ ช่วยให้ครูเข้าใจในเรื่องที่ครูสนใจ ให้ครูได้มองเห็นภาพการสอนของตนเองในปัจจุบัน ร่วมกันพิจารณาเทคนิคใหม่ๆ ที่ครูสนใจจะนำไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน

2. การสังเกตการสอน (Observation) การสังเกตการณ์สอนต้องดำเนินการต่อกระบวนการที่มีการวางแผน กำหนดแนวทางและวิธีการสังเกตการสอนที่เหมาะสม เวลาที่จะทำการสังเกตการสอนในชั้นเรียน และวิธีการให้ข้อมูลย้อนกลับ

3. การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Conference) ขั้นตอนนี้ผู้นิเทศและครูประชุมร่วมกันเพื่อว่าด้วยผลการสังเกตการสอน และร่วมกันตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข

สุทิพร บันถือเขตร์ (2554 : 36-45) กล่าวถึงกระบวนการนิเทศการศึกษาที่นำมาบูรณาการเพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน 5 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 พัฒนาคณ มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบโครงการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญและเห็นคุณค่าของการอ่าน สามารถนำแนวคิด หลักการ แนวการจัดการจัดกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน ไปวางแผนและออกแบบกิจกรรมส่งเสริมนิสัยรักการอ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพเห็นผลเป็นรูปธรรม

ขั้นที่ 2 คนพัฒนางาน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บุคลากรที่ได้รับการพัฒนาจากขั้นที่ 1 นำความรู้ความสามารถไปใช้ในการดำเนินโครงการส่งเสริมนิสัยรักการอ่านให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ขั้นที่ 3 งานเห็นผลคนรับรางวัล มีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการเสริมแรงและสร้างขวัญกำลังใจให้กับผู้ที่นำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับ ไปพัฒนางานจนมีผลงานที่เกิดจากการอ่าน

ขั้นที่ 4 ประชันผลงาน นิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมสนับสนุนโรงเรียนที่ได้รับการพัฒนาทุกโรงเรียนมีโอกาสนำเสนอภาพความสำเร็จและกระบวนการดำเนินงาน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ระหว่างโรงเรียน

ขั้นที่ 5 ประเมินสู่โรงเรียนส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินภาพความสำเร็จและจัดระดับคุณภาพ โรงเรียนสู่โรงเรียนส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ (2554 : 255) ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศการศึกษาประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการ
- ขั้นที่ 2 วางแผนและกำหนดทางเลือก
- ขั้นที่ 3 สร้างเครื่องมือพัฒนาการนิเทศ
- ขั้นที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศ
- ขั้นที่ 5 ประเมินผลและรายงานผล

เกลทเทอร์ (Glathorn, 1984 : 2 ; อ้างถึงใน วัชรวิภา เล่าเรียนดี. 2548 : 23) ได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนในการนิเทศการสอน 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ (ครู)
2. วางแผนการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกับครู
3. วางแผนการสังเกตการสอน
4. สังเกตการสอน
5. วิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้และกระบวนการสอน
6. วางแผนกำหนดยุทธวิธีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ
7. ประชุมเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับเรื่องที่น่าสนใจจะปรับปรุงหรือพัฒนา
8. วางแผนการสังเกตในการดำเนินการสอนครั้งต่อไป

กลีคแมน (Glickman, 1990 : 28 ; อ้างถึงใน วัชรวิภา เล่าเรียนดี. 2548 : 23) ได้นำเสนอกระบวนการในการนิเทศการสอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การประชุมร่วมกับครู
2. การสังเกตการสอนในชั้นเรียน
3. การวิเคราะห์และติดตามผลการสังเกตการสอน
4. ประชุมร่วมกับครูภายหลังการสังเกตการสอน
5. วิเคราะห์และพัฒนาการดำเนินการ 4 ขั้นตอน เพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขให้มี

ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และควรให้ครู ได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นให้มาก

จากการศึกษาดังกล่าวสรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศการศึกษาจะต้องมีการวางแผนและดำเนินการตามแผนอย่างเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนต่อเนื่องอย่างเป็นระบบโดยอาศัยหลักการ ทฤษฎีพร้อมด้วยความมีเหตุผลและความเป็นไปได้ ส่วนการวางแผนมีหลักการใหญ่ที่ประกอบด้วย การสำรวจปัญหา การวางแผนมีหลักการใหญ่ ที่ประกอบด้วย การสำรวจปัญหา การวางแผน การประสานงาน การปฏิบัติตามแผนและโครงการ การควบคุมและติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

การจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหา พัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร

ประเภทของการนิเทศการศึกษา

อัญชลี ธรรมะวิธีกุล (2552 ก : 6) กล่าวถึงการนิเทศการศึกษา อาจแบ่งออกตามวิธีปฏิบัติงานเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. การนิเทศเพื่อการแก้ไข (Correction) เป็นการนิเทศที่เกิดจากการพบข้อผิดพลาดและบกพร่องก็ให้หาทางช่วยแก้ไข โดยวิธีการต่าง ๆ
2. การนิเทศเพื่อป้องกัน (Preventive) เป็นการนิเทศที่พยายามหาวิธีการต่าง ๆ มาจัดดำเนินงานเพื่อป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น
3. การนิเทศเพื่อก่อ (Construction) เป็นการนิเทศที่เกิดจากความพยายามที่จะกระทำในทางที่เหมาะสมเพื่อความเจริญเติบโตในอนาคต เช่น การใช้ระเบียบวิธีสอนที่ดีเป็นประจำ ช่วยให้กำลังใจช่วยกระตุ้นให้ครูทำงานด้วยความกระตือรือร้น
4. การนิเทศเพื่อการสร้างสรรค์ (Creation) เป็นการนิเทศที่พยายามจะคิดสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน

อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ (2554 : 251-252) ได้แบ่งประเภทของการนิเทศออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. การนิเทศเพื่อการแก้ไข เป็นการนิเทศที่เกิดจากการพบข้อผิดพลาดและบกพร่องต่าง ๆ ในการทำงานของครู โดยใช้เทคนิควิธีการต่างๆ เพราะข้อบกพร่องบางอย่างหากปล่อยทิ้งไว้อาจเกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงต่อการเรียนการสอน
2. การนิเทศเพื่อป้องกัน เป็นการนิเทศที่จะช่วยให้ครูคงระดับความเชื่อมั่นในตนเองอย่างแน่นแฟ้น ช่วยเหลือที่ต่ออุปสรรค ทั้งเป็นการช่วยให้มีความกระตือรือร้นที่จะประกอบ การสอน อันเป็นอาชีพของตนเองให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการป้องกันปัญหาและข้อผิดพลาด อันจะเกิดขึ้นและลุกลามใหญ่โตไปในอนาคตอีกด้วย
3. การนิเทศเพื่อก่อ เป็นการนิเทศเพื่อมุ่งที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าในอนาคต การนิเทศที่ตื้นเขินคือการมุ่งสร้างความเจริญก้าวหน้าในอนาคตเป็นสำคัญ โดยใช้เทคนิควิธีการต่างๆ เช่นการช่วยให้ครูใช้ระเบียบวิธีสอนที่ดีเป็นประจำ การช่วยเร่งเร้าให้ทำงานด้วยความกระตือรือร้น การช่วยเหลือให้กำลังใจ และการช่วยชี้แนะช่องทางที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าในการทำงาน

4. การนิเทศเพื่อสร้างสรรค์ คือการใช้ความรู้และสติปัญญาให้เป็นประโยชน์ ในทางปฏิบัติศึกษานิเทศก์อาจรวบรวมผลงานของครูที่ทำงานที่เห็นว่าเป็นงานสร้างสรรค์จัดให้เป็นระเบียบเป็นหมวดหมู่ รวมทั้งการเป็นผู้นำในเรื่องการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้ครูสามารถพึ่งตนเองได้

รูปแบบการนิเทศการศึกษา

การนิเทศมีความแตกต่างตามสภาพปัญหาและความต้องการที่จะนิเทศของแต่ละพื้นที่ ซึ่งรูปแบบการนิเทศการศึกษาเป็นการพัฒนาการจัดกิจกรรมการสอนของครูให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ไพรวลัย วันทนา (2552 : 3) ได้แบ่งรูปแบบการนิเทศการสอน ตามลักษณะของปรัชญา และลักษณะของผู้นิเทศออกเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

1. การนิเทศแบบตรวจตรา (Inspection Supervision) เป็นการนิเทศแบบดั้งเดิมผู้นิเทศทำหน้าที่ตรวจสอบ เช่น การเป็นไปตามหลักสูตรหรือไม่ วิธีสอนเหมาะสมหรือไม่ เมื่อตรวจแล้วชี้แจงให้ครูแก้ไขข้อบกพร่อง
2. การนิเทศแบบให้ผลผลิต (Supervision as Production) บางครั้งเรียกว่าการนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ ซึ่งมองที่ผลผลิตโดยเปรียบสถานศึกษาเป็นแหล่งผลิต ครูเป็นพนักงาน และนักเรียนเป็นผลผลิต และผู้นิเทศ ทำหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพ วิจัยและพัฒนา เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพ
3. การนิเทศเพื่อพัฒนา (Developmental Supervision) เป็นการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาตามความสามารถที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล เช่น ผู้นิเทศจะชี้แนะเมื่อครูมีความรู้ความสามารถต่ำ ครูขาดประสบการณ์ แต่เมื่อครูมีความสามารถสูงเมื่อเกิดปัญหา ก็สามารถแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้
4. การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) การนิเทศแบบนี้ จะได้ข้อมูลโดยตรงจากการสังเกต การสอนในห้องเรียนจริง เป็นการร่วมมือกันระหว่างครูกับผู้นิเทศ สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมการสอน เพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนการสอน

จิตตะกานต์ เทพศิริพันธุ์ (2554 : 1) ได้กล่าวถึงการนิเทศแบบให้คำปรึกษาแนะนำ / เสนอแนะ (Coaching) ซึ่งสรุปสาระสำคัญพอสังเขปได้ดังนี้

ความหมาย การให้คำปรึกษาแนะนำเป็นการพบปะกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ คือการนิเทศแบบเสนอแนะ (Coaching Technique) เป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการแนะนำหรือเรียนรู้จากเทคนิคการนิเทศแบบเสนอแนะ (Coaching Technique) เป็นวิธีการพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยการแนะนำหรือเรียนรู้จากผู้ชำนาญ (Coach) ในลักษณะที่ได้รับคำแนะนำหรือเรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติงาน

วัตถุประสงค์ เพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานก้าวไปถึงจุดหมายปลายทางได้ เช่น ความก้าวหน้าทางวิชาชีพ ความสามารถที่จะรับผิดชอบในหน้าที่สูงขึ้น (เช่น ในกรณีแต่งตั้งให้เป็นผู้นิเทศ) หรือเป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงานมากขึ้น

ขั้นตอนการนิเทศแบบ โค้ชชิ่ง มี 4 ขั้นตอน เขียนเป็นสัญลักษณ์ คือ CQCD (จิตตะกานต์ เทพศิริพันธุ์. 2554 : 1-3)

C - Compliment หมายถึง การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ที่ทำหน้าที่เป็น Coach และผู้ให้คำแนะนำ ซึ่งเป็นสัมพันธภาพที่สร้างความไว้วางใจ ความสบายใจ ยินดีร่วมในแนวทางของ Coaching Techniques นับเป็นบทบาทสำคัญของ Coach ที่จะต้องดำเนินการ ดังนั้น ควรดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลของผู้ที่รับการแนะนำ เช่น จุดเด่น ผลงานเด่น ความชอบ อหยาศัย จุดอ่อน จุดที่ต้องปรับปรุง ข้อมูลต่าง ๆ ควรบันทึกไว้อย่างเป็นระบบมีความเหมาะสม

2. นำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการสร้างสัมพันธภาพ ได้แก่ การชมเชย หรือการสร้างบรรยากาศ เพื่อการเชื่อมโยงไปสู่ขั้นต่อไป

Q - Question หมายถึง การถาม เน้นการถามในเชิงขอความคิดเห็นไม่ให้ผู้ตอบงุนงงหรือเกิดความไม่สบายใจที่จะตอบคำถาม ซึ่งผู้เป็นชำนาญ (Coach) อาจจะใช้ความเหมาะสมของผู้รับคำแนะนำและสภาพปัญหา เช่น

1. คุณคิดว่าผมจะช่วยอะไรได้บ้าง
2. คุณคิดว่ามีวิธีการอะไรบ้างที่แก้ปัญหานี้
3. คุณคิดว่าถ้าใช้วิธีการนี้แล้วจะเกิดอะไรขึ้น
4. ทุกอย่างจะต้องมีข้อดีและข้อจำกัด คุณคิดว่าวิธีนี้ อะไรคือข้อดี อะไรคือข้อจำกัด
5. คุณคิดว่าข้อจำกัดนั้น ๆ จะมีทางแก้ไขหรือควรทำอย่างไรหรือ จะหาทางออกอย่างไรในสภาวะหรือในสภาพเช่นนี้

6. คุณคิดว่าถ้าคุณจะพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น มีอะไรบ้างที่เราควรทำ

7. ที่คุณคิดว่า “ไม่ดี” ยังไม่ดี คืออะไรบ้าง” “คุณคิดว่า มีอะไรบ้างที่คุณต้องการเสริมเพิ่มเติม”

C - Correct หมายถึง การเสนอแนะแนวทางแก้ไขในขั้นตอนนี้ผู้เป็น Coach ควรให้ความสำคัญในขั้นตอนที่สืบเนื่องจากขั้น Question นำคำตอบของผู้รับคำแนะนำมาวิเคราะห์

และนำเสนอในส่วนที่ยังบกพร่อง และสังเคราะห์เป็นแนวการปฏิบัติหรือการพัฒนางานในลักษณะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และในขั้นตอนนี้ควรกำหนดบทบาทในการปฏิบัติแต่ละเรื่องชัดเจน

D - Demonstrate หมายถึง การนำข้อเสนอหรือแนวทางที่ตกลงกันไว้ในขั้นตอนของ C - Correct หรือแผนการใช้นวัตกรรม ซึ่งผู้รับคำแนะนำเป็นผู้ปฏิบัติ ผู้เป็น Coach เป็นผู้แนะนำ อย่างใกล้ชิด บางครั้ง Coach อาจต้องสาธิต

ฉะนั้น การนิเทศแบบเสนอแนะ (Coaching Techniques) ประสบผลสำเร็จได้เป็นอย่างดี ก็ขึ้นอยู่กับ

1. ผู้เป็น Coach ต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ และเป็นผู้ที่ผู้รับคำแนะนำยอมรับ
2. มีความเหมาะสมกับการสอนแนะเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อยใช้ได้กับบุคคลทุกกลุ่ม ทั้งการพัฒนาศึกษานิเทศก์ พัฒนาผู้บริหารและพัฒนาครู

ประภัสสร โกศลวัฒน์ (2555 : 288-289) การนิเทศแบบร่วมมือ หมายถึง การนิเทศติดตาม และให้คำแนะนำ การจัดการเรียนการสอนของครู ผู้บริหาร โรงเรียน โดยยึดหลักการทำงาน ร่วมกันระหว่างผู้นิเทศครู และผู้บริหาร

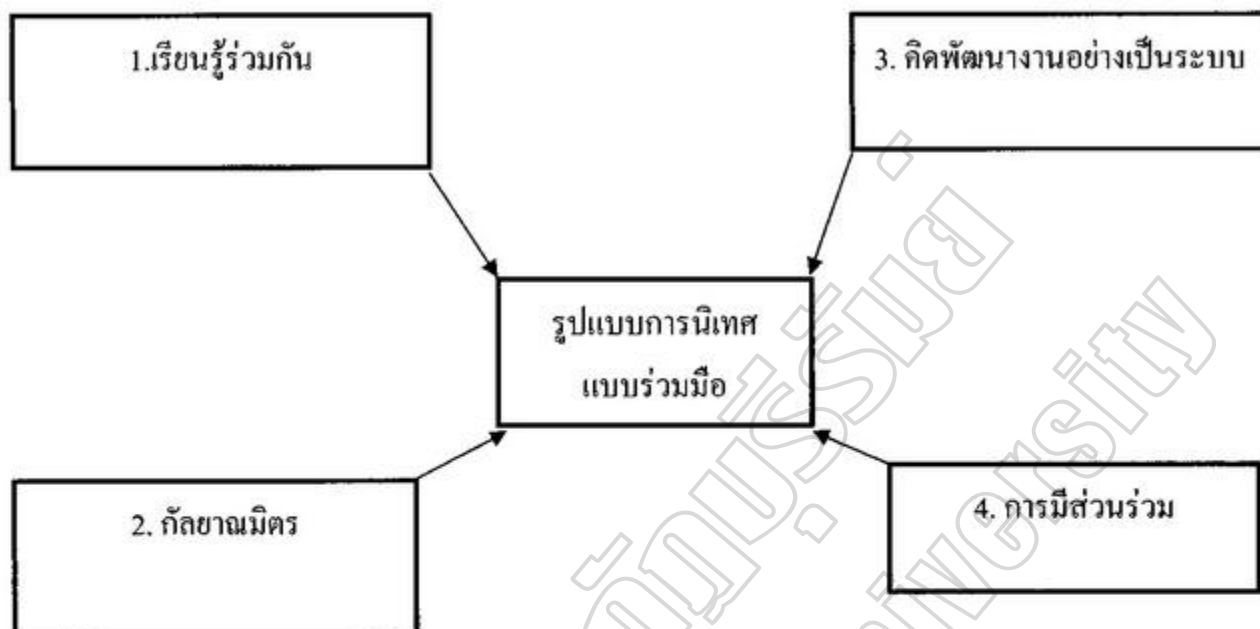
1. แนวคิดในการกำหนดรูปแบบ
 - 1.1 ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศปฏิบัติงานร่วมกันและเรียนรู้ร่วมกัน
 - 1.2 เน้นการมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครอง นักเรียน และศึกษานิเทศก์ ในการปฏิบัติงานร่วมกัน
 - 1.3 ผู้นิเทศกระตุ้นผู้รับการนิเทศให้พัฒนางานอย่างเป็นระบบให้ครูพัฒนาการเรียน การสอนที่มุ่งการเรียนรู้ของเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารพัฒนาวิธีการบริหารที่ส่งเสริมให้ครูปฏิบัติการสอนโดยเน้นนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ และดึงพลังชุมชนร่วมสร้างเสริม โอกาสการเรียนรู้ให้กับเด็ก

1.4 บรรยายการนิเทศแบบกัลยาณมิตร

2. โครงสร้าง องค์ประกอบและขั้นตอนการนิเทศแบบร่วมมือ

2.1 องค์ประกอบของการนิเทศแบบร่วมมือ ดังภาพประกอบ 1

(ประภัสสร โกศลวัฒน์. 2544 : 289)

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของการนิเทศแบบร่วมมือ

2.2 ขั้นตอนการนิเทศแบบร่วมมือ

ขั้นที่ 1 งามหาความต้องการ สอบถามปัญหาความต้องการในการนิเทศปัญหาการดำเนินงานของครูผู้สอน ผู้บริหาร โรงเรียน ความต้องการของชุมชนและนักเรียน โดยการประชุม สอบถาม สัมภาษณ์

ขั้นที่ 2 ประสานความร่วมมือ รวบรวมปัญหา เพื่อหาทางพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยทำแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้บริหารกำหนดรูปแบบการบริหารที่อำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนของครู ศึกษาเทคนิคก็ให้ความช่วยเหลือในการจัดทำแผนการสอน

ขั้นที่ 3 ยึดถือปฏิบัติ ปฏิบัติการนิเทศตามแผน โดยวิธีการต่างๆ กำหนดปฏิทินนิเทศ การสอนนิเทศการบริหารช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมการสอนของครู

ขั้นที่ 4 ร่วมพัฒนาปรับปรุง นำผลจากการนิเทศมาวิเคราะห์หาจุดเด่น จุดด้อย ร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนางาน

ขั้นที่ 5 มุ่งสู่ความภาคภูมิใจ สรุปและรายงานผลการดำเนินงานของครูผู้บริหาร โรงเรียนและศึกษานิเทศก์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม (2555 : 3-11) ได้กล่าวถึงรูปแบบการนิเทศ การสอนแบบต่าง ๆ ดังนี้

1. การนิเทศแบบประชาธิปไตย เป็นการนิเทศที่คำนึงถึงมนุษยสัมพันธ์ และการทำงาน ร่วมกันเป็นหมู่คณะเพื่อร่วมกันปรับปรุงแก้ไขการสอนให้มีประสิทธิภาพ ได้ประโยชน์แก่นักเรียน และเป้าหมายของการศึกษามากที่สุด โดยมีวิธีดำเนินการคือ ใช้วิธีประเมินผลตนเองโดยครูและ ผู้นิเทศร่วมกันประเมินผลงานที่เกี่ยวข้องกับสภาพการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นการค้นหาสิ่ง ที่ จำเป็นที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขให้ได้ และต้องมีการนิเทศแล้วประเมินผลทุกกระยะตลอดเวลาด้วย ลักษณะงานนิเทศการสอนนั้นจะเป็น ดังนี้

1.1 ความร่วมมือ ผู้นิเทศจะทำงานร่วมกับครูทุกคน และช่วยกันแสดงความคิด โดย ร่วมมือกันหลาย ๆ ฝ่าย

1.2 ขอบเขตงานกว้าง ครอบคลุมตัวการทุกชนิดที่มีผลกระทบต่อการเรียนการสอน

1.3 ความสัมพันธ์ฉันท์มิตร และในฐานะเพื่อนร่วมงานระหว่างครู หรือศึกษานิเทศก์ กับครู

1.4 สภาพการนิเทศ เป็นเพียงการทดลองเท่านั้น ทุกสิ่งทุกอย่างเปลี่ยนแปลงได้ไม่มี อะไรตายตัว เมื่อประชุมร่วมกัน ลงความเห็นเป็นอย่างใดก็ลองนำไปทำ ขณะลงมือทำครูต้อง พิจารณาด้วยว่าได้ผลเพียงใด ถ้าไม่ได้ผลก็ปรึกษากันใหม่แล้วแก้ไขเรื่อยไปไม่ว่าด้านหลักสูตร แบบเรียน หรือวิธีสอน

2. การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ เป็นการนำเอาวิธีการทางวิทยาศาสตร์มาประยุกต์ในการ นิเทศ ทำให้การนิเทศการสอนดำเนินไปอย่างมีระบบ มีเหตุผลเชื่อถือได้ มีหลักฐานปรากฏเด่นชัด มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ มี กระบวนการทำงานอยู่ 6 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 สำรวจและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การสำรวจปัญหานั้นสามารถทำได้หลายวิธี เช่น

2.1.1 การประชุมสัมมนาครูเกี่ยวกับการเรียนการสอน

2.1.2 ใช้แบบสอบถาม

2.1.3 ใช้แบบสังเกตการสอน

ฯลฯ

และเมื่อได้ข้อมูลแล้วก็นำมาวิเคราะห์หาสาเหตุที่เป็นปัญหา โดยการตั้งสมมติฐาน และ ทดสอบสมมติฐาน

2.2 ลำดับความสำคัญของปัญหา ต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร นโยบายของโรงเรียน หน่วยงานที่สังกัด นโยบายการศึกษาของชาติ และผลที่จะเกิดขึ้นถ้าไม่ได้รับการแก้ไข

2.3 ตั้งจุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหาที่เลือกแล้ว

2.4 สร้างและเลือกทางเลือกในการแก้ปัญหา โดยเลือกทางเลือกที่เหมาะสมมาใช้

2.5 นำวิธีแก้ปัญหาที่เลือกแล้วไปทำการทดลองอย่างมีแผนการทดลอง จากนั้น

สรุปผลการทดลอง นำไปปรับปรุงแก้ไข

2.6 นำไปใช้จริง และประเมินผล

การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ จะเน้นการทำงานอย่างมีระบบ ตามขั้นตอนของกระบวนการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้น การนิเทศแบบนี้ ก็สามารถพิสูจน์ได้ ทดลองได้ จึงนับว่าเป็นการนิเทศที่มีหลักเกณฑ์ที่ดี

3. การนิเทศแบบคลินิก หมายถึง การแนะนำปฏิบัติเพื่อปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครูในห้องเรียน ตลอดจนโครงการดำเนินงาน และวิธีที่จะปรับปรุงการเรียนของนักเรียน โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลและความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้นิเทศเป็นรากฐานการจัดการนิเทศแบบคลินิกมีหลายรูปแบบ รูปแบบหนึ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาได้ คือ การนิเทศแบบคลินิกของแอสเคสัน และแกลล์ (Acheson & Gall) มีขั้นตอนทำงาน 3 ขั้นตอน คือ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม. 2555 : 5)

3.1 การประชุมปรึกษาหารือ เป็นขั้นที่ผู้นิเทศจะเปิดโอกาสให้ครูระบายความคิดวิตกกังวลเกี่ยวกับการเรียนการสอน และความต้องการที่เขาเผชิญ ความมุ่งหวังในวิชาชีพของเขา กับผู้นิเทศ แล้วหาแนวทางให้เขาแก้ปัญหาของเขา จากนั้นอาจจะเสนอแนวทางแก้ปัญหาให้เขาภายหลัง

3.2 การสังเกตการสอน เป็นขั้นที่ผู้นิเทศจะสังเกตการสอนของครูตามข้อตกลงกับครู แล้วบันทึกข้อมูลเหตุการณ์ต่าง ๆ และพฤติกรรมการสอนของครูอย่างละเอียด

3.3 การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้นิเทศและครูจะทบทวนข้อมูลของการสังเกตการสอน ผู้นิเทศจะสนับสนุนให้ครูวิเคราะห์การสอนของตนเอง แล้วร่วมกับครูหาแนวทางแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมที่เป็นปัญหานั้น

4. การนิเทศแบบเชิงเน้นวัตถุประสงค์ เป็นการนิเทศการสอนแบบหนึ่งที่มีระบบและแนวทางปฏิบัติชัดเจน มีจุดมุ่งหมายเฉพาะเจาะจงชัดเจนในการปรับปรุงพฤติกรรมการสอนของครูให้ดีขึ้นเป็นการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในกระบวนการนิเทศ กระบวนการนิเทศแบบนี้ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม. 2555 : 6)

4.1 ชั้นประชุมวางแผน

ชั้นนี้ ผู้นิเทศจะประชุมปรึกษาหารือกับครูผู้สอนเพื่อวางแผนการนิเทศ เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการนิเทศอย่างเต็มที่ ซึ่งมีอยู่ 4 ประการ ดังนี้

4.1.1 กำหนดวัตถุประสงค์สำหรับการนิเทศ เป็นวัตถุประสงค์ที่ระบุว่า ครูผู้สอนจะต้องปรับปรุงเรื่องอะไร ซึ่งอาจมาจากความต้องการพัฒนาตนเองของครู หรือมาจากอุปสรรคในการจัดการสอนที่ครูเผชิญอยู่หรืออาจมาจากการนิเทศที่ผู้นิเทศและครูได้ร่วมกันวิเคราะห์ไว้

4.1.2 เขียนแนวทางแก้ปัญหา โดยผู้นิเทศกับครูร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหของครูผู้สอน แล้วกำหนดเป็นพฤติกรรมสนับสนุนวัตถุประสงค์ไว้

4.1.3 สร้างแบบฟอร์มการนิเทศขึ้น

4.1.4 กำหนดเวลา สถานที่ในการนิเทศ

4.2 ชั้นสังเกตการสอน

เมื่อเตรียมการในขั้นที่ 1 พร้อมแล้ว ก็ดำเนินการสังเกตการสอนตามวัน เวลา สถานที่ที่กำหนด ผู้นิเทศจะบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของครูอย่างละเอียด เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับให้ครูทราบภายหลัง

4.3 การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ

การประชุมให้ข้อมูลย้อนกลับ ผู้นิเทศจะบอกครูผู้สอนเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนของเขาว่าเป็นอย่างไร สิ่งที่ครูกำหนดให้ดูนั้นครูทำได้ตรงชั่วโมงหรือไม่อย่างไร และมีพฤติกรรมใหม่ที่เป็นปัญหา และต้องการให้ความช่วยเหลืออีกหรือไม่

การนิเทศการสอนเชิงเน้นวัตถุประสงค์ เป็นการนิเทศอีกรูปแบบหนึ่งที่น่าสนใจ เพราะมีหลักการที่ให้อำนาจแก่ครูกำหนดสิ่งที่เราต้องการพัฒนา ทำให้การนิเทศได้ตรงจุดยิ่งขึ้น

5. การนิเทศแบบวิมังสา

การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน โดยผ่านตัวกลางคือครู และวิมังสา หมายถึง ความไตร่ตรอง หรือทบทวน หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบหาสาเหตุ และตรวจสอบข้อบกพร่องในสิ่งที่ทำนั้นมีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้านวิธีแก้ไขปรับปรุง เมื่อนำมาสรุปรวมกันแล้ว การนิเทศการศึกษาแบบวิมังสา หมายถึง วิธีการเชิงกระบวนการ การร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เป็นรายกลุ่มย่อยหรือเป็นรายบุคคล วิเคราะห์ ไตร่ตรอง ตรวจสอบ หาเหตุผล พิจารณาข้อบกพร่องในการจัดการเรียน การสอน ถัดกันหาทางแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องนั้น ๆ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม. 2555 : 7-8)

ขั้นตอนการนิเทศแบบวิมังสา มีขั้นตอนสำคัญและรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน ดังนี้
 ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ปัญหาการเรียนการสอน

1. ผู้นิเทศสร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้รับการนิเทศ ผู้นิเทศอาจเชิญเป็นกลุ่มหรือรายบุคคล
 สื่อ เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ คือ แบบบันทึกข้อมูลของผู้รับการนิเทศ

2. ผู้นิเทศพิจารณาผลการเรียนของนักเรียนที่ผู้รับการนิเทศรับผิดชอบ หรือวิชาที่ผู้รับการ
 นิเทศสอนอยู่ ซึ่งเป็นผลการเรียนที่บันทึกไว้อย่างเป็นหลักฐาน (อาจเป็น ป02) อย่างน้อย 2 ภาค
 เรียนที่ผ่านมา

3. ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ร่วมกันวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่า
 สัมประสิทธิ์ความแปรปรวน

4. เปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนเพื่อดูว่าผล
 พัฒนาขึ้น หรือยังไม่พัฒนา

สื่อ เครื่องมือที่ใช้ คือ ตารางวิเคราะห์ และบันทึกผลการวิเคราะห์การเรียนการสอน
 ผู้นิเทศควรมีเครื่องคิดเลขที่สะดวกในการคำนวณหาค่าดังกล่าวมาได้รวดเร็ว และมีความรู้ในการ
 แปลผลการวิเคราะห์ด้วย

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย

1. ผู้นิเทศชี้ให้ผู้รับการนิเทศ ร่วมใคร่ครวญวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย มี 2 กรณี ดังนี้

1.1 กรณีที่ผลพัฒนาขึ้น ผู้นิเทศถามชี้ให้ผู้รับการนิเทศใคร่ครวญ ระลึกว่าได้ทำ
 กิจกรรมอะไรบ้าง ในการสอนที่ผ่านมา (จุดเด่น) ทำไมจึงทำเช่นนี้ (แรงดัน) ให้ผู้รับการนิเทศ
 บันทึกไว้ในตารางวิเคราะห์ผล

1.2 กรณีที่ผลยังไม่พัฒนา ผู้นิเทศต้องอธิบายจุดด้อยของการแปรผล ค่าเฉลี่ย ค่าความ
 เบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวน การแปรปรวนที่เป็นปัญหา เป็นอุปสรรค
 ขัดขวางการทำกิจกรรมให้น้อยลง ให้บันทึกผลการวิเคราะห์ลงในตารางวิเคราะห์ผล

2. ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ร่วมสืบค้น วิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ กิจกรรมลดแรงดึง
 เพิ่มแรงดัน โดยใช้แบบบันทึกผลการวิเคราะห์การเรียนการสอน

ขั้นที่ 3 วางแผน

ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ นำกิจกรรมที่บันทึกไว้ในแบบบันทึกผลการวิเคราะห์การเรียน
 การสอนมากำหนดกิจกรรม 2 ลักษณะ คือ

1. กิจกรรมเป้าหมาย

2. กิจกรรมที่นำเป้าหมาย และกำหนดวัน เดือน ปี ที่ปฏิบัติ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ
 ลงนามสื่อ/เครื่องมือที่ใช้ในขั้นตอนนี้ คือ แบบบันทึกผลการนิเทศ

ขั้นที่ 4 ดำเนินการแก้ไขปรับปรุง

ผู้รับการนิเทศ ดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนด บันทึกกิจกรรมแต่ละครั้ง และวัน เดือน ปี และผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรมนั้น สื่อและเครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินผลการดำเนินงานของผู้รับการนิเทศ

ขั้นที่ 5 ประเมินผล

ผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ พบกันอีกครั้งหนึ่งเพื่อร่วมประเมินการนิเทศ ตรวจสอบข้อบกพร่องในการปฏิบัติตามกิจกรรม วิเคราะห์ สรุปผลการดำเนินงาน สื่อ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินผลการดำเนินงานของผู้รับการนิเทศ

6. การนิเทศแบบมีส่วนร่วม

การนิเทศแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การนิเทศการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งที่มุ่งการมีส่วนร่วมระหว่าง ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ในการร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมแก้ปัญหาและเจรจาตกลงใจที่จะดำเนินการร่วมกัน ถึงการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ทุกคนมีสิทธิ์เท่าเทียมกันในการดำเนินการร่วมกันตามวิถีทางประชาธิปไตย โดยใช้เสียงของสมาชิกส่วนใหญ่เป็นหลัก และเรียกว่าเป็นการนิเทศแบบพึ่งพา และควรใช้พฤติกรรมดังกล่าวให้เหมาะสมกับสถานการณ์และเหตุการณ์ คือ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม, 2555 : 6)

1. ใช้เมื่อครูและผู้นิเทศ มีระดับความเชี่ยวชาญในประเด็นปัญหานั้น ๆ ใกล้เคียงกัน
2. ใช้เมื่อครูและผู้นิเทศ ต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกัน และนำมาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
3. ใช้เมื่อครูและผู้นิเทศต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกันในประเด็นปัญหานั้น ๆ
4. ใช้เมื่อครูและผู้นิเทศต้องการให้มีการพิจารณาปัญหาร่วมกันอย่างถี่ถ้วน และรอบคอบ หรือครูต้องการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

การนิเทศภายในโรงเรียน

ในปัจจุบันบทบาทของการนิเทศได้เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารและบุคลากรภายในโรงเรียนทุกคนเริ่มมีบทบาทมากขึ้น ซึ่งการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการประสานพลังกายพลังใจและพลังความคิดเห็นของครูทุกคนเข้าด้วยกัน เพราะครูทุกคนย่อมรู้สภาพปัญหาที่แท้จริงมากกว่า และคณะครูเป็นบุคลากรที่สำคัญมากที่สุดที่เกี่ยวเนื่องกับการจัดการเรียนการสอนโดยตรง

ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ร่วมมือกันวางแผน ควบคุม ตรวจสอบตนเอง โดยผู้บริหารมีหน้าที่โดยตรงที่ต้องดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาเพื่อช่วยเหลือและปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้มีผู้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ดังนี้

นิตย์ ประจงแต่ง (2548 : 17) ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนหมายถึง กระบวนการการดำเนินงานที่เกิดจากความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนซึ่งกันและกันของผู้นิเทศ ซึ่งหมายถึงผู้บริหารกับครูในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพการทำงานของครู เพื่อให้จัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

ชัยยุทธ หิรัญวิบูลย์ (2549 : 10) กล่าวว่าการนิเทศภายในโรงเรียนหมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ร่วมกันในการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรอันจะส่งผลต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีคุณภาพสูงขึ้น ตามเป้าหมาย

ประกอบ เมื่อนสกุล (2551 : 23) สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินการ มีการวางแผน ควบคุม ตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันของบุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่าย โดยใช้เทคนิค ชี้แนะ กระตุ้น ชักชวน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้ครูผู้สอนเกิดความกระตือรือร้นและใช้เทคนิคการสอนที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สร้างเสริมพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านทั้ง ร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคมให้เต็มตามวัยและศักยภาพ ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา โดยรวมทำให้ผลการศึกษาดีขึ้นพัฒนาขึ้น

ราณี กุศลรัมย์ (2553 : 13) ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนคือ กระบวนการช่วยเหลือแนะนำการพัฒนางานทั้งทางด้านการศึกษา และงานในหน้าที่ราชการให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา โดยความร่วมมือของผู้บริหาร และครูผู้สอนในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ให้เกิดความงอกงามทางวิชาชีพทางการศึกษา จนส่งผลให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของทุกฝ่าย

จากความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนที่นักศึกษากล่าวไว้ข้างต้นพอสรุปได้ว่าเป็น กระบวนการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียน โดยร่วมกันพัฒนาคุณภาพการทำงานของครู โดยใช้เทคนิค ชี้แนะ กระตุ้น ชักชวน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้ครูผู้สอนเกิดความกระตือรือร้นและใช้เทคนิคการสอนที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียน เพื่อให้จัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้

ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นที่ควรจะต้องเกิดขึ้นในโรงเรียน ผู้บริหารเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ โดยดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน มีการส่งเสริม มีการติดตามประเมินผล และดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดการลงมือปฏิบัติอย่างแท้จริง เพราะหากโรงเรียนมีระบบการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนอย่างถาวรแล้ว โรงเรียนก็จะสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มีนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน ดังต่อไปนี้

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 ก : 52) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายในการนิเทศภายในไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้ประสบผลสำเร็จในการรวมพลังครูและการพัฒนาครูให้มีความสามารถในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง

2. เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และร่วมมือกันวางแผนการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

3. เพื่อให้ครูมีความมั่นใจ มีขวัญกำลังใจ ความภาคภูมิใจและเกิดการพัฒนาอย่างถาวร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 180-181) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศภายในไว้ 6 ประการดังนี้

1. เพื่อให้สถานศึกษามีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องตามมาตรฐานหลักสูตรและให้เป็นไปตามแนวทางของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

2. เพื่อให้สถานศึกษาสามารถบริหารและจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน

4. เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้พัฒนา เพิ่มพูนความรู้ ทักษะและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการปฏิบัติงาน ตลอดจนความก้าวหน้าในวิชาชีพ

5. เพื่อส่งเสริมให้โรงเรียนปฏิรูประบบบริหาร โดยให้ทุกคนมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับผิดชอบ ชื่นชมในผลงาน

6. เพื่อให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งหลาย ได้แก่ ชุมชน สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนวิชาชีพต่างๆ

บรรพชาญ บุญจันทร์ (2550 : 14) กล่าวว่า ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในคือ เพื่อให้บุคลากรภายในโรงเรียนเกิดความร่วมมือในการที่จะพัฒนา ปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียน

การสอนให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เกิดความภาคภูมิใจ มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ประกอบ เนือนสกุล (2551 : 23) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษามุ่งส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือ ให้ครูได้รับความรู้และประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนการสอน รู้ขอบข่ายในความรับผิดชอบของตนเองและส่งเสริมให้ครูสามารถช่วยเหลือตนเองได้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนที่ร่วมมือกันปฏิบัติ โดยเฉพาะผู้บริหาร โรงเรียนต้องใช้เทคนิค มุ่งที่การพัฒนาคน พัฒนางาน ประสานความสัมพันธ์สร้างขวัญและกำลังใจเพื่อส่งเสริมและรักษาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานที่ถูกกำหนดไว้

จากแนวความคิดของนักการศึกษาที่ได้กล่าวข้างต้น พอจะสรุปได้ว่า ความมุ่งหมายของการนิเทศภายในโรงเรียนคือ มุ่งส่งเสริม สนับสนุนที่จะพัฒนาครู เพื่อให้ครูมีความเชื่อมั่นในการจัดการเรียนการสอนปรับปรุงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน เกิดความภาคภูมิใจ มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

หลักการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องนำเอาหลักการมาใช้เพื่อให้การปฏิบัติงาน ได้ดำเนินการไปอย่างมีระบบ ตามขั้นตอนกระบวนการ มีความยืดหยุ่นและทุกฝ่ายปฏิบัติด้วยความเต็มใจ โดยยึดหลักประชาธิปไตยในการสร้างความสัมพันธ์ความเข้าใจที่ดีต่อกัน การยอมรับซึ่งกันและกัน อันเป็นสิ่งที่นำไปสู่ความสำเร็จก้าวหน้าในวิชาชีพและประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งมีผู้กล่าวถึงหลักการนิเทศไว้ดังนี้

ชัยบุทท หิรัญวิบูลย์ (2549 : 15) กล่าวถึงหลักการนิเทศภายในโรงเรียนคือ การจัดกิจกรรมการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายนำไปสู่การพัฒนาคนของบุคลากรในโรงเรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพในการทำงานในภาระหน้าที่ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนต่อไปนั้น ต้องยึดหลักความเป็นประชาธิปไตยไม่ควรใช้อำนาจสั่งการ เพราะการสั่งการให้กระทำนั้นเป็นงานที่ทำตามสั่ง ไม่อาจปฏิบัติได้ติดต่อกันเนื่อง มีการร่วมมือกันของผู้บริหารครูและบุคลากรในโรงเรียนรู้จักปันใจซึ่งกันและกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานร่วมกัน เน้นการทำงานอย่างเป็นกระบวนการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูเรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง ประเมินตนเอง ปรับปรุงพัฒนาให้ผลงานมีคุณภาพสูงได้ด้วยตนเอง ผู้บริหารสร้างและส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอยู่เสมอ

กรรทอง จิระเชชากุล (2550 : 5) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับหลักการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ ดังนี้

1. การดำเนินการนิเทศ จะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามขั้นตอน กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน

2. บุคลากรที่เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการพัฒนาระบบการนิเทศภายในโรงเรียน คือ ผู้บริหารสถานศึกษา

3. การนิเทศภายในโรงเรียน จะต้องสอดคล้องกับความต้องการ/จำเป็นในการ พัฒนาคูและนักเรียน

บรรพชาญ บุญจันทร์ (2550 : 24) ได้สรุปหลักการนิเทศได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน ต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรภายในโรงเรียน โดยความสมัครใจในการที่จะส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือให้งานจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ โดยอาศัยหลักการและกระบวนการในการ นิเทศที่ถูกต้องมีความเป็นวิทยาศาสตร์และมีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของนักเรียนที่พึงประสงค์

ประกอบ เนื่อนสกุล (2551 : 28) ได้กล่าวถึงการบริหารโรงเรียนต้องในลักษณะภาพรวม ทั้งหมดของโรงเรียน หลักการนิเทศภายในโรงเรียนจึงต้องใช้ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วม อาศัย ความร่วมมือและประสานงานที่ดี ผู้บริหารโรงเรียนจะร่วมกันทำงานกับคนอื่นบนพื้นฐานของ ความต้องการและความพึงพอใจต่อทุกฝ่ายเพื่อจะได้พัฒนาบุคลากรครูให้ก้าวหน้าส่งเสริมความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนจนความเป็นประชาธิปไตยเพื่อส่งผลให้เกิดความสำเร็จมีประสิทธิภาพสูง

ราณี กุขรัมย์ (2553 : 25) ได้สรุปว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีหลักการนิเทศที่สำคัญที่ จะต้องเป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งในการดำเนินการนั้น ต้องสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของครูและ โรงเรียน มีการร่วมมือกันวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นประชาธิปไตย ยอมรับในความแตกต่าง ระหว่างบุคคล เน้นการมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี เป็นการเสริมสร้าง กำลังใจช่วยเหลือกันของบุคลากรในโรงเรียน และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อแก้ไขปัญหา หรือพัฒนาการเรียนการสอน

สงคราม มังคะละ (2555 : 3) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศภายใน ดังนี้

1. การทำงานเป็นทีม ร่วมกับผู้บริหาร โรงเรียน คณะครู และชุมชนในการทำงาน

2. การใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) ให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางของการ บริหารจัดการในการพัฒนาแบบองค์รวม สู่การประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

3. พัฒนาโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม (School Wide) มุ่งเน้นให้โรงเรียนพัฒนาอย่างเป็นระบบ จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า ในการจัดการนิเทศการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จและ บรรลุตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ต้องอาศัยความร่วมมือกันวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็น

ประชาธิปไตยและการประสานงานที่ดี เน้นการทำงานอย่างเป็นกระบวนการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ครูเรียนรู้จากการได้ลงมือปฏิบัติงานด้วยตนเอง ประเมินตนเอง ปรับปรุงพัฒนาให้ผลงานมีคุณภาพสูงได้ด้วยตนเอง ผู้บริหารสร้างและส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานอยู่เสมอ

ขอบข่ายของการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายใน โรงเรียน เป็นรูปแบบหนึ่งของการนิเทศการสอนที่มีกัรริเริ่ม และจัดดำเนินการ โดยบุคลากรภายใน โรงเรียน ประกอบด้วย บุคคลหลายฝ่ายตั้งแต่ผู้บริหารสถานศึกษารอง/ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูที่ได้รับมอบหมาย ทำหน้าที่ผู้นิเทศ และครูผู้สอนทุกคน เป็นผู้รับการนิเทศ มีขอบข่ายการดำเนิน โดยสรุป ดังนี้ (ปรีชาพร วงศ์อนุตร โรจน์, 2546 : 66-68)

1. การนิเทศภายใน โรงเรียนมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่บุคลากรภายในสถานศึกษา เป็นผู้จัดดำเนินการ เป็นเจ้าของโปรแกรมการนิเทศตามความต้องการของครูในสถานศึกษานั้นๆ การดำเนินงานกระบวนการจัดกิจกรรมต่างๆเกิดขึ้นภายในสถานศึกษา
2. ผู้นิเทศดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน มีจุดมุ่งหมายหลักว่า เป็นการมุ่งพัฒนาครูผู้สอนภายในสถานศึกษาให้รู้จักวิธีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น เพื่อให้การศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ตามความคาดหวังของการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งความสำเร็จของการนิเทศภายใน ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนและเห็นความสำคัญของการนิเทศของผู้บริหาร ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษาในการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน
3. ผู้นิเทศภายใน โรงเรียน ประกอบด้วย
 - 3.1 ผู้บริหารสถานศึกษา
 - 3.2 ผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะฝ่ายวิชาการ
 - 3.3 หัวหน้าคณะวิชา หัวหน้าแผนกวิชา
 - 3.4 ครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอน แต่มีความรู้ ความสามารถเฉพาะด้านมีประสบการณ์ในการสอน สามารถสาธิตหรือให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อนร่วมงานได้
 - 3.5 ผู้เชี่ยวชาญที่เชิญมาเป็นวิทยากรเฉพาะด้าน

แฮร์ริส (Harris, 1985 : 10-13) ได้เสนอขอบข่ายของงานนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนไว้ 10 ประการดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร (Developing Curriculum) คือการออกแบบหรือปรับปรุงหลักสูตรที่จะนำมาใช้ โดยคำนึงถึงบุคลากร เวลา สถานที่ และเทคนิควิธีสอนต่างๆ รวมทั้งการจัดทำคู่มือการใช้หลักสูตร การจัดทำมาตรฐานทางวิชาการ การพัฒนาแผนการเรียนการสอนและบทเรียน

2. การจัดระบบการเรียนการสอน (Organizing for Instruction) คือ การจัดทำแผนงานเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ในส่วนที่กับบุคลากร อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ ขอบข่ายของงานนี้ ได้แก่ การจัดชั้นเรียน การจัดตารางสอน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดครูเข้าสอน

3. การบริหารบุคลากร (Providing Staff) คือ การสรรหา การคัดเลือก การมอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากร

4. การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก (Developing Facilities) คือ การวางแผนจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งจัดหาอาคารเรียน อาคารประกอบต่างๆ และการพัฒนาคุณลักษณะของเครื่องใช้ต่างๆ ให้เหมาะสม

5. การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ (Providing Materials) คือ การตรวจและเลือกวัสดุอุปกรณ์การสอนที่จะนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพต่อการจัดการเรียนการสอน

6. การศึกษาอบรมครูประจำการ (Arranging for Inservices) คือ การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้ครูมีความก้าวหน้าและเลื่อนวิทยฐานะสูงขึ้น

7. การปฐมนิเทศครูใหม่ (Orienting New Staff Members) คือ การให้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นและความเข้าใจในการปฏิบัติงานแก่ครูใหม่

8. การจัดบริการพิเศษแก่ครู (Relating Special Services) คือ การจัดบริการแก่ครูเพื่อสนองจุดมุ่งหมายหลักของการสอนในโรงเรียน

9. การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน (Developing Public Relations) โดยให้การเรียนการสอนเป็นสื่อ เช่น การให้ข่าว การขอความร่วมมือ การหลีกเลี่ยงความขัดแย้งต่างๆ

10. การประเมินผลการสอน (Evaluations) คือ การวางแผนจัดระบบประเมินผลการปฏิบัติกิจกรรมในทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับการสอน

กรองทอง จิระเชษฐกุล (2550 : 7-9) ได้กล่าวถึงขอบข่ายของงานนิเทศภายในโรงเรียนว่าประกอบด้วยงาน 4 งาน ได้แก่

1. งานด้านวิชาการ เป็นงานที่เกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา ตลอดจนคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ได้แก่

1.1 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

1.2 การนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้ และการออกแบบการจัดการเรียนรู้

1.3 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำและใช้แผนการจัดการเรียนรู้

1.4 การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้แบบบูรณาการและเน้นทักษะ

การคิด

- 1.5 การจัดหา พัฒนาสื่อ และเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 1.6 การสนับสนุนให้ครูผลิตและใช้สื่อการเรียนรู้
- 1.7 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
- 1.8 การจัดมุมหนังสือ ห้องสมุด และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา
- 1.9 การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง
- 1.10 การสอนซ่อมเสริม
- 1.11 การวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา
- 1.12 การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา
- 1.13 การนิเทศภายในโรงเรียน
- 1.14 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดทำแฟ้มข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล
- 1.15 การประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
- 1.16 การจัดศูนย์โสตทัศนูปกรณ์
- 1.17 การจัดบริการแนะแนว

2. งานด้านบริหารบุคคล เป็นการจัดดำเนินงาน เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาได้รู้และเข้าใจหน้าที่และความรับผิดชอบของตน การติดตามดูแล ช่วยเหลือให้ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างบรรยากาศในการทำงานให้ผู้ร่วมงานทุกคนเกิดความสำนึกในหน้าที่ที่รับผิดชอบ สร้างความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการปฏิบัติงานสูงขึ้น ได้แก่

- 2.1 การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง
- 2.2 การกำหนดความต้องการ หน้าที่ และความรับผิดชอบของบุคลากร
- 2.3 การมอบหมายหน้าที่และความรับผิดชอบ
- 2.4 การปฐมนิเทศบุคลากรใหม่
- 2.5 การจัดสวัสดิการ
- 2.6 การนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงาน
- 2.7 การพัฒนาบุคลากร
- 2.8 การส่งเสริมให้นักเรียนได้ศึกษาต่อ
- 2.9 การประเมินผลการปฏิบัติงาน
- 2.10 การพิจารณาความดีความชอบ
- 2.11 การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากร
- 2.12 งานวินัยและนิติกร

3. งานด้านบริหารทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับระบบสำนักงาน ซึ่งมีข้อกำหนดกฎเกณฑ์ และวิธีการที่แน่นอน ได้แก่

- 3.1 งานธุรการและงานสารบรรณ
- 3.2 งานทะเบียนและรายงาน
- 3.3 งานข้อมูลและสารสนเทศ
- 3.4 งานจัดทำแผนปฏิบัติการและการจัดระบบการศึกษา
- 3.5 งานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย
- 3.6 งานประชาสัมพันธ์
- 3.7 งานสวัสดิการ
- 3.8 งาน พ.ร.บ.การศึกษา
- 3.9 งานระเบียบ กฎหมาย กฎกระทรวงและข้อปฏิบัติต่าง ๆ
- 3.10 กิจกรรม 5 ส

4. งานด้านงบประมาณ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับระบบการเงินและพัสดุ ได้แก่

- 4.1 งานงบประมาณ
- 4.2 งานจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี
- 4.3 งานจัดตั้งและการของบประมาณประจำปี
- 4.4 งานเบิกจ่ายงบประมาณ
- 4.5 งานรายงานการใช้จ่ายเงินงบประมาณประจำปี
- 4.6 การตรวจสอบ ติดตาม และประเมินประสิทธิภาพการบริหารงบประมาณ
- 4.7 การบริหารการเงิน
- 4.8 การบริหารการบัญชี
- 4.9 การบริหารงานพัสดุ
- 4.10 ระบบทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนมีขอบข่ายที่ครอบคลุมในหลายๆด้าน ซึ่งได้แก่ งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบุคลากร งานอาคารสถานที่ งานบริหารทั่วไป และงานความสัมพันธ์กับชุมชน

ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน

เหตุที่ต้องมีการนิเทศภายในโรงเรียน เกิดจากโรงเรียนประสบกับสภาพปัญหาและความต้องการที่จะพัฒนาการศึกษาให้ดีที่สุด แต่การนิเทศจากภายนอกโรงเรียนไม่อาจตอบสนองต่อการ

แก้ปัญหาตรงตามความต้องการได้จึงจำเป็นต้องใช้ระบบหรือวิธีการนิเทศภายใน ซึ่งมีผู้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ดังนี้

นิตย์ ประจงแต่ง (2548 : 17) กล่าวว่า การจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน ก็เพื่อหาแนวทางปรับปรุงพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากร รวมทั้งการเรียนการสอน การทำงานเป็นทีม การสร้างเจตคติที่ดีในการทำงาน ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในที่สุด

ชัยยุทธ หิรัญวิบูลย์ (2549 : 13) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนมีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาการเรียนการสอน พัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

กรองทอง จิระเชษฐกุล (2550 : 4) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน ไว้ดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานใกล้เคียงกัน
2. ปริมาณศึกษานิเทศก์ไม่เพียงพอกับความต้องการของครูและสถานศึกษา
3. บุคลากรภายในสถานศึกษา มีความรู้ความสามารถ มีความคุ้นเคยและใกล้ชิดปัญหามากที่สุด

4. บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเอง และสามารถปฏิบัติงานนิเทศได้อย่างต่อเนื่อง

บรรหาร บุญจันทร์ (2550 : 22) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียน เนื่องจากบุคลากรภายในโรงเรียนมีความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกัน ความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ ความเปลี่ยนแปลงของสังคมและท้องถิ่น ส่งผลถึงความต้องการของนักเรียนและชุมชน ซึ่งครูผู้สอนจะต้องศึกษาให้ถ่องแท้จึงจะสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ตรงกับสภาพและต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น เพราะฉะนั้นในการดำเนินการดังกล่าวให้ประสบผลสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือ ความเข้าใจ การประสานสัมพันธ์กันของบุคลากรในโรงเรียน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการนิเทศภายใน

ประกอบ เนื่อนสกุล (2551 : 30) กล่าวถึงการนิเทศภายในโรงเรียนมีความจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของโรงเรียนเพราะเป็นการนิเทศโดยบุคลากรภายในโรงเรียนเองซึ่งเข้าใจปัญหาของเพื่อนร่วมงานด้วยกันเป็นอย่างดีสามารถแก้ปัญหาได้ตรงจุดด้วยการบรรยากาศแห่งความคุ้นเคย ฉันทมิตร ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน ให้ครูช่วยเหลือครู พัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงการเรียนการสอนทำให้ครูมีวิสัยทัศน์ ก้าวทันโลกที่กำลังเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

เน่งน้อย เฟิงพันซ์ (2552 : 2) ได้กล่าวถึงความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนว่า การนิเทศ การสอนถือเป็นการนิเทศภายในที่สำคัญและจำเป็นที่ควรจะต้องเกิดขึ้นในโรงเรียน ผู้บริหารเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ โดยดำเนินการอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน มีการส่งเสริม มีการติดตามประเมินผล และดำเนินการทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดการลงมือปฏิบัติอย่างแท้จริง เพราะหากโรงเรียนมีระบบการนิเทศการสอนภายในโรงเรียนอย่างถาวรแล้ว โรงเรียนก็จะสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดการพัฒนายั่งยืนอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การนิเทศที่จัดขึ้นภายในโรงเรียน โดยความร่วมมือของครูในโรงเรียนทุกคน จึงเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหาร โรงเรียนที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จในการรวมพลังครูและพัฒนาการครู ให้มีความสามารถในการปรับปรุงจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเองให้ดีขึ้นตอบสนองหลักสูตรแปลกเปลี่ยนประสบการณ์และร่วมมือกันวางแผนพัฒนา นักเรียนให้มีคุณภาพ ในขณะที่เดียวกันครูก็มีความมั่นใจ มีขวัญและกำลังใจดี มีความภาคภูมิใจที่ประสบผลสำเร็จในการปฏิบัติงานการจัดการที่ดีเป็นคุณเจ้านำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร การนิเทศที่ดีนำไปสู่การจัดการที่ดี

ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญอย่างหนึ่งที่จะต้องดำเนินงานให้เป็นประสานสัมพันธ์กับกระบวนการอื่นเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามจุดหมายของหลักสูตร

กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน

ในการที่จะช่วยให้ผู้รับการนิเทศมีความรู้ ความสามารถในการที่จะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นที่ผู้นิเทศต้องจัดกิจกรรมการนิเทศให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ และสามารถดำเนินการได้อย่างหลากหลาย ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างที่ผู้นิเทศสามารถนำไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามที่ต้องการ ดังต่อไปนี้

สงคราม มังคะละ (2552 : 4-5) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการนิเทศนำไปใช้ในการนิเทศภายใน มี 8 วิธีด้วยกัน

1. การประชุมก่อนเปิดภาคเรียนและหัวข้อประชุมอย่างน้อยควรประกอบด้วย
 - 1.1 การประเมินผลงานในปี/ภาคเรียนที่แล้วมา
 - 1.2 ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานในปี/ภาคเรียนที่แล้ว
 - 1.3 โครงการที่จะดำเนินงานในปี/ภาคเรียนต่อไป
 - 1.4 การเตรียมการเกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอน
 - 1.5 การจัดครูเข้าสอน

1.6 งานเร่งด่วนที่ต้องจัดทำ

2. การสังเกตการสอนในห้องเรียน
3. การศึกษาจากตำราเอกสาร
4. การให้คำปรึกษาหารือ
5. การสนทนาทางวิชาการ
6. การสาธิตการสอน
7. การพาครูไปศึกษาดูงาน
8. การบริการเอกสารทางวิชาการ

แฮริส (Harris, 1985 : 70) ได้เสนอเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนดังนี้

1. การระดมสมอง
2. การประชุม 6 – 6
3. คณะกรรมการ
4. การสาธิต
5. การทดลองปฏิบัติการ
6. การทดลองปฏิบัติจริง
7. การอภิปราย
8. การจัดนิทรรศการ
9. การจัดทัศนศึกษา
10. การนิเทศการสอนด้วยภาพยนตร์หรือโทรทัศน์
11. ประสพการณ์ตรง
12. การเชี่ยวชาญกลุ่ม
13. สัมภาษณ์มีรูปแบบ
14. การสัมภาษณ์เฉพาะจุด
15. การสัมภาษณ์ทางอ้อม
16. การเยี่ยมชมชั้นเรียน
17. การทดลองปฏิบัติการ
18. การบรรยาย
19. การประชุม
20. การสังเกต
21. การอ่าน

22. การสังคม
23. บทบาทสมมติ
24. การบันทึกเสียง
25. การทดสอบ
26. การเขียน

สรุปได้ว่า กิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนมีหลากหลายรูปแบบและวิธีการ ผู้บริหาร หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานการนิเทศภายในโรงเรียน ควรเลือกใช้กิจกรรมตามความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ระยะเวลา สถานที่ งบประมาณ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้งานการนิเทศภายในโรงเรียนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บทบาทของผู้เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน

งานบริหารการศึกษามีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน เป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา ในการบริหารการศึกษาผู้บริหารจำเป็นต้องทำงานสองอย่างคือ งานบริหารและงานนิเทศ ซึ่งในปัจจุบันนี้ผู้บริหารมีบทบาทในการนิเทศมาก โดยเฉพาะกับการนิเทศภายในโรงเรียนของตนเอง ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียนประกอบด้วย (อัญชลี ธรรมะวิสิฎกุล.

2552 ก : 1)

1. ผู้บริหาร โรงเรียน
2. ผู้นิเทศ
3. ผู้รับการนิเทศ

บทบาทหน้าที่ของผู้เกี่ยวข้องแต่ละฝ่ายมีผู้เสนอไว้ ดังนี้

1. ผู้บริหาร โรงเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 บัญญัติไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบ การบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน ซึ่งเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการ หรือปฏิบัติงานเกี่ยวเนื่องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ และการบริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาต่าง ๆ ในสถานศึกษา และผู้บริหารไม่ว่าหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานราชการหรือเอกชนก็ตาม ย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อการสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง ผู้บริหารต้องยึดหลักในการบริหารทั้งนิตินศาสตร์และหลักคุณธรรมจริยธรรม หรือหลักธรรมาภิบาล จึงจะได้เป็นผู้บริหารมืออาชีพด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิชาชีพชั้นสูง (Professional) และดำเนินการตามลักษณะต่อไปนี้ (กรมวิชาการ. 2544 : 23)

1. มีลักษณะการบริหารเฉพาะของตนแตกต่างจากวิชาชีพอื่น
2. มีความอิสระในการให้บริการ
3. ใช้วิธีแห่งปัญญาศึกษา วิเคราะห์อย่างลึกซึ้ง
4. มีการศึกษามากพอ คือ ระดับปริญญา
5. มีองค์กรวิชาชีพควบคุม ดูแล และตรวจสอบ
6. มีจรรยาบรรณวิชาชีพเฉพาะ

สุจริต เพียรชอบ (2522; อ้างถึงใน อัญชลี ธรรมะวิทีกุล. 2552 ก : 1) ได้กล่าวถึงบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศการศึกษา ภายในสถานศึกษาดังนี้

1. ช่วยเหลือทางด้านวิชาการ และด้านบริการ ได้แก่ ปรุมนิเทศครูใหม่ จัดประชุมครู ก่อนเปิดภาคเรียน สังเกตการณ์สอนในชั้น การเยี่ยมชั้นเรียนอื่น ๆ การสาธิต การสอน การนิเทศ ด้วยการให้คำปรึกษาหารือเป็นรายบุคคล หรือรายหมู่ การประชุมปฏิบัติการ การอบรมครู การสัมมนา จัดหนังสือที่มีคุณค่าทางวิชาการให้ครูได้ศึกษา ปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัยและ แนะนำครูให้ใช้ห้องสมุด แนะนำให้ครูเป็นสมาชิกของสมาคมทางวิชาการต่าง ๆ จัดบริการ โสตทัศนศึกษาให้แก่ครูเป็นอย่างดี และสนับสนุนให้ครูใช้อุปกรณ์เหล่านั้น ตลอดจนสนับสนุน ให้ครูไปศึกษาต่อ

2. ช่วยเหลือครูในด้านปัญหาส่วนตัว
3. การสร้างขวัญของคณะครูในสถานศึกษา
4. การประเมินผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษา

อำนาจพร วงษ์ถนอม (2521; อ้างถึงใน อัญชลี ธรรมะวิทีกุล. 2552 ก : 1) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศการศึกษา ดังนี้

1. จัดให้มีการปรุมนิเทศครูใหม่ให้เข้าใจในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบ
2. สถานศึกษาจัดการอบรม หรือให้การนิเทศด้วยการสอนแก่ครูอย่างสม่ำเสมอ
3. แนะนำให้ครูรู้จักคัดแปลงเนื้อหาวิชาที่สอนให้เหมาะสมแก่สภาพท้องถิ่น
4. ช่วยเหลือครูมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะแก้ปัญหา และอุปสรรคใน

การเรียนการสอน

5. เสนอแนะวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา และสภาพแวดล้อมให้ครู
6. ส่งครูไปสังเกตการสอนในสถานศึกษาอื่น ๆ ที่เห็นว่าเป็นตัวอย่างที่ดีได้
7. ให้ครูได้เข้าร่วมการฝึกอบรมทางวิชาการที่จัดขึ้นภายในและภายนอกกลุ่มสถานศึกษา
8. จัดให้มีการติดตามผลภายหลังการฝึกอบรม

9. จัดหาหนังสือทางวิชาการ คู่มือครู วารสาร และบริการอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือครูก้าวหน้าทางวิชาการ และวิชาชีพ

10. ผู้บริหารควรเยี่ยมชั้นเรียน เพื่อมุ่งที่จะให้คำปรึกษาช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาด้านการสอน

11. การบำรุงขวัญและให้กำลังใจแก่ครู

12. ผู้บริหารควรมีเกณฑ์ในการพิจารณาความดีความชอบของครู โดยใช้วิธีความเป็นธรรมให้มากที่สุด

13. จัดให้มีการสัมมนาของคณะครู เพื่อแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอน

14. สนับสนุนให้ครูมีโอกาสศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และจะเป็นประโยชน์โดยตรงต่อการศึกษา

15. จัดให้มีการประกวดการเรียนการสอนระหว่างสถานศึกษาภายในกลุ่ม

นอกจากนี้ พันธ์ หันนาคินทร์ (2524; อ้างถึงใน อัญชลี ธรรมะวิทีกุล. 2552 ก : 2) ได้กล่าวถึงหน้าที่ที่จะต้องกระทำเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. ทำหน้าที่ตรวจสอบความเป็นไปเกี่ยวกับการเรียนการสอน ขึ้นตรวจสอบถือว่าเป็นขั้นเริ่มต้นการนิเทศ เรื่องที่ควรตรวจสอบได้แก่ ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรของครู ความเข้าใจอย่างดั่งแท้ของครูเกี่ยวกับเนื้อหาของหลักสูตร การใช้กลวิธีการสอนต่าง ๆ ตลอดจนการใช้สื่อการสอน ลักษณะของนักเรียนในแต่ละห้อง

2. ทำหน้าที่ประเมินผลการเรียนการสอน

3. ทำหน้าที่ช่วยส่งเสริมและปรับปรุงการเรียนการสอน อันได้แก่ความเข้าใจของครูเกี่ยวกับหลักการ จุดหมาย และโครงสร้างของหลักสูตร แนะนำการทำโครงการสอนทั้งระยะสั้นและระยะยาวจัดหาเครื่องมือประกอบการสอน และแหล่งวิชาการ จัดบรรยากาศทางกายภายในห้องเรียนให้น่าเรียนส่งเสริมให้ครูปรับปรุงตัวเองทั้งด้านวิชาการ และวิชาชีพ ตลอดจนการพยายามให้ครูประเมินผลการเรียน

สุรศักดิ์ ปาเฮ (2545 : 1-7) ได้กล่าวถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนที่ต้องแสดงออก คือ บทบาทในการเป็นผู้นำ และการเป็นผู้สนับสนุน เป็นผู้นำในฐานะผู้ให้ความคิด ความเข้าใจที่ถูกต้องเหมาะสมกับระบบงาน เป็นผู้นำในการสร้างเสริมให้ผู้ปฏิบัติงาน มีความพยายามที่จะปรับปรุงการสอน ปรับปรุงการเรียนรู้อให้ส่งผลต่อผู้เรียนหรือต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยตรง ส่งเสริมให้มีการพัฒนาที่มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่งานของโรงเรียนเป็นสำคัญ เป็นผู้สนับสนุน คือ การจัดปัจจัยและสร้างสภาพแวดล้อมสนับสนุนในการทำงาน ดังนั้น การสนับสนุน การช่วย

พัฒนาหรือช่วยปรับปรุงการทำงานของครูและบุคลากรอื่นๆของโรงเรียน ให้ปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพสูง โดยผู้รับการนิเทศไม่รู้สึกรู้สีกว่าถูกติดตามช่วยเหลือหรือนิเทศ แต่กลับจะมีความรู้สึกพึงพอใจในการทำงาน รู้สึกได้ทำงานอย่างมีศักดิ์ศรีและภาคภูมิใจในผลงานที่ตนรับผิดชอบ

การนิเทศภายใน โรงเรียนเป็นการดำเนินการในรูปแบบทีมงานหรือคณะทำงาน 3 ฝ่าย ได้แก่ ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศ ซึ่งบุคลากรทั้ง 3 ฝ่ายนี้ต้องมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองและหาการนิเทศที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนทั้งผู้บริหาร ผู้ให้การนิเทศ และผู้รับการนิเทศ จะต้องมีการกำหนดบทบาทที่ค่อนข้างชัดเจนภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่กำหนดร่วมกันเพื่อบรรลุผลสูงสุดในทางปฏิบัติได้

บรรพชาญ บุญจันทร์ (2550 : 30) จากบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน สรุปได้ว่าในการพัฒนาระบบการนิเทศให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรมีบทบาท ดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาระบบนิเทศของโรงเรียน
2. สร้างความตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นของการพัฒนาระบบนิเทศของโรงเรียนและการพัฒนาตนเองให้แก่คณะครูใน โรงเรียน
3. จัดหรือดำเนินการให้มีระบบนิเทศของโรงเรียน โดยให้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลหลักในการดำเนินการ
4. ให้ความรู้ ให้คำแนะนำแก่บุคคลที่ได้รับมอบหมายให้เป็นผู้นิเทศในโรงเรียน
5. ร่วมดำเนินการพัฒนาระบบนิเทศของโรงเรียนกับคณะครูในโรงเรียน
6. ติดตามประเมินผลดำเนินการร่วมกับคณะครูในโรงเรียนและให้ข้อมูลป้อนกลับแก่คณะครูในโรงเรียนให้เห็นความก้าวหน้าของตนเอง
7. เผยแพร่ความสำเร็จของคณะครูในโรงเรียน ให้การเสริมแรง ให้การยกย่องเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ชำนาญ แสงจันทร์ (2555 : 8-10) ได้กล่าวถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

บทบาทของบุคลากรการนิเทศ

บุคลากรการนิเทศ หมายถึง ผู้บริหารและคณะกรรมการนิเทศของสถานศึกษาแต่ละแห่ง มีบทบาทและภารกิจสำคัญ ดังนี้

1. บทบาทในการส่งเสริมและจัดให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง สามารถดำเนินงานตามนโยบายได้ถูกต้อง ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนได้อย่างสมบูรณ์

2. บทบาทในการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพครู โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ให้ดีขึ้น ส่งเสริมให้มีการใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี ที่มีประสิทธิภาพ นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับครูในโรงเรียน

3. บทบาทในการจัดประชุมอบรม มีการจัดประชุมอบรมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชุมปฏิบัติการ การสัมมนา อภิปรายกลุ่ม เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมให้ครูมี โอกาส เข้ารับการอบรมในการพัฒนาวิชาชีพ นำทักษะความรู้มาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. บทบาทในการติดตามประเมินผล ซึ่งจะช่วยให้ครูพัฒนาศักยภาพได้ดีขึ้น การประเมิน เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์

5. บทบาทในการใช้กลุ่มโรงเรียน สมาคมวิชาชีพหรือเครือข่ายเป็นแนวทาง เพื่อ ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ครูในโรงเรียน โดยใช้กลุ่มหรือเครือข่ายช่วยเหลือด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การจัดประชุมทางวิชาการ การศึกษาเอกสาร การศึกษาคูงาน ฯลฯ

6. บทบาทในการสร้างครุต้นแบบในสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งจะก่อให้เกิดผลในการพัฒนาและ เป็นแบบอย่างแก่ครูทั่วไปได้

หน้าที่ของผู้นิเทศ มีดังนี้

1. กำหนดนโยบายของการนิเทศภายในโรงเรียน เช่น ส่งเสริมให้ใช้กระบวนการกลุ่มใน การทำงาน เพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นต้น

2. ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและเรื่องอื่น ๆ ที่ครูส่วนใหญ่มีความ ต้องการในการพัฒนา ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการปรับปรุงการปฏิบัติงานในหน้าที่ครู ตลอดจนมี เจตคติที่ดีต่อการนิเทศภายในโรงเรียน

3. ปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ตามแผนการนิเทศของสถานศึกษา

4. เปิดโอกาสให้คณะครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน และมีการ ประเมินตนเอง

5. สรุปและเผยแพร่งานที่ประสบความสำเร็จ

แนวคิดในการปฏิบัติงานของผู้นิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียน ควรเข้าใจและตระหนักเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

1. การเริ่มต้นจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียน ในระยะแรกควรหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่ ต้องเผชิญหน้ากัน เช่น การสังเกตการสอน เพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและเกิดความขัดแย้งได้ง่าย ควรเลือกกิจกรรมที่สร้างความคุ้นเคย เช่น การให้คำปรึกษาหารือ การศึกษาเอกสารทางวิชาการ หรือการศึกษาคูงาน เมื่อครูคุ้นเคยกับการนิเทศภายในโรงเรียน และมีความพร้อมจึงใช้กิจกรรม สังเกตการสอน

2. ความรักความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การนิเทศภายในโรงเรียนประสบความสำเร็จ การใช้กระบวนการกลุ่มดำเนินงานจะทำให้ได้ผลดีเป็นอย่างมาก

3. กิจกรรมที่ใช้ในการนิเทศ ควรตอบสนองต่อปัญหา ซึ่งต้องร่วมกันพิจารณาอย่างรอบคอบ โดยผลที่เกิดจากการแก้ปัญหาให้เน้นการพัฒนาบุคลากรและพัฒนางาน

4. คณะกรรมการนิเทศ ควรศึกษาหาความรู้และประสบการณ์ เพื่อนำมาใช้ในการนิเทศครูในสถานศึกษา

5. สร้างศรัทธาและความเข้าใจอันดีกับผู้รับการนิเทศ
บทบาทของผู้รับการนิเทศ

1. ร่วมกิจกรรมในการเก็บรวบรวมข้อมูล และการจัดทำแผนการนิเทศภายในโรงเรียน

2. นำแนวทางที่ได้รับจากการนิเทศไปแก้ปัญหาหรือพัฒนางาน

3. เสนอปัญหาต่อผู้นิเทศ เมื่อพบปัญหาระหว่างการปฏิบัติงานเพื่อร่วมกันหา

แนวทางแก้ไข

4. ให้ความร่วมมือในการประเมินผลการนิเทศ

แนวโน้มการนิเทศภายในโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา

อาจกล่าวสรุปได้ว่า บุคลากรการนิเทศจะมีบทบาทและภารกิจสำคัญสรุปได้ดังต่อไปนี้ (สุรศักดิ์ ปาเฮ. 2545 : 3-4)

1. บทบาทในการส่งเสริมและจัดให้มีการนิเทศภายใน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง สามารถดำเนินงานตามนโยบายได้ถูกต้อง ทำหน้าที่ภายในโรงเรียนได้อย่างสมบูรณ์

2. บทบาทในการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการพัฒนาศักยภาพครู โดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ส่งเสริมให้มีการใช้นวัตกรรมเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับครูในโรงเรียน

3. บทบาทในการจัดประชุมอบรม มีการจัดประชุมอบรมรูปแบบต่างๆ เช่นการประชุมปฏิบัติการ การจัดสัมมนา การอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น นอกจากประชุมอบรมในโรงเรียนแล้วต้องส่งเสริมให้ครูมีโอกาสเข้ารับการอบรมในการพัฒนาวิชาชีพ นำทักษะความรู้มาปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. บทบาทในการติดตามประเมินผล จะช่วยให้ครูพัฒนาศักยภาพได้ดีขึ้น การประเมินเพื่อนาผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดการพัฒนาเชิงสร้างสรรค์

5. บทบาทในการใช้กลุ่มโรงเรียน สมาคมวิชาชีพ หรือเครือข่ายเป็นแนวทางเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่สมาชิกในโรงเรียน/สถานศึกษา โดยใช้กลุ่มเครือข่ายช่วยเหลือด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดอบรม การจัดประชุมทางวิชาการ ฯลฯ

6. บทบาทในการสร้างครูต้นแบบ (Master Teacher) จากหลายสาขาวิชา ซึ่งจะก่อให้เกิดผลในทางพัฒนาและเป็นแบบอย่างแก่ครูอาจารย์โดยทั่วไปได้

กล่าวได้ว่าบทบาทของบุคลากรในการนิเทศภายในโรงเรียนจึงมีความจำเป็นและมีความสำคัญที่โรงเรียนต้องเตรียมบุคลากรให้พร้อมเพื่อปฏิบัติการเรียนการสอนในโรงเรียนให้บังเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และคานาบทบาทได้ตามภารกิจที่กำหนดไว้ในเชิงบริหารจัดการ

กระบวนการและขั้นตอนการนิเทศภายในโรงเรียน

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่สำคัญที่สุด โดยเป็นการสนับสนุนการเรียนการสอนภายในโรงเรียน ให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นขั้นตอนปฏิบัติการทั้งด้านกระบวนการบริหารการนิเทศและการเรียนการสอนควบคู่กันไปอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการวางแผน การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการ การประเมินผลและรายงานผล ดังภาพประกอบ 2 (ชำนาญ แสงจันทร์. 2555 : 11-29)

ภาพประกอบ 2 ขั้นตอนการนิเทศภายในโรงเรียน

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

1.1 วัตถุประสงค์ของการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ มีดังนี้

- 1.1.1 เพื่อทราบสภาพการศึกษาและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในขณะนั้น
- 1.1.2 เพื่อทราบสภาพที่เป็นปัญหา
- 1.1.3 เพื่อทราบความต้องการ
- 1.1.4 เพื่อกำหนดแนวทางตัดสินใจในการแก้ปัญหา

1.1.5 เพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ไปสู่นาครดที่พึงประสงค์อย่างมี
ประสิทธิภาพ

1.1.6 เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพเป็นจริง กำลังเป็นอยู่หรือกำลังดำเนินการอยู่
ขณะนั้น

1.3 สภาพปัญหา หมายถึง สภาพความแตกต่างของสิ่งที่เป็นอยู่ หรือผลที่ปรากฏ
กับสิ่งที่ต้องการให้เป็นหรือเป้าหมาย

1.4 ความต้องการ หมายถึง สิ่งทีพึงปรารถนาตามจุดประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

1.5 วิธีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการมี 4 ขั้นตอน

1.5.1 สํารวจสิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของโรงเรียน

1.5.2 ตรวจสอบข้อมูลให้แน่ชัด

1.5.3 หามาตรฐานและคุณค่าของข้อมูล

1.5.4 บันทึกรายการความต้องการ

2. การวางแผนและกำหนดทางเลือก

การวางแผนเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนภายในโรงเรียนนั้น จะต้องสอดคล้องกับ
นโยบายและแนวคิดในการพัฒนาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในแต่ละระดับ ดังนี้

2.1 เร่งรัดยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน การพัฒนาบุคลากร การพัฒนาด้าน
วิชาการและเทคโนโลยีให้ทัดเทียมกัน

2.2 กระจายทรัพยากรอย่างเสมอภาค เป็นธรรมและประหยัระหว่างชั้นเรียนต่าง ๆ
ภายในโรงเรียน

2.3 ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนด้านโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน

2.4 จัดการศึกษาภายในโรงเรียน โดยใช้ทรัพยากรท้องถิ่นและสอดคล้องกับอาชีพ

ในชุมชน

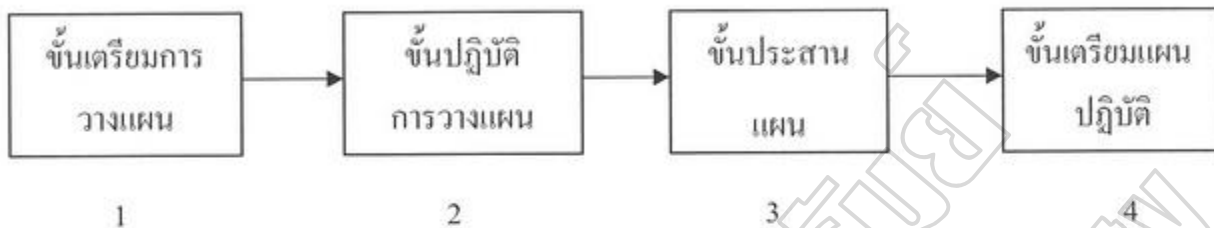
2.5 ให้ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเข้ามามีส่วนร่วมแก้ไขปัญหา
และพัฒนาการศึกษา

2.6 เภณท์เด็กที่อยู่ในข่ายพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับที่อยู่บริเวณ โรงเรียน
อย่างทั่วถึง

2.7 ช่วยส่งเสริม ลดความสูญเปล่าทางการศึกษา

การวางแผนการนิเทศภายในมี 4 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ 3 (ชำนาญ แสงจันทร์.

2555 : 17)

ภาพประกอบ 3 การวางแผนการนิเทศภายในมี 4 ขั้นตอน

1. ขั้นเตรียมการวางแผน มีการปฏิบัติดังนี้ (ชำนาญ แสงจันทร์. 2555 : 17-18)

1.1 ทำความเข้าใจ ขอบข่าย อำนาจหน้าที่และบทบาทของผู้นิเทศภายในโรงเรียน
ทำแผนและโครงการปรับปรุงคุณภาพการประถมศึกษาของโรงเรียน

1.2 นำผลการศึกษาข้อมูลจากสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการ
ของโรงเรียนมาจัดลำดับความสำคัญให้ทราบแน่ชัดว่า ปัญหาใดที่ต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไข
ก่อนหลัง

1.3 ศึกษา นโยบาย วัตถุประสงค์และแนวปฏิบัติของหน่วยงานเพื่อจัดทำแผน
ให้สนองตอบส่วนที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบของการนิเทศภายในโรงเรียน

2. ขั้นลงมือปฏิบัติการวางแผน

คณะกรรมการจัดประชุมครู โดยนำประเด็นปัญหาและความต้องการที่สำคัญจาก
การศึกษา สภาพปัจจุบัน และนโยบายของหน่วยงานมาพิจารณาแล้วสรุปว่าปีงบประมาณนี้มีงาน
สำคัญอะไรบ้าง การกำหนดการวางแผน หรือการจัดทำโครงการเพื่อสนองนโยบายและความ
ต้องการของโรงเรียน จะต้องพิจารณาตัดสินใจกำหนดตามลำดับความสำคัญของงานและเขียนไว้
เป็นแนวปฏิบัติต่อไป

รูปแบบของการเขียนแผนและโครงการ มีดังนี้

2.1 ความเป็นมาของโครงการ

2.2 วัตถุประสงค์

2.3 เป้าหมาย

2.4 ผู้ดำเนินการ

2.5 วิธีดำเนินการ

2.6 ช่วงเวลา

2.7 สถานที่ดำเนินการ

2.8 งบประมาณ

2.9 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

2.10 แนวทางการติดตามผลประเมินผล

3. ชั้นประสานแผน มีรายละเอียดเป็นขั้นตอน ได้แก่ การทบทวนเป้าหมายและวัตถุประสงค์ งบประมาณ เวลา ประสานคนและประสานงาน

4. ชั้นเตรียมนำแผนไปปฏิบัติ โดยทำเป็นคู่มือปฏิบัติงาน

4.1 จัดทำแผนเป็นรูปเล่ม

4.2 ทำปฏิทินปฏิบัติงาน

3. การสร้างสื่อ เครื่องมือ และพัฒนาวิธีการ ความหมายของสื่อและเครื่องมือ

1. สื่อการนิเทศการศึกษา หมายถึงสิ่งซึ่งช่วยในการปฏิบัติการนิเทศ เพื่อแก้ปัญหาและพิจารณาการทำงานของครู เช่น บทเรียนด้วยตนเอง วีดีโอเทป เครื่องบันทึกเสียง ฯลฯ

2. เครื่องมือนิเทศการศึกษา หมายถึงสิ่งซึ่งใช้ในการตรวจสอบ การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ เพื่อให้ผู้นิเทศทราบถึงที่มาของปัญหา และความต้องการ และวางแผนแก้ปัญหาได้ถูกต้อง เช่น แบบทดสอบ แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบประเมินค่า ฯลฯ ชนิดของสื่อและเครื่องมือ จำแนกตามลักษณะใช้งานได้ 2 ชนิด คือ

2.1 สื่อและเครื่องมือสำหรับตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีดังนี้

2.1.1 แบบทดสอบ เป็นเครื่องมือที่จัดทำ ขึ้นเพื่อตรวจสอบความพร้อมความรู้พื้นฐานทางด้านการเรียนของนักเรียน หรือแบบทดสอบครูผู้สอนเกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรการเรียนการสอน

2.1.2 แบบสอบถาม แบบสำรวจ แบบประเมิน เป็นเครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลและรายละเอียดที่ต้องการ เช่น ข้อมูลส่วนตัว ความคิดเห็น เจตคติ ซึ่งอาจใช้สอบถามครูผู้สอนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

2.1.3 แบบสังเกต เป็นเครื่องมือสังเกตการสอนของครู ใช้สังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอน

2.2 สื่อเครื่องมือสำหรับส่งเสริมคุณภาพการศึกษา ใช้ในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ผู้นิเทศจำเป็นต้องใช้สื่อและเครื่องมือ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมองเห็นทางเลือกที่เหมาะสมกับตน ปรับปรุงแก้ไขปัญหาการทำงานของตนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่น

2.2.1 เอกสารหลักสูตร

2.2.2 เอกสารเสริมการเรียน

2.2.3 เอกสารเผยแพร่วิชาการ

แนวการสร้างสื่อ เครื่องมือ และการใช้ ควรคำนึงถึงหลักการต่าง ๆ เหล่านี้

1. ตัดสินใจว่าจะเลือกใช้เครื่องมือใดบ้าง โดยพิจารณาจากข้อมูลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการว่ามีปัญหาเรื่องใด ควรปรับปรุงแก้ไขอย่างไร ปัญหามีสาเหตุมาจากอะไร แล้วจึงเลือกสื่อและเครื่องมือให้เหมาะสมกับความต้องการ

2. ศึกษารายละเอียดของสื่อ เครื่องมือ ที่พิจารณาเลือกไว้ในข้อแรกว่ามีรายละเอียดปลีกย่อยจุดเด่น จุดด้อย

3. ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ต้องคำนึงถึงเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

3.1 กำหนดเนื้อหา

3.2 กำหนดวัตถุประสงค์

3.3 กำหนดรูปแบบ (การใช้งาน)

4. การทดลองใช้สื่อ เครื่องมือทุกชนิดที่สร้างขึ้นทุกครั้ง ก่อนนำไปใช้ต้องนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาข้อบกพร่อง

5. การประเมินผล การใช้สื่อ เครื่องมือควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

5.1 ประเมินผลเพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงการเรียนการสอน และการทำงานของผู้รับการนิเทศ

5.2 ประเมินผลเพื่อหาทางปรับปรุง เพื่อพัฒนาสื่อชิ้นให้ดียิ่งขึ้น

4. การปฏิบัติการนิเทศภายใน

การปฏิบัติการนิเทศ หมายถึง การดำเนินการตามกิจกรรมที่กำหนดไว้ในโครงการนิเทศภายใน โรงเรียนที่เหมาะสมกับสภาพบริบท ทรัพยากรของโรงเรียน โดยได้ดำเนินการการนิเทศภายในจำนวน 3 กิจกรรม ได้แก่

4.1 กิจกรรมการเยี่ยมชมชั้นเรียน

4.2 กิจกรรมการให้คำปรึกษาแนะนำ

4.3 กิจกรรมการให้ศึกษาเอกสารทางวิชาการ

การปฏิบัติการนิเทศดำเนินการได้ใน 2 ลักษณะ คือ นิเทศเพื่อตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และนิเทศเพื่อส่งเสริมคุณภาพการศึกษา

ขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศภายในให้ได้ผลดี ดังภาพประกอบ 4 (ชำนาญ แสงจันทร์.

ภาพประกอบ 4 ขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศภายในให้ได้ผลดี

5. การประเมินผล และการรายงานผล

การประเมินผลการนิเทศหมายถึง การตรวจสอบความสำเร็จของโครงการกับ จุดประสงค์ และเป้าหมายที่วางไว้ การประเมินผลการนิเทศภายในเพื่อทราบผลการดำเนินงาน อาจประเมินทั้งก่อนระหว่าง และหลังการนิเทศ โดยมีขอบข่ายการประเมินตามกิจกรรมใน โครงการ เช่น

- 5.1 ประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมาย
- 5.2 ประเมินความคิดเห็น
- 5.3 ประเมินกระบวนการนิเทศ
- 5.4 สรุปผลรวมการประเมิน เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการปรับปรุงการปฏิบัติงาน

ในโอกาสต่อไป

หลังจากที่มีการประเมินผลแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการสรุปและรายงานผลการประเมิน ทั้งนี้เพื่อรวบรวมข้อมูล 2 ประการ คือ

1. ปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน ได้แก่ ความพร้อมในการดำเนินงาน การมอบอำนาจหน้าที่ให้ผู้ร่วมงาน การอำนวยความสะดวก การควบคุมและการรายงาน
2. ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ได้แก่ ด้านปริมาณและด้านคุณภาพ

แบบรายงานการประเมินผลโครงการ มีดังนี้

1. ชื่อโครงการ
2. วัตถุประสงค์
3. เป้าหมาย
4. ปัญหาและอุปสรรค
5. ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ
6. ข้อเสนอแนะ
7. ผู้รับผิดชอบโครงการ
8. ผู้รายงาน

การเสนอรายงานผลการประเมิน เป็นหลักฐานที่รวบรวมข้อมูลจากผลการประเมินไว้ประกอบการพิจารณาการวางแผนในอนาคต คณะทำงานควรเสนอรายงานเมื่อได้สรุปการประเมินผลโครงการในที่ประชุม เพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับทราบ

วัชราน เล่าเรียนดี (2548 : 27-28) ได้นำเสนอกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็นการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยตรง ดังนี้

1. วางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ (ครูหรือคณะครู)
2. เลือกประเด็นหรือเรื่องที่น่าสนใจจะปรับปรุงและพัฒนา
3. นำเสนอ โครงการพัฒนาและขั้นตอนการปฏิบัติให้กับผู้บริหารโรงเรียนได้รับทราบเพื่ออนุมัติการดำเนินการ
4. ให้ความรู้หรือแสวงหาความรู้จากเอกสารต่างๆ และการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคนิคการสังเกตการสอนในชั้นเรียน และความรู้เกี่ยวกับวิธีสอนและนวัตกรรมใหม่ๆ ที่สนใจ
5. จัดทำแผนการนิเทศ กำหนด วัน เวลา ที่จะสังเกตการสอน ประชุมปรึกษาหารือเพื่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์
6. ดำเนินการตามแผน โดยครูและผู้นิเทศ (แผนการจัดการเรียนรู้และแผนการนิเทศ)
7. สรุปและประเมินผลการปรับปรุงและพัฒนา รายงานผลสำเร็จ

กล่าวโดยสรุป กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัจจุบัน การเตรียมการวางแผน การวางแผนการนิเทศ การให้ความรู้ก่อนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ การสร้างเสริมกำลังใจในการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 118 ; อ้างถึงใน ธารทิพย์ แก้วเหลี่ยม. 2552 : 5) ได้เสนอขั้นตอนการนิเทศภายในโรงเรียนไว้ 5 ขั้นตอนคือ

การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อในการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลและรายงานผล

แสน สมนึก (2541 : 75-77 ; อ้างถึงใน ธารทิพย์ แก้วเหลี่ยม. 2552 : 5) ได้สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในโรงเรียน ได้สรุปว่า กระบวนการนิเทศภายในประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัจจุบัน ปัญหาและการวางแผนการนิเทศ ประกอบด้วย การวิเคราะห์นโยบายการศึกษา การกำหนดวิธีการรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์วางแผนการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ ประกอบด้วย การผลิตสื่อและเครื่องมือเพื่อใช้ในการนิเทศ กำหนดแนวการใช้สื่อและเครื่องมือในการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 3 การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วย การปฏิบัติการนิเทศภายใน โดยใช้สื่อและเครื่องมือนิเทศที่ได้จัดเตรียมไว้สมบูรณ์แล้ว

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศภายในโรงเรียน การจัดทำเครื่องมือการประเมินผล การประเมินผล และการสรุปรายงานผล

แฮร์ริส (Harris. 1985 : 80-82) ได้นำเสนอแนวคิด กระบวนการในการนิเทศการศึกษาหรือที่เรียกว่า POLCA มี 5 ประการดังต่อไปนี้

1. Planning Processes (P) หมายถึง การวางแผนในการปฏิบัติงาน โดยคิดว่าจะทำอย่างไร กำหนดจุดมุ่งหมายของงาน พัฒนาวิธีดำเนินการ คาดคะเนถึงผลที่จะได้รับจากโครงการ และวางโครงการ

2. Organizing Processes (O) หมายถึง การจัดโครงสร้างของการดำเนินงานโดยสร้างหลักเกณฑ์ในการทำงาน จัดหาทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินงาน โดยสร้างเกณฑ์ในการทำงาน สร้างความสัมพันธ์ของงาน แบ่งงานโดยกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงาน มีการประสานงาน มอบหมายอำนาจให้ตามหน้าที่ วาง โครงการของหน่วยงานและพัฒนานโยบายต่างๆ

3. Leading Processes (L) หมายถึง บทบาทในฐานะผู้นำ โดยดำเนินการวินิจฉัยสั่งการ การคัดเลือกตัวบุคคล กระตุ้นให้บุคลากรทำงาน ลงมือปฏิบัติงาน การให้คำปรึกษาช่วยเหลือ การติดต่อสื่อสาร การให้กำลังใจ การให้คำแนะนำให้มีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานให้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน แสดงและอธิบายเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

4. Controlling Processes (C) หมายถึง การควบคุมการปฏิบัติงาน ดำเนินงานโดยการพิจารณามอบหมายงาน ให้ความสะดวกในด้านต่างๆพิจารณา ลงโทษ มีการแก้ไขทันทีเมื่องานผิดพลาด การให้บุคลากรออกจากงาน การดักเตือน และการกำหนดระเบียบในการปฏิบัติงาน

5. Assessing Processes (A) หมายถึง การตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน โดยการประเมินผล การปฏิบัติงาน วัดผลการปฏิบัติงาน วิจัยผลการปฏิบัติงาน

การนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมิน งานในหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา คือ งานวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการ บริหารทั่วไป โดยเฉพาะงานวิชาการ ถือเป็นงานหลักหรือภารกิจหลักของสถานศึกษาที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งกระจาย อำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษา ดำเนินการได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสีย ทุกฝ่าย ซึ่งจะ เป็นปัจจัยสำคัญทำให้ สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหารและการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการ เรียนรู้ ตลอดจนการวัดผล ประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัย ที่เกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพ นักเรียน ชุมชน ท้องถิ่น ได้อย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยการบริหารงานวิชาการ จะมี ขอบข่าย/ภารกิจ ดังต่อไปนี้ (โรงเรียนบ้านซ้อผกา. 2555 : 1)

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
6. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้
7. การนิเทศการศึกษา
8. การแนะแนวการศึกษา
9. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
10. การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน
11. การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น
12. การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและ สถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

สรุปได้ว่า ในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารและผู้ที่ รับผิดชอบงานการนิเทศภายใน โรงเรียนควรนำมาปฏิบัติอย่างเป็นขั้นเป็นตอนอย่างต่อเนื่องครบ วงจรของการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน โดยคำนึงถึงสภาพของโรงเรียน และตัวครูผู้สอน ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนของครูส่งผลนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

สภาพการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน

เพื่อทราบถึงสภาพและปัญหาการนิเทศภายในตามกระบวนการนิเทศภายใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผลการนิเทศ อันจะนำไปสู่การบริหารงานภายในโรงเรียนให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ดังนี้

1. ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ เป็นกระบวนการ ขั้นแรกในการดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันว่าเป็นอย่างไร อะไรคือปัญหาและความต้องการ ขั้นตอนนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด ซึ่งเป็นพื้นฐานการวางแผนการนิเทศภายใน ผลการศึกษาในขั้นนี้จะได้รับข้อมูลที่แสดงถึงสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันของโรงเรียน ในเรื่องของการปฏิบัติงานจะแสดงให้เห็นถึงปัญหาสำคัญของระบบงาน และความพร้อม ความสามารถของโรงเรียน เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับสภาพที่ควรจะเป็นและความคาดหวังนั้นคือ การแสดงถึงความต้องการในอนาคตที่จะเป็นของโรงเรียนนั่นเอง ดังนี้

ประวิทย์ เนียนศิริ (2546 : 6) ได้ให้คำนิยาม ปัญหา หมายถึง อุปสรรคข้อขัดข้องอันเกิดจากการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และนักเรียน ขณะเดียวกัน

มณฑิธร เดชจินดา (2546 : 6) ได้อธิบายว่า ปัญหา หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องต่างๆ ที่ทำให้การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนไม่สามารถบริหารงานนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ หมายถึง สิ่งที่ต้องการให้เป็นไปในอนาคตที่มีทำที่ว่าจะ ไม่ตรงสภาพที่ต้องการที่จะให้เป็น ไปหรือมีขึ้น

ส่วนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 11-14) กล่าวว่า ิสภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพความเป็นจริงที่กำลังเป็นอยู่หรือผลของการดำเนินงานในขณะนั้น สภาพปัญหา หมายถึง การดำเนินการหรือผลผลิตหน่วยงานปฏิบัติได้ในปัจจุบันยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่ต้องการหรือระดับมาตรฐานที่กำหนด สภาพปัญหาจะรุนแรงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับเกณฑ์ความต้องการ ความต้องการหมายถึง สิ่งที่ยังปรารถนาหรือสิ่งที่คาดหวัง วัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

สำหรับขั้นตอนในการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการงานโครงการรับความช่วยเหลือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 42-43) เสนอว่าควรดำเนินการ ดังนี้

1. แต่งตั้งคณะทำงาน ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารและผู้นิเทศ จำนวน 5-7 คน คณะทำงานนั้นมีหน้าที่ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

1.1 รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศในภารกิจที่เป็นผลการจัดการศึกษาในรอบปีที่ผ่านมา และสภาพกำกับติดตามและนิเทศให้ครบทั้ง 3 ลักษณะ คือ ด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต เพื่อให้สามารถมองเห็นสภาพปัจจุบันของงานแต่ละด้านอย่างชัดเจน

1.2 ประมวลและกำหนดเกณฑ์ที่พึงประสงค์หรือมาตรฐานของงานแต่ละภารกิจให้ครบถ้วน เพื่อสามารถกำหนดประเด็นปัญหาหรือความต้องการได้อย่างถูกต้องชัดเจน

2. เปรียบเทียบสภาพปัจจุบันกับเกณฑ์ที่พึงประสงค์หรือมาตรฐานของงานแต่ละภารกิจเป็นขั้นตอนที่วิเคราะห์หาค่าชี้ ซึ่งจะเป็นเครื่องบ่งชี้ความรุนแรงของปัญหาแต่ละด้านว่ามีมากน้อยเพียงใด สำหรับเป็นข้อมูลที่จะใช้เพื่อกำหนดประเด็นปัญหา

3. กำหนดประเด็นปัญหาและความต้องการ ควรประกอบด้วยเนื้อหาสาระ และรายละเอียดต่างๆ ที่จะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจได้อย่างถูกต้องชัดเจน และสามารถแก้ไขปัญหได้อย่างตรงจุด ฉะนั้นโครงสร้างของปัญหาควรมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ เรื่องของปัญหา สภาพตัวบ่งชี้ ตัวปัญหาและพื้นที่ที่เป็นปัญหา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนร้อยละ 48 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่พึงประสงค์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ร้อยละ 2

4. จัดลำดับความสำคัญของปัญหา เมื่อคณะทำงานในแต่ละหน่วยได้ประเด็นปัญหาจากชั้นที่ 3 แล้วหากปัญหาเหล่านั้นมีเป็นจำนวนมาก จำเป็นอย่างยิ่งที่จะจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ทั้งนี้เพราะมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น เวลา งบประมาณ กำลังคนในการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาควรพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

- 4.1 เป็นปัญหาที่แท้จริง
- 4.2 มีความจำเป็นเร่งด่วน
- 4.3 ความรุนแรงของปัญหา
- 4.4 มีผลกระทบต่อเรื่องอื่นๆ

5. วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา การวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่วิธีการแก้ปัญหาให้สอดคล้องกับสาเหตุที่แท้จริง กล่าวคือนำปัญหาแต่ละปัญหาซึ่งจัดลำดับความสำคัญไว้แล้วในชั้นที่ 4 มาวิเคราะห์หาสาเหตุ อาจวิเคราะห์โดยอาศัยแผนภูมิแกงปลาเพื่อหาสาเหตุใหญ่และสาเหตุย่อยๆ ของแต่ละปัญหา ซึ่งมีวิธีดังนี้

5.1 การประชุมระดมความคิด เพื่อหาสาเหตุที่เป็นไปได้ของปัญหาทั้งสาเหตุใหญ่และสาเหตุย่อย

5.2 หาวิธีแก้ปัญหาจากสาเหตุที่แท้จริงในขั้นตอนที่ 6 ต่อไป

6. กำหนดวิธีแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือก การกำหนดวิธีแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือก จะดำเนินการได้ก็ต่อเมื่อได้รู้สาเหตุของปัญหาที่แน่นอนชัดเจนแล้ว การให้ผู้ร่วมงานช่วยกันคิดหาวิธีการแก้ไขและกำหนดทางเลือกในการปฏิบัติงาน จะเป็นเรื่องดีเพราะจะทำให้เกิดความยอมรับและร่วมมือกันนำแนวทางที่กำหนดขึ้นไปสู่การปฏิบัติด้วยความเต็มใจ การกำหนดวิธีการแก้ปัญหาและกำหนดทางเลือก อาจใช้ตารางวิเคราะห์เพื่อให้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนต่างๆ แต่ละส่วนให้ชัดเจนและเป็นเหตุเป็นผลซึ่งกันและกัน ทางเลือกในการแก้ไขปัญหาคควรดำเนินการภายในเงื่อนไขและปัจจัยต่างๆ ที่หน่วยงานมีอยู่ เป็นวิธีการประหยัดเป็นไปได้ และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเองเป็นสำคัญ

7. ประมวลทางเลือกที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 6 โดยพิจารณาจากทางเลือกเป็นกลุ่ม เช่น กลุ่มของปัจจัย กลุ่มของกระบวนการ เพื่อสะดวกในการนำไปวางแผนต่อไป

ราณี กุขรัมย์ (2553 : 37) ได้อธิบายว่า สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันหรือดำเนินการอยู่ในขณะนั้น ปัญหาหมายถึง ผลที่ปรากฏซึ่งไม่เป็นไปตามที่คาดหวังหรือสิ่งที่พึงปรารถนาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอที่จะสรุปได้ว่า สภาพปัจจุบัน หมายถึง เป็นสภาพที่เป็นจริงและกำลังเป็นอยู่ในปัจจุบันขณะนั้น ส่วนความต้องการหมายถึง เป็นจุดสุดท้ายที่ต้องการจะไปถึง เป็นสภาพที่คาดหวังว่าจะเกิด อย่างไรก็ตามการกำหนดสภาพที่ต้องการและคาดหวังว่าจะเกิดนั้นมีที่จะกำหนดคลอๆตามใจใครก็ได้ แต่ต้องกำหนดโดยคำนึงถึงองค์ประกอบมากมายที่ควรจะนำมาศึกษาและพิจารณาประกอบ

2. ด้านการวางแผน

การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นขั้นตอนในการปฏิบัติงานนิเทศภายในโรงเรียนเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีแบบแผนจากจุดเริ่มต้นจนจุดสุดท้าย เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไปว่าการปฏิบัติงานทุกอย่างถ้าจะให้ประสบผลสำเร็จด้วยดีมีประสิทธิภาพจะต้องมีแผนการดำเนินงานที่วางไว้อย่างรัดกุม สมเหตุสมผล มีความเป็นไปได้ด้านความพร้อมทรัพยากร การยอมรับของผู้ปฏิบัติงานและผู้รับผลจากแผน ทั้งจะต้องประกอบด้วยข้อมูลที่เชื่อถือได้ จึงจะเข้าใจว่าการวางแผนจะมีผลสำคัญต่อการปฏิบัติงานนิเทศ การศึกษาด้วยการวางแผนและกำหนดทางเลือกเป็นขั้นตอนการนิเทศที่ต่อเนื่องจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการเป็นการพิจารณาและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โดยอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อกำหนดสิ่งที่ต้องปฏิบัติในอนาคตที่ดีที่สุดในการดำเนินงานให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมี

ประสิทธิภาพ ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้พยายามให้ความหมายของการวางแผนและกำหนดทางเลือกไว้ในที่ส่นะแตกต่างกันที่น่าสนใจนำมาศึกษาดังนี้

เสนาะ ตียวาร์ (2543 : 1) ได้ให้ความหมายของการวางแผนคือ กระบวนการในการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการว่าจะทำอย่างไรให้บรรลุวัตถุประสงค์นั้น หากจะกล่าวในแง่ของสถานการณ์ การวางแผนเป็นกระบวนการในการเผชิญกับความไม่แน่นอน โดยการกำหนดการกระทำล่วงหน้าเพื่อให้ได้ผลตามที่กำหนดไว้ การวางแผนจะเกี่ยวเนื่องกัน 2 อย่างคือ จุดหมายปลายทางกับวิธีการ จุดหมายปลายทางก็คือจะทำอะไร วิธีการก็คือจะทำอย่างไร

การวางแผนอาจเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องที่เป็นทางการ เมื่อผู้บริหารมีความคิดที่จะหาวิธีทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ความคิดนั้นอาจเป็นการส่วนตัวคือไม่ได้เขียนไว้ ไม่ได้ขอความคิดเห็นจากคนอื่นในองค์กร การวางแผนเป็นการส่วนตัวนี้อาจเป็นเรื่องของส่วนบุคคลหรือขององค์กรขนาดเล็ก การวางแผนส่วนตัวจะขาดความต่อเนื่องและขาดข้อมูล แต่การวางแผนที่เป็นทางการเป็นเรื่องยุ่งยากซับซ้อน จะต้องเขียนวัตถุประสงค์ไว้ จะต้องกำหนดวิธีการอย่างชัดเจน จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนในองค์กร ให้คนในองค์กรยอมรับอาศัยข้อมูลจำนวนมาก กำหนดระยะเวลาไว้และอื่นๆ

สำนักสุขศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 3 (2555 : 1) กล่าวว่า การวางแผน หมายถึง การกำหนดสภาพหรือสถานภาพที่คาดหวังว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2541 : 16) ให้ความหมายของการวางแผนคล้ายคลึงกันดังนี้ การวางแผนเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับอนาคตประกอบด้วยหลายขั้นตอน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับให้ดำเนินการเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2547 : 170-178) กล่าวว่า การวางแผนเป็นกระบวนการตัดสินใจ กำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงาน และในกระบวนการ โดยมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. การกำหนดวัตถุประสงค์ หรือ เป้าหมาย
2. การวิเคราะห์สถานการณ์
3. การพิจารณาและกำหนดสมมติฐาน
4. การกำหนดทางเลือก
5. การประเมินทางเลือก
6. การเลือกทางเลือก
7. การลงมือปฏิบัติและสร้างแผนสนับสนุน
8. การจัดทำแผนแบบตัวเลขโดยใช้งบประมาณ

วิโรจน์ สารรัตนะ (2546 : 57-66) กล่าวว่า การวางแผนเป็นกระบวนการของการกำหนดองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญ เริ่มจาก

1. การกิจ (Mission) เป็นข้อความประกาศอย่างกว้าง ๆ เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายหรือเหตุผลพื้นฐานในการดำรงอยู่ขององค์การ และขอบข่ายงานที่เป็นลักษณะเฉพาะขององค์การ ซึ่งกำหนดไว้อย่างง่ายต่อการแปลความและเข้าใจจากสมาชิกทุกฝ่ายขององค์การ

2. จุดหมาย (Goals) เป็นเป้าหมายแห่งอนาคต หรือผลลัพธ์สุดท้ายที่องค์การต้องการให้บรรลุผล

3. แผน (Plans) หมายถึงวิถีทาง (Means) ที่จะทำให้บรรลุผลลัพท์ที่พึงปรารถนา จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่าการวางแผน คือ ความพยายามที่เป็นระบบ เพื่อการตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดสำหรับอนาคตเพื่อให้องค์การบรรลุผลที่ปรารถนา

3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศ

การปฏิบัติการนิเทศเป็นขั้นตอนสำคัญที่ผู้ที่ทำหน้าที่นิเทศภายในโรงเรียนจะต้องปฏิบัติ หลังจากการวางแผน การสร้างเครื่องมือเสร็จเรียบร้อยแล้วเพื่อให้งานบรรลุตามวัตถุประสงค์ เป้าหมายหรือโครงการที่วางไว้ ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 43) ได้กล่าวถึงทัศนะว่า การปฏิบัติการนิเทศเป็นการกำกับการนิเทศให้สามารถปฏิบัติงานได้ตามที่ได้รับมอบหมายและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียนจึงจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการ ขั้นตอนในการดำเนินงาน ให้ประสบผลสำเร็จ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 43) ได้กล่าวถึงรายละเอียดของการปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน อาจปฏิบัติได้ 2 ลักษณะคือ

1. การนิเทศทางตรง เป็นการนิเทศด้วยตัวผู้นิเทศเองตามโครงการวางแผนงาน หรือวิธีการนิเทศที่เตรียมไว้

2. การนิเทศทางอ้อม เป็นการนิเทศโดยใช้สื่อแทนผู้นิเทศ ได้แก่ การส่งข่าวสาร การใช้เอกสารหลักฐาน คู่มือครู นิตยสาร รวมทั้งการใช้วิทยากรผู้ที่เชี่ยวชาญตามสาขาวิชาแนะนำช่วยเหลือแทนผู้นิเทศ

จากขั้นตอนการปฏิบัติการนิเทศภายในที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นภารกิจของผู้บริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นขั้นตอนการนำโครงการ แผนงานไปสู่การปฏิบัติการนิเทศภายในอย่างแท้จริง

4. ด้านการประเมินผล

การประเมินผลนิเทศภายใน โรงเรียนเป็นขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการทั้งหมดใน ขั้นตอนดำเนินการนิเทศ ซึ่งจะช่วยให้ทราบว่า การปฏิบัติการนิเทศบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ เพียงใด ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอย่างไรในกรณีนิเทศ เพื่อเป็น ประโยชน์ในการปรับปรุงการดำเนินงานครั้งต่อไปให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากยิ่งขึ้น และเพื่อความ เข้าใจในการนิเทศภายใน โรงเรียนอย่างถูกต้อง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 45) ได้ให้ความหมายของการ ประเมินผล การนิเทศ หมายถึง การนำข้อมูลที่ได้จากการตรวจสอบ โดยใช้เครื่องมือต่างๆ มา เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ตามเกณฑ์ที่กำหนด เพื่อตัดสินว่าการปฏิบัติการนิเทศบรรลุ วัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด ส่วนการรายงานผลหมายถึง การสรุปผล การกำกับ ติดตามและ นิเทศทุกด้านรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องตลอดผู้บังคับบัญชาทราบถึงผลงาน ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลจากการรายงานผลไปใช้ในการพิจารณาปรับปรุง แก้ไขในการปฏิบัติการกำกับ ติดตามและนิเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546 : 48-49) ได้กล่าวถึงขั้นตอนการ ประเมินผลของหน่วยงานด้านการนิเทศภายใน โรงเรียนไว้ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการก่อนปฏิบัติงาน ผู้นิเทศควรตรวจสอบแผนงานหรือ โครงการเพื่อให้มี ความเป็นไปได้และมีความสมบูรณ์ของแผนงานหรือ โครงการมากที่สุด
2. ขั้นการเริ่มต้นการปฏิบัติงานโครงการนั้น ผู้นิเทศควรมีการตรวจสอบความพร้อมใน การที่จะเริ่มโครงการ ได้แก่ บุคลากร ทรัพยากร การฝึกอบรม การทำความเข้าใจกับผู้ปฏิบัติ สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคมและทัศนคติของชุมชน
3. ขั้นระหว่างดำเนินการหรือปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบวิธีการปฏิบัติงานเน้นหนัก ด้านการบริหารวิชาการ และผู้ปฏิบัติงานมีจุดมุ่งหมาย แนวทางดำเนินการและปรัชญาตรงกัน หรือไม่ ขั้นตอนการปฏิบัติงานมีอุปสรรคขัดข้องกันหรือไม่ การแบ่งงานรับผิดชอบเหมาะสมกับ งานเพียงใด สามารถปฏิบัติงานได้ตามเวลาที่กำหนดหรือไม่
4. ขั้นสิ้นสุดโครงการ เป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการแล้วว่ามีผลตาม วัตถุประสงค์มากน้อยเพียงไร การพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถเพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงไรและ ข้อดีข้อเสียอย่างไร

ราณี กุศลรัมย์ (2553 : 43) สรุปได้ว่า การประเมินผลการนิเทศเป็นการจัดหา รวบรวม ข้อมูลโดยใช้สื่อ เครื่องมือแล้วนำมาวิเคราะห์ตัดสินคุณค่าตามเกณฑ์ที่กำหนด การรายงานผลเป็น การสรุปผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนเมื่อสิ้นสุดแผนงานหรือโครงการ เสนอต่อผู้เกี่ยวข้อง

ตลอดจนผู้บังคับบัญชาได้ทราบปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นเพื่อความช่วยเหลือและสนับสนุน การปฏิบัติงานต่อไป การที่จะได้มาซึ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องนั้นย่อมขึ้นอยู่กับหลักการ วิธีการที่ถูกต้องจึงจะเกิดประโยชน์สูงสุด

ราณี กุญรัมย์ (2553 : 43) ได้กล่าวถึงกระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นขั้นตอนการปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันโดยตลอด เริ่มจากการศึกษาข้อมูล การวางแผน การปฏิบัติตามแผนและการประเมินผล กระบวนการดังกล่าวเป็นกระบวนการร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครูทุกคนในโรงเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลและประสิทธิภาพสูงสุด

จากขั้นตอนการประเมินผลการนิเทศข้างต้นที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การประเมินผลการนิเทศเป็นการรายงานสรุปผลการนิเทศเมื่อสิ้นสุดโครงการ แผนงานที่วางไว้ เสนอต่อผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการนิเทศ เพื่อขอคำแนะนำและสนับสนุนการปฏิบัติงานครั้งต่อไป

ดังนั้นเพื่อทราบถึงสภาพและปัญหาการนิเทศภายในตามกระบวนการนิเทศภายใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผลการนิเทศ อันจะนำไปสู่การบริหารงานภายในโรงเรียนให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น ผู้ศึกษาจึงได้ศึกษาเรื่องสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารบุรีรัมย์ เขต 4

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

นักการศึกษาหลายท่านได้ดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการนิเทศภายใน เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมกับการนิเทศภายใน ซึ่งในแต่ละพื้นที่ที่จะมีความคล้ายคลึงกันบ้าง แตกต่างกันไปบ้าง ดังเช่น

รุ่งสิริน ไตรโยธี (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า การเตรียมการนิเทศภายในมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในเพื่อรับผิดชอบและมอบหมายงาน สำหรับกระบวนการนิเทศภายในที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับได้ดังนี้ การวางแผนนิเทศภายใน การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การปฏิบัติการนิเทศภายใน และการประเมินผลการนิเทศภายใน ปัญหาและข้อเสนอแนะของการนิเทศภายใน พบปัญหาในเรื่องผู้นิเทศมีงานที่รับผิดชอบมากไม่มีเวลาดำเนินการนิเทศ นิเทศไม่

ต่อเนื่อง ขาดการประเมินผล ผู้รับการนิเทศไม่มีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศ ข้อเสนอแนะคือ ควรจัดอบรมสัมมนาในเรื่องการนิเทศภายในให้แก่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศให้เข้าใจ มีการระดมความคิดวางแผนร่วมกัน

ไพรัตน์ สีนเจริญ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง แม้ว่าส่วนหนึ่งจะไม่เคยได้รับการนิเทศโดยตรง แต่ก็ได้รับทราบเรื่องการนิเทศจากการอ่าน การฟัง การซักถามพูดคุย ในส่วนของกรณีศึกษาที่มีปัญหามากที่สุด ได้แก่ ด้านโครงการนิเทศ จากการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหา พอสรุปได้ว่าผู้รับผิดชอบโครงการนิเทศ ขาดความรู้ความเข้าใจ การวางแผนการนิเทศไว้ล่วงหน้า รวมทั้งผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญในการจัดทำโครงการนิเทศภายใน โรงเรียนขาดความชัดเจน

สมศักดิ์ ป้อมนุบผา (2544 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน ของคณะกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี พบว่า สภาพการนิเทศภายในโรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ด้านการปฏิบัติการในชั้นเรียน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา อยู่ในระดับ ปานกลาง การเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ไม่แตกต่างกัน

ทองใบ เทียงคีน (2545 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการศึกษาความต้องการการนิเทศภายใน ของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก พบว่า ความต้องการการนิเทศภายในของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก ด้านเนื้อหาการนิเทศภายในโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ด้านวิธีการนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบความต้องการการนิเทศภายในของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย แนวทาง 5 ด้าน ได้แก่ แนวทางการพัฒนาการสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศภายใน 3 อันดับแรก ได้แก่ มีการประชุมวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน แต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในและศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ แนวทางการพัฒนาการสร้างสื่อและเครื่องมือในการนิเทศภายใน

3 อันดับแรก ได้แก่ สร้างเกณฑ์แบบสอบถาม สร้างเกณฑ์แบบการสังเกตและสร้างคู่มือแบบการประเมินการนิเทศภายใน แนวทางการพัฒนาการใช้วิธีการนิเทศภายใน 3 อันดับแรก ได้แก่ แบบสังเกต การเยี่ยม ชั้นเรียนและการประชุม อบรม การศึกษานอกสถานที่การระดมความคิดและการประเชิงปฏิบัติการแนวทางการพัฒนาการติดตาม ตรวจสอบประเมินผลการนิเทศภายใน 3 อันดับแรก ได้แก่ สรุปผลการนิเทศภายในร่วมกัน จัดให้มีการประชุมระดมความคิดร่วมกันเพื่อศึกษาแนวทางแก้ไข และจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงาน และแนวทางการพัฒนาการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องจากการดำเนินการนิเทศภายใน 3 อันดับแรก ได้แก่ ศึกษาข้อมูลวางแผนร่วมกันในการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข ศึกษาข้อบกพร่องและจัดลำดับความต้องการและจัดให้มีการประชุมร่วมกัน สรุปผลการปฏิบัติงาน

จินตนา ชาญชัย (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนารูปแบบกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านบึงหล่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่าสภาพและปัญหาของรูปแบบกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านบึงหล่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง ผลการดำเนินการพัฒนารูปแบบกระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียนตามรูปแบบกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน มีองค์ประกอบดังนี้ แนวคิดพื้นฐานในการนิเทศภายใน โรงเรียน กระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียน การใช้รูปแบบกระบวนการนิเทศภายใน และการประเมินผลการใช้รูปแบบการกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน ผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียน พบว่าผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วมีความคิดเห็นว่าเหมาะสมสอดคล้องเป็นไปได้ และการประเมินสภาพปัญหาการใช้รูปแบบกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนโดยภาพรวม พบว่า การปฏิบัติอยู่ในระดับมากและปัญหาอยู่ในระดับน้อย

สถิต สวนพรหม (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ตำแหน่งผู้อำนวยการ จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 ตำแหน่งอาจารย์ใหญ่ 27 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 ประสบการณ์ในการทำงาน 20 ปีและสูงกว่า จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 มีการปฏิบัติการนิเทศภายในทั้ง 5 ด้าน ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ที่มีตำแหน่ง ประสบการณ์และวุฒิการศึกษาต่างกัน มีการปฏิบัติงานการนิเทศภายใน ไม่แตกต่างกัน แนวทางการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้น

พื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ในเชิงระบบ ได้แก่ ปัจจัยส่งเสริมการนิเทศ
ด้านการดำเนินการนิเทศ และผลการนิเทศ

นิตย์ ประจงแต่ง (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหาร
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ซึ่งมี 7 ด้าน คือด้านกระบวนการ
นิเทศภายใน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านพัฒนาหลักสูตร ด้านกระบวนการสอน ด้านสื่อการ
เรียนรู้ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน และด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2
ระหว่างผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวม และรายด้านมี 2 ด้านคือ กระบวนการสอนและ
ด้านสื่อการเรียนรู้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บทบาทการนิเทศภายในของ
ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ในโรงเรียนแต่ละขนาด
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประมวล องอาจ (2548 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทาง
พัฒนาการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร
เขต 1 พบว่า สภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในด้านการพัฒนาหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายการที่
มากที่สุดคือมีการประชุมระดมความคิด กำหนดจุดมุ่งหมาย การวางแผนกำหนดโครงสร้างของ
หลักสูตรและเลือกเนื้อหาสาระของหลักสูตร กำหนดให้ครูตัดสินใจในการนำวัสดุอุปกรณ์ วิธีการ
สอน เนื้อหาวิชาเพื่อพัฒนาหลักสูตร ด้านพัฒนาการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปาน
กลาง รายการที่มากที่สุด คือมีการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญให้คำปรึกษาหารือ หรือให้คำแนะนำในการดำเนินการจัด
สภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงของผู้เรียน และด้านการ
วัดประเมินผลการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อันดับที่ยากที่สุด คือ
กำหนดให้ครูศึกษาเอกสารทางวิชาการเพื่อนำความรู้มาพัฒนาในการประเมินผล โดยใช้แฟ้มสะสม
งาน แนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ด้านพัฒนาการเรียนการสอน ในภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ย
อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ วิธีการประชุมระดมความคิด วิธีการให้
ครูปฏิบัติงานโดยตรง และวิธีการให้ความรู้โดยตรง ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการ
สอนในภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ

วิธีการให้ความรู้โดยตรงวิธีการนิเทศโดยให้ดูการกระทำหรือดูการปฏิบัติงาน และวิธีการให้ครูปฏิบัติงานโดยตรง

ชัยยุทธ หิรัญวิบูลย์ (2549 : บทคัดย่อ) ศึกษาการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ พบว่า สถานศึกษาปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการเสริมสร้างกำลังใจ อยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ รองลงมา คือ ด้านการให้ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน ด้านการดำเนินการปฏิบัติการนิเทศ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดได้แก่ ด้านการประเมินผลการนิเทศ ส่วนการศึกษาเปรียบเทียบการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ พบว่า สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ ระหว่างเขต 1 เขต 2 และเขต 3 ปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายใน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สถานศึกษาปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการประเมินผลการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่างกัน สถานศึกษาที่มีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

สวัสดิ์ เดชกล้า (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก พบว่า สภาพการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ขั้นตอนการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน 4 ขั้นตอน อยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ขั้นที่ 3 การดำเนินการนิเทศ ขั้นที่ 2 การวางแผนการนิเทศ ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการของสถานศึกษา และขั้นที่ 4 การประเมินผลการนิเทศ ตามลำดับ ส่วนผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาพบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน ตามขั้นตอนการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนทั้ง 4 ขั้นตอน คือ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของสถานศึกษา การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ และการประเมินผลการนิเทศของสถานศึกษาขนาดใหญ่ และสถานศึกษาขนาดเล็ก ทั้งโดยรวมและ รายด้านนั้นไม่แตกต่างกัน

อรรถพล ปิ่นม้วน (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า ปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ใน

ระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน ปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษา
ชั้น จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน ปัญหา
การนิเทศภายในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน จำแนกตามประสบการณ์ โดยรวมพบว่า แตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ทุกด้าน

ประกอบ เนื่อนสกุล (2551 : บทคัดย่อ) สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3 พบว่า สภาพและ
ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีปัญหาการนิเทศทุกด้าน โดยรวมและ
รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับน้อย ส่วนระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลางแตกต่างกันอย่าง
มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการวางแผนการนิเทศ
และด้านการประเมินผล ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ด้านการปฏิบัติการ
นิเทศและด้านสรุปรายงานผลไม่แตกต่าง และตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยภาพรวม
และรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความคิดเห็นและ
ข้อเสนอแนะคือ ด้านการวางแผนการนิเทศ โรงเรียนไม่มีคณะทำงานในการวางแผนการนิเทศ
ขาดเอกสาร คู่มือเกี่ยวกับการวางแผนนิเทศและข้อมูลที่น่ามาวางแผนการวางแผนนิเทศไม่เป็น
ปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติการนิเทศ การกำหนดวันเวลาในการนิเทศและปฏิบัติตามปฏิทิน โรงเรียน
ควรประสานงานกับผู้เกี่ยวข้องในการนิเทศล่วงหน้าและอยากให้มีการนำผลการนิเทศมาพัฒนาครู
ด้านการประเมินผล การประเมินผลการนิเทศควรทำอย่างต่อเนื่อง ขาดบุคลากรที่มีความรู้และ
ทักษะในการนิเทศภายในและโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศ
ด้านการสรุปและรายงาน ควรตั้งกรรมการทำหน้าที่สรุปผลการนิเทศและแจ้งแก่ผู้รับการนิเทศ

บรรหาญ บุญจันทร์ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 4 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียน
ตามความคิดของผู้บริหารและครู ได้แก่ ด้านนโยบายและการวางแผนการนิเทศ ได้แก่
การกำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายและแผน การให้คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเข้ามา
มีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศ การนำผลการนิเทศมาพัฒนาการเรียนการสอน ด้านปัจจัยที่
เอื้อต่อการนิเทศ ได้แก่ การยอมรับความสามารถของครูและเชื่อว่าครูสามารถพัฒนาได้
การดำเนินการนิเทศภายในร่วมกันในรูปคณะกรรมการ ด้านการดำเนินการนิเทศ ได้แก่ การอบรม
เชิงปฏิบัติการ การประชุมสัมมนา และการจัดนิทรรศการความรู้ด้านการนิเทศ ด้านการ
ประเมินผลการนิเทศ ได้แก่ มีการวางแผนในการประเมินการนิเทศ การใช้ระบบเครือข่าย

คอมพิวเตอร์ในโรงเรียนเพื่อการประมวลผล และการประชุมสรุปผลการประเมินผลการนิเทศภายใน เมื่อพิจารณาโดยรวม พบว่าผลของการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการดำเนินการนิเทศ มีผลของการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียนและครูเกี่ยวกับปัจจัยด้านการนิเทศภายใน จำแนกตามสภาพตำแหน่งพบว่า โดยรวมมีผลของการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านของผลการปฏิบัติไม่แตกต่างกันเช่นเดียวกัน โดยผู้อำนวยการโรงเรียนมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงกว่าครู จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา คือ โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยรวมพบว่า ในโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่ มีผลของการปฏิบัติงานแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลการนิเทศภายใน ได้แก่ โรงเรียนควรกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการนิเทศภายในอย่างเร่งด่วน โรงเรียนควรกำหนดนโยบายแนวทางการปฏิบัติการนิเทศภายในอย่างชัดเจน ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการเป็นผู้ร่วมดำเนินการ ผู้บริหารต้องร่วมกันกับครูในการพัฒนาระบบการนิเทศ มีการนำผลการนิเทศไปพัฒนาการเรียนการสอน และโรงเรียนควรได้รับการนิเทศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

ปรียา พุทธารักษ์ (2551 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมือง นาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนาสาร ที่มีตำแหน่งต่างกันปฏิบัติการกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองนาสาร ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน และขนาดของโรงเรียนต่างกัน ปฏิบัติการกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

รัตนา นครเทพ (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการนำเสนอรูปแบบการนิเทศภายในโดยการประยุกต์ใช้แบบกัลยาณมิตรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอน เห็นว่า ปัจจุบันสถานศึกษาดำเนินการนิเทศภายในตามองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยชี้แจงเกี่ยวกับความหมาย ความสำคัญและความจำเป็น องค์กรและบทบาทขององค์กร การดำเนินการนิเทศตามขั้นตอนกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา จัดกิจกรรมการนิเทศ และมีการประเมินผลความสำเร็จของการจัดการนิเทศภายในทุกสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่า ทุกสถานศึกษามีการดำเนินการนิเทศภายในไม่ครบทุกขั้นตอน เนื่องจากผู้บริหารและครูขาดความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายใน ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการศึกษา ตลอดจนบุคลากร และขาดความตระหนักในคุณค่าของ

การนิเทศภายใน แต่ทุกสถานศึกษายังคงมีความต้องการให้มีการพัฒนาคุณภาพครูด้วยการนิเทศภายใน การร่างรูปแบบจากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและความต้องการในการนิเทศภายใน สถานศึกษาโดยประยุกต์ใช้แบบกัลยาณมิตรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ประกอบกับการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและเอกสารด้านการ นิเทศการศึกษา ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ของผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครู นำมาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการนิเทศภายใน โดยการประยุกต์ใช้แบบกัลยาณมิตรใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้ 1) สภาพการนิเทศภายใน ความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายใน การสร้างความตระหนัก สร้างความสัมพันธ์ การมีส่วนร่วม การยอมรับซึ่งกันและกัน 2) การจัด องค์กรในการนิเทศภายใน และบทบาทขององค์กร 3) กระบวนการนิเทศภายใน โรงเรียน ประกอบด้วย ขั้นตอนตามกระบวนการ การจัดกิจกรรมการนิเทศ และเทคนิคการนิเทศ 4) ประเมินผลความสำเร็จของการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนการนำเสนอรูปแบบ การนิเทศภายในแก่ผู้บริหารและศึกษานิเทศก์ มีความเห็นตรงกัน โดยต้องการให้สถานศึกษา จัดการนิเทศภายในตามองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในแบบกัลยาณมิตร ในการ ดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารและครูควรนำรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาไป ใช้ดำเนินการในการนิเทศภายในทุกด้าน

อินทิรา จันทรคณา (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียนอนุบาล เชียงราย ผลการศึกษาสรุปได้ว่า สภาพการนิเทศภายในโรงเรียนอนุบาลเชียงรายนวมกระบวนการ นิเทศภายในโรงเรียน 5 ขั้นตอน ดังนี้ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการการปฏิบัติการนิเทศ ภายใน การประเมินผลและรายงานผลทุกขั้นตอนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับปัญหา และข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า ควรให้คณะครูมีส่วนร่วมมากขึ้นในทุกขั้นตอนของกระบวนการนิเทศ ภายใน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง รวมถึงควรมีการ ประเมินผล รายงานผลและนำผลการดำเนินการมาเพื่อปรับปรุงพัฒนาต่อไป

ราณี กุศลรัมย์ (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาและแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง ปัญหาในแต่ละด้านเป็นดังนี้ ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โรงเรียนมี ปัญหาในการจัดเก็บข้อมูล การจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และการกำหนดเป้าหมายของใน การพัฒนางานนิเทศ ด้านการวางแผน โรงเรียนมีปัญหาในเรื่องความไม่ชัดเจนของแผนทำให้ยาก ต่อการปฏิบัติตามแผน ด้านการปฏิบัติการนิเทศ มีปัญหาในการใช้เครื่องมือและสื่อยังไม่

หลากหลาย การไม่ปฏิบัติตามปฏิทินที่กำหนดไว้ และการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างผู้ให้การนิเทศและผู้รับการนิเทศ ด้านการประมวลผล มีปัญหาในเรื่องการสรุปผลและการรายงานผลการนิเทศที่ไม่ครบกระบวนการ การสรุปรายงานผลการประเมินตนเอง แนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนขนาดเล็ก สำหรับผู้บริหารมีดังนี้ ผู้บริหารต้องชี้แจง อบรมให้ครูตระหนักในคุณค่าของการนิเทศภายใน การอบรมให้ความรู้เรื่องการนิเทศภายในให้ครบทั้งกระบวนการ รวมทั้ง การศึกษาดูงานด้านการนิเทศภายในจากโรงเรียนอื่นๆ ตั้งคณะกรรมการการดำเนินงานนิเทศภายใน ผู้บริหารและคณะกรรมการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา เก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานให้ครอบคลุมทุกด้าน วางแผนร่วมกันในการจัดทำแผนการนิเทศที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมสามารถปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมาย ผู้บริหารต้องกำกับดูแลติดตามผลอย่างต่อเนื่อง และช่วยแก้ปัญหาได้ทันทั่วถึง ตั้งแต่วางแผนการทำงานร่วมกัน การเขียนโครงการแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ ตลอดจน รายงานผลการประเมินตนเอง และการสรุปผลการประเมินการนิเทศภายในของโรงเรียน และการปรับปรุงการนิเทศให้มีประสิทธิภาพในปีต่อไป

กันยา เจริญถ้อย (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้ การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า แนวทางการนิเทศภายในโดยใช้การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน 4 ประเด็น คือ ขั้นการเตรียมการนิเทศ ได้แก่ รู้จักและเข้าใจสภาพ ศึกษาและวิเคราะห์ความรู้เดิม กำหนดเป้าหมาย มีความสบายใจไม่เครียดสัมพันธ์กับความรู้เดิม กำหนดขั้นตอนเข้าใจความรู้ใหม่ สรุปขั้นตอน กระตุ้นให้สนใจและให้ความร่วมมือ เตรียมเนื้อหา ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ ขั้นการปฏิบัติให้ดู ได้แก่ สภาพที่พร้อมแจ้งวัตถุประสงค์ แจ้งลักษณะ งานสารัตถ์ วิธีการสอน เสนอแนะวิธีการแก้ปัญหา ยกตัวอย่างประกอบคำอธิบาย สังเกตการรับรู้ และทดสอบ ความเข้าใจ กำกับถึงความรู้ ความสามารถ ให้ความช่วยเหลือ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสพการณ์ ขั้นการปฏิบัติการนิเทศ ได้แก่ เข้าใจและรู้ถึงข้อบกพร่อง ให้คำแนะนำ แก้ไขในสิ่งที่ผิดพลาด สังเกตการเรียนรู้ อธิบายสิ่งที่ได้เรียนรู้ ปฏิบัติซ้ำ กระตุ้นความพอใจในการเรียนรู้ สร้างเครื่องมืออย่างหลากหลาย เลือกกิจกรรมให้เหมาะสม กำหนดระยะเวลาอย่างเหมาะสม สร้างขวัญและกำลังใจ ขั้นการทดสอบและติดตามผลการนิเทศ ได้แก่ การนิเทศทันที แนะนำให้มีพี่เลี้ยงคอยช่วยเหลือ นิเทศเพิ่มเติม ติดตามการนิเทศ รับฟังความคิดเห็น กำหนดแนวทาง ประเมินผล เลือกวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมหลากหลาย เครื่องมือที่จะประเมินผล ครอบคลุมชัดเจน แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน สรุปผลและ รายงานการนิเทศ

วิโรจน์ ศรีภักดี (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

สุภาภรณ์ บุตรวิเศษ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพการนิเทศภายในของระบบ ของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในท้องที่อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียน และครูผู้สอน มีทัศนคติต่อสภาพการนิเทศภายในของระบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก

นทจร ชีรปัญญาภรณ์ (2554 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

ภัทรวรรณ การ์มย์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในระหว่าง โรงเรียนของรัฐและเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมการนิเทศภายใน โรงเรียนของรัฐและเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

การศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายใน ยังมีการศึกษาสภาพ ปัญหา และความ ต้องการแนวทางการนิเทศภายใน โรงเรียนที่เหมาะสม ซึ่งผู้ศึกษาได้ค้นคว้าและรวบรวมรายงาน เกี่ยวกับการนิเทศภายใน โรงเรียน ดังนี้

แมคเกอร์เรย์ (Mcgorray. 1995 : 2006-A) ได้ศึกษาผู้นำในบทบาทผู้บริหารการเรียน การสอน การทดสอบประสิทธิผลการใช้โปรแกรมทางภาษา ซึ่งเป็นการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งถือว่าเป็นการนิเทศอย่างหนึ่งการที่ผู้บริหารเข้าไปมีส่วนร่วมในการวิจัยปฏิบัติการจะทำให้ ผู้บริหารเองมีความรู้และถือได้ว่ามีการนิเทศด้วย

เดานท์ และคณะ (Counts et al. 1998 : 52 ; อ้างถึงใน ราณี กุยรัมย์. 2553 : 57) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินผลและการนิเทศของครูใน โรงเรียนนมลรัฐมิชซูรี เพื่อพัฒนาแนวทางการ ประเมินสมรรถภาพพื้นฐานของครู พบว่า ผู้บริหารสนับสนุนการแสดงผลออกอย่างกว้างขวางถึง ความเชื่ออย่างมีเหตุผลหลากหลายเกี่ยวกับการสอนและการเรียนรู้ ดูเหมือนว่าการสังเกตการณ์ การสอนครูโดยผู้บริหารอาจประสบผลตามบทบาทสถานะที่นำเสนอ และเป็นความสำเร็จหลัก

ในยุคของการปฏิรูป ผู้วิจัยเสนอแนะให้กระบวนการประเมินสมรรถภาพพื้นฐานของครูปัจจุบัน ควรขยายไปให้กว้างขวาง

บูลแลช และไมเคิล (Bulach & Micael, 1999 : 19-23 ; อ้างถึงใน ราณี กุขรัมย์, 2553 : 57) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการนิเทศที่มีผลต่อบรรยากาศของโรงเรียน พบว่า บรรยากาศทางการศึกษาเป็นไปในทางบวกมากกว่าที่คิด แต่ยังคงมีอีกมากมายหลายเรื่องที่ต้องการปรับปรุง ผลการศึกษาที่มีค่าคะแนนต่ำสุด คือ ปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งสะท้อนออกมาจากความคิดเห็นของครูที่เห็นว่า ผู้บริหารจงใจที่จะหลีกเลียง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้บริหารปิดบังอำนาจที่จะตอบคำถามของผู้ได้บังคับบัญชา พฤติกรรมความเชื่อถือเป็นไปในทางบวกมากที่สุด เพศไม่มีบทบาทต่อบรรยากาศการนิเทศ และพฤติกรรมการนิเทศ

ที่ส่งเสริมบรรยากาศการนิเทศที่มีผลมาจาก ทั้งเพศชายและเพศหญิงเหมือนกัน อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารหญิงได้รับการประเมินว่าเป็นผู้นำทางวิชาการที่ดีกว่าผู้บริหารชาย

ฮอลสเตอร์ (Holster, 1999 : 2306-A ; อ้างถึงใน ประกอบ เนื่อนสกุล, 2551 : 59) ได้ศึกษาครูผู้สอนที่ได้รับผลกระทบจากการนิเทศ พบว่า โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีผู้ไปทำการนิเทศโดยเฉลี่ย 17-20 ครั้งต่อเดือน มีชมศึกษาตอนปลายอยู่ในระดับต่ำ ผู้บริหารและครูให้ความสนใจต่อการนิเทศแบบเพื่อนร่วมงานและมีความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน

มัวร์ (Moore, 2000 : 6150-A ; อ้างถึงใน ชัยยุทธ หิรัญวิบูลย์, 2549 : 37) ได้ทำการศึกษาความคิดของผู้บริหารสำนักกลาง จำนวน 7 คน เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศกับการประเมินของผู้บริหารโรงเรียน ผลการศึกษพบว่า ผู้บริหารสำนักงานกลางรับรู้ว่าการนิเทศเป็นกระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเชื่อว่าจะช่วยทำให้ครูใหญ่มีการพัฒนาและเจริญก้าวหน้าในงานที่รับผิดชอบ โดยผู้บริหารเห็นว่า การประเมินเป็นเครื่องมือสำคัญมีคุณค่าเท่าเทียมกับการประเมินผล นอกจากนี้ผู้นิเทศและผู้บริหารโรงเรียนได้มีการทบทวนเครื่องมือการประเมินผล ในช่วงที่มีการประชุมกลางปีและปลายปีการศึกษา

โรบินสัน (Robinson, 2000 : 14) ได้วิจัยเรื่องความพึงพอใจการนิเทศแบบคลินิกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงการวิจัยพบว่า ครูมีความพึงพอใจการนิเทศภายในแบบคลินิกที่ใช้การนิเทศกัลยาณมิตรในการดูแลและกระตุ้นให้ครูปฏิบัติการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

คิมเบอร์ลี (Kimberly, 2005 : บทคัดย่อ ; อ้างถึงใน บรรหาญ บุญจันทร์, 2550 : 54) ได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศภายในตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียน : กรณีศึกษาตามกระบวนการอินเตอร์เพอโซเนล (IPR) คลินิกนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยฮอัสตัน สหรัฐอเมริกา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูยอมรับว่างานปรับปรุงการเรียนการสอนต้องทำเป็นคณะ โดยให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกันในเรื่อง ผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่บริหารงานอื่นๆ

มากขึ้นไป ควรให้ความสำคัญในการนิเทศการศึกษาให้มากขึ้น ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่า โครงการสอนของอำเภอมีอิทธิพลในการให้หลักสูตรของโรงเรียนและนวัตกรรมและเทคโนโลยีมีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงบทบาทผู้อำนวยการ โรงเรียนจากผู้สั่งการมาเป็นผู้บริหารงานและมีการทำงานเป็นคณะมากขึ้น

เกรกอรี (Gregory. 2005 : บทคัดย่อ ; อ้างถึงใน บรรพชาญ บุญจันทร์. 2550 : 54) ได้ทำงานวิจัยเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของครู ในรัฐเวอร์จิเนีย สหรัฐอเมริกา วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาวิธีการนิเทศการศึกษาของครูที่สอนในรัฐเวอร์จิเนีย เกี่ยวกับความต้องการการช่วยเหลือในด้านเอกสาร เทคนิคกระบวนการ ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศการศึกษาจะต้องปรับปรุงทักษะของครูในเรื่องสำคัญๆ เช่น การวางแผนการดูแลเด็ก การประเมินผลและการควบคุมความประพฤติเพื่อให้สนองความต้องการของแต่ละคน เพื่อมุ่งใจให้ผู้นิเทศมองเห็นข้อบกพร่องในเรื่องเกี่ยวกับการฝึกฝนในเรื่องต่างๆ

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษาเริ่มมีการปฏิบัติกันมากขึ้น ซึ่งมีปัญหาและอุปสรรคในด้านต่อไปนี้ ผู้นิเทศขาดทักษะและความรู้ในการนิเทศ การนิเทศไม่ตรงตามความต้องการของผู้รับการนิเทศ ครูมีภาระมากไม่มีเวลาดำเนินการอย่างชัดเจน ขาดรูปแบบที่เหมาะสมในการดำเนินงาน ไม่มีการนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอนตลอดจนขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนสภาพการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพการณ์พิเศษภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานูริรัมย์ เขต 4 เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีขั้นตอนการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูริรัมย์เขต 4 ในปีการศึกษา 2555 ซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนในอำเภอพุทไธสง จำนวน 23 โรงเรียน อำเภอนาโพธิ์จำนวน 20 โรงเรียนอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์จำนวน 21 โรงเรียน อำเภอสตึก จำนวน 61 โรงเรียน อำเภอแคนดง จำนวน 20 โรงเรียน และอำเภอกุมภีเมือง จำนวน 49 โรงเรียน รวมทั้งหมด 194 โรงเรียน ผู้บริหารจำนวน 206 คน และครู จำนวน 2,056 คน จำนวนประชากรรวม 2,262 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มจากประชากร ผู้บริหารและครู โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 148-149) ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร จำนวน 136 คน และกลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 327 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 463 คน แล้วทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 แบ่งประชากร โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานูริรัมย์เขต 4 โดยกระจายไปตามอำเภอต่างๆ จำนวน 6 อำเภอ ซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มย่อยแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster)

2.2 จากโรงเรียนในแต่ละอำเภอจำแนกเป็นกลุ่มย่อยตามขนาดของโรงเรียน คือ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ซึ่งมีลักษณะเป็นกลุ่มย่อยแบบชั้นภูมิ (Stratified)

2.3 ในแต่ละขนาดของโรงเรียนตามข้อ 2.2 แยกประชากรที่จะตอบแบบสอบถามเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ ผู้บริหารและครู ซึ่งมีลักษณะเป็นชั้นภูมิ

2.4 กำหนดขนาดตามตารางของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) โดยได้กลุ่มตัวอย่างของผู้บริหารจำนวน 136 คน และครูจำนวน 327 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 463 คน

2.5 ทำการสุ่มทั้ง 2 กลุ่มให้กระจายไปตามอำเภอและขนาดของโรงเรียนตามสัดส่วน ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

รายละเอียดของประชากรและกลุ่มตัวอย่างแสดงในตาราง 3.1 ถึง 3.3 ดังนี้

ตาราง 3.1 ประชากร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามอำเภอและขนาดของโรงเรียน

อำเภอ	ประชากรโรงเรียน			
	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	รวม
1. อำเภอพุทไธสง	9	13	1	23
2. อำเภอนาโพธิ์	10	10	-	20
3. อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์	12	9	-	21
4. อำเภอสตึก	20	37	4	61
5. อำเภอแคนดง	7	12	1	20
6. อำเภอคูเมือง	22	27	-	49
รวม	80	108	6	194

ตาราง 3.2 ประชากรผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามอำเภอและขนาดของโรงเรียน

อำเภอ	ประชากรผู้บริหารและครู								
	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม
1. อำเภอพุทไธสง	9	79	88	13	148	161	3	17	20
2. อำเภอนาโพธิ์	10	98	108	10	143	153	-	-	-
3. อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์	12	115	127	9	101	110	-	-	-
4. อำเภอสตึก	20	187	207	37	390	427	12	61	73
5. อำเภอแคนดง	7	67	74	12	129	141	3	15	18
6. อำเภอคูเมือง	22	209	231	27	297	324	-	-	-
รวม	80	755	835	108	1,208	1,316	18	93	111

ตาราง 3.3 กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามอำเภอและขนาดของโรงเรียน

อำเภอ	กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู								
	ขนาดเล็ก			ขนาดกลาง			ขนาดใหญ่		
	ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม	ผู้บริหาร	ครู	รวม
อำเภอยางชุมน้อย	6	13	19	9	24	33	2	3	5
อำเภอโนนโพธิ์	7	16	23	7	23	30	-	-	-
อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์	8	18	26	6	16	22	-	-	-
อำเภอสตึก	13	29	41	24	62	86	8	10	18
อำเภอแคนดง	5	11	16	8	21	29	2	2	4
อำเภอคูเมือง	14	33	47	18	47	65	-	-	-
รวม	53	120	173	71	192	263	12	15	27

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบ
รายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วน
ประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคิร์ต (Likert) จำนวน 5 ระดับ

คะแนน 5	การปฏิบัติมากที่สุด
คะแนน 4	การปฏิบัติมาก
คะแนน 3	การปฏิบัติปานกลาง
คะแนน 2	การปฏิบัติน้อย
คะแนน 1	การปฏิบัติน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Form)

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ มีดังนี้

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสารตำราและรายงานการวิจัย เป็นการศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีแนวคิดหลักการ ตลอดจนสภาพปัญหาการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารงาน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 4
2. นำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม
3. นำเสนอร่างแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้ตรวจสอบเพื่อพิจารณา ตรวจแก้ไขเนื้อหาและสำนวนภาษาที่ใช้ตลอดจนความถูกต้องเหมาะสม
4. นำเสนอแบบสอบถามที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่
 - 4.1 นายธีระศักดิ์ เลื่อยไธสง วุฒิการศึกษา ศษ.บ สาขาการบริหารการศึกษา ตำแหน่งศึกษานิเทศก์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
 - 4.2 นายวัชรจิโรจน์ กระจ่างวงศ์ วุฒิการศึกษา ศษ.บ. สาขาการบริหารการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านกอกดอนพยอม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผล
 - 4.3 นายบรรเจต ลิไธสง วุฒิการศึกษา ค.ม. สาขาการบริหารการศึกษา ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านคู(ครุศึกษ์วิทยาคาร) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดผล
5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามที่คุณเชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นนำไปทดลองใช้ (Try out) ครูที่โรงเรียนอมตวิทยา โรงเรียนบ้านตะครอง และโรงเรียนบ้านหนองเปล่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาหาค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการดำเนินการ ดังนี้

5.1 หาค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้อ โดยการทดสอบด้วย t-test แล้วคัดเลือกอำนาจจำแนก (t) ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือค่า t มีค่า 1.75 ขึ้นไปถือว่ามีความอำนาจจำแนกสูง ผลปรากฏว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 1.795 - 4.199 สามารถนำไปใช้ได้

5.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านค่าอำนาจจำแนกไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ผลปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.95 ซึ่งมีค่าสูงสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. แบบสอบถามจำนวน 463 ฉบับ เก็บรวบรวมมาได้จำนวน 454 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.05

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. กรอกรหัสแบบสอบถาม
3. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล
4. ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการ ดังนี้

- 4.1 การศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางแสดงจำนวนร้อยละ

4.2 การศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานูริรัมย์ เขต 4 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วแปลความหมายค่าเฉลี่ย เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 102-103)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง	มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 เปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานูริรัมย์ เขต 4 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยทดสอบค่า Independent Samples t-test

4.4 เปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานูริรัมย์ เขต 4 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะนำมาทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffe' Test) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

4.5 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเข้าเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่หาค่า ร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage)

1.1 ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 105)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ \bar{x}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
N	แทน	จำนวนคน

1.2 ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร ดังนี้

(บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 106)

$$\text{S.D.} = \sqrt{\frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum X)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 การหาอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาอัตราส่วนวิกฤติ t เป็นรายข้อโดยใช้ค่า t -test โดยใช้สูตร ดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 260)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2 + S_L^2}{n}}}$$

เมื่อ	\bar{X}_H	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนสูง
	\bar{X}_L	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
	S_H^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนสูง
	S_L^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูง หรือกลุ่มต่ำที่นำมาวิเคราะห์

2.2 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ
ครอนบาค โดยใช้สูตร ดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 261)

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	k	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	S_i^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
	S_t^2	แทน	ความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งหมด

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

3.1 การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยสองกลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน

(Independent Sample) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศ
ภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำนวนตาม
สถานภาพตำแหน่ง วิเคราะห์ด้วยค่า t-test โดยใช้สูตร ดังนี้
(ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 321)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ	\bar{X}_1	แทน	ค่าเฉลี่ยกลุ่มที่ 1
	\bar{X}_2	แทน	ค่าเฉลี่ยกลุ่มที่ 2
	S_1^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1
	S_2^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของกลุ่มที่ 2
	n_1	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1
	n_2	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2

3.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน
จำแนกตามขนาดของโรงเรียนเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศ
ภายในโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยการใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว
(One – way ANOVA) โดยใช้สูตร ดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 328)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกแจงของ F
	MS_b	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_w	แทน	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการ
เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ตามวิธีการของเซฟเฟ โดยสูตร ดังนี้

$$CV_d = \sqrt{(K-1)(F^*)(MS_{within})\left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2}\right)}$$

เมื่อ	K	แทน	จำนวนกลุ่มในตัวอย่าง
	F^*	แทน	ค่า F ที่เปิดจากตารางความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_{within}	แทน	ค่า Mean Square Within Group
	n_1, n_2	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่ม

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการกำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และลำดับในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายข้อมูล เกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

n แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

F แทน การแจกแจงแบบ (F- Distribution) ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา
F-Distribution

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t – Distribution)

* แทน ค่าความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แทน ค่าความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายข้อมูล เกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอ เป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 4.1 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามสภาพตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน

สถานภาพ	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มตัวอย่าง	454	100.00
1. ตำแหน่ง		
1.1 ผู้บริหาร	126	27.75
1.2 ครู	328	72.25
2. ขนาดของโรงเรียน		
2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก	178	39.21
2.2 โรงเรียนขนาดกลาง	248	54.63
2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่	28	6.17

จากตาราง 4.1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 454 คน เมื่อจำแนกตามตำแหน่ง เป็นผู้บริหารร้อยละ 27.75 และครุร้อยละ 72.25 เมื่อจำแนกขนาดของโรงเรียน พบว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.21 รองลงมาได้แก่ โรงเรียนขนาดกลาง คิดเป็นร้อยละ 54.63

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุขรรมย์ เขต 4

ตาราง 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุขรรมย์ เขต 4 โดยรวมและรายด้าน

รายการ	ระดับสภาพการนิเทศ			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ	4.35	0.40	มาก	2
2. ด้านการวางแผนการนิเทศ	4.36	0.44	มาก	1
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศ	4.33	0.42	มาก	3
4. ด้านการประเมินผลการนิเทศ	4.32	0.34	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.34	0.35	มาก	-

จากตาราง 4.2 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุขรรมย์ เขต 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ($\bar{X} = 4.36$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการประเมินผลการนิเทศ ($\bar{X} = 4.32$)

ตาราง 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ โดยรวมและรายข้อ

รายการ	ระดับสภาพการนิเทศ			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศและความต้องการของโรงเรียน	4.57	0.58	มากที่สุด	1
2. โรงเรียนมีการสำรวจและประเมินความต้องการของครู	4.36	0.61	มาก	5
3. ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมคณะครู ในโรงเรียน เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีผลต่อคุณภาพของนักเรียน	4.44	0.62	มาก	2
4. คณะครูการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เห็นสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนใน แต่ละด้านได้อย่างชัดเจน	4.23	0.69	มาก	12
5. ผู้บริหารมีการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญให้แน่ชัดว่ามีปัญหาใดต้องดำเนินการก่อนหลัง	4.29	0.70	มาก	9
6. ผู้บริหารจัดประชุมเพื่อให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ หาสาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ปัญหาและกำหนดความต้องการ	4.39	0.66	มาก	4
7. คณะครูประมวลหาสาเหตุของปัญหา เสนอวิธีแก้ปัญหาและความต้องการนำไปใช้	4.28	0.67	มาก	10
8. คณะครูมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีผู้เรียนทุกคน	4.32	0.70	มาก	8
9. ผู้บริหารรวบรวมประเด็นปัญหาและความต้องการของโรงเรียนไว้อย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนจัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียน	4.33	0.70	มาก	7

ตาราง 4.3 (ต่อ)

รายการ	ระดับสภาพการนิเทศ			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
10. คณะครูมีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนมาตรวจสอบเพื่อหาปัญหาที่เกิดขึ้น	4.26	0.67	มาก	11
11. คณะครูมีการวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้คุณภาพของนักเรียนทุกคน	4.34	0.67	มาก	6
12. โรงเรียนมีการประชุม วิเคราะห์ ศึกษาเป้าหมายและแนวทางเพื่อนำไปปฏิบัติการนิเทศภายใน	4.40	0.68	มาก	3
รวมเฉลี่ย	4.35	0.40	มาก	-

จากตาราง 4.3 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านสภาพการนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายชื่อพบว่า ข้อ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับมาก โดยข้อ 1 โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศและความต้องการของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมาข้อ 3 ผู้บริหารจัดให้มีการประชุม คณะครูในโรงเรียนเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของครู ที่มีผลต่อคุณภาพของนักเรียน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.44$) ส่วนข้อ 4 คณะครูการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เห็นสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนใน แต่ละด้านได้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.23$)

ตาราง 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการวางแผนการนิเทศ โดยรวมและรายข้อ

รายการ	ระดับสภาพการนิเทศ			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
13. โรงเรียนมีการนำข้อมูลจากการศึกษาปัญหาและสภาพปัจจุบันมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน	4.46	0.67	มาก	1
14. โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติและนโยบายเกี่ยวกับการนิเทศภายในอย่างชัดเจน	4.37	0.60	มาก	5
15. การนำสภาพการจัดการเรียนการสอนและความต้องการของครูมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการนิเทศภายใน โรงเรียน	4.34	0.69	มาก	7
16. โรงเรียนกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในการนิเทศภายใน โรงเรียนอย่างชัดเจน	4.34	0.71	มาก	9
17. มีการประชุมเพื่อการวางแผนการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง	4.26	0.71	มาก	14
18. มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในที่เป็นลยลักษณ์อักษร	4.45	0.67	มาก	2
19. โรงเรียนกำหนดปฏิทินการนิเทศภายในและกำหนดกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน	4.32	0.75	มาก	12
20. โรงเรียนนำผลการนิเทศภายในปีที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานในปีต่อไป	4.32	0.66	มาก	11
21. โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับแผนการนิเทศภายในให้บุคลากรได้รับทราบ	4.27	0.72	มาก	13
22. แผนการนิเทศภายในของโรงเรียน ตอบสนองความต้องการในการพัฒนาการจัดการเรียนสอนของครู	4.40	0.65	มาก	4

ตาราง 4.4 (ต่อ)

รายการ	ระดับสภาพการนิเทศ			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
23. โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการและปฏิทินงานมอบให้ครูและผู้เกี่ยวข้องสำหรับใช้ในการนิเทศภายใน	4.34	0.66	มาก	8
24. ผู้บริหารให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนและกำหนดตัวบุคคลรับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน	4.36	0.72	มาก	6
25. ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันพิจารณาความเป็นไปได้ของนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน	4.43	0.68	มาก	3
26. มีการจัดทำแผนการนิเทศภายใน โรงเรียนตามลำดับความสำคัญของงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษร	4.33	0.67	มาก	10
รวมเฉลี่ย	4.36	0.44	มาก	-

จากตาราง 4.4 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการวางแผนการนิเทศ โดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อ 13 โรงเรียนมีการนำข้อมูลจากการศึกษาปัญหาและสภาพปัจจุบันมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมาข้อ 18 มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.45$) ส่วนข้อ 17 มีการประชุมเพื่อการวางแผนการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.26$)

ตาราง 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ โดยรวมและรายข้อ

รายการ	ระดับสภาพการนิเทศ			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
27. โรงเรียนมีการติดตามการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในของการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกงาน	4.36	0.69	มาก	4
28. โรงเรียนมีการประชุมผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อทำความเข้าใจรายละเอียดในการนิเทศ	4.29	0.66	มาก	6
29. ผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศ	4.29	0.67	มาก	6
30. มีการบันทึกการปฏิบัติงานนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน	4.29	0.70	มาก	6
31. ผู้รับการนิเทศนำผลการนิเทศไปปรับปรุงแก้ไขให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีการพัฒนาขึ้น	4.26	0.69	มาก	12
32. มีกระบวนการนิเทศกระตุ้นช่วยให้ครูเกิดความคิดใหม่ ๆ ในทางสร้างสรรค์ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน	4.28	0.65	มาก	10
33. บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเองและเป็นประชาธิปไตยยอมรับในบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน	4.37	0.63	มาก	3
34. มีการจัดศึกษาดูงานตัวอย่างของครูคนอื่น / โรงเรียนอื่นที่ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.26	0.73	มาก	11
35. มีการเชื่อมชั้นเรียน ให้คำแนะนำ ข้อมูลย้อนกลับของผู้นิเทศแก่ผู้รับการนิเทศ	4.29	0.72	มาก	6
36. มีการปฏิบัติการนิเทศตามปฏิทินที่กำหนดไว้	4.35	0.69	มาก	5

ตาราง 4.5 (ต่อ)

รายการ	ระดับสภาพการนิเทศ			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
37. ผู้นิเทศภายในมีการประชุมเพื่อสรุปผลการนิเทศภายในโรงเรียน	4.46	0.66	มาก	1
38. ผู้นิเทศภายในจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงานและนำมาใช้เป็นข้อมูลวางแผนการนิเทศในปีต่อไป	4.41	0.69	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.33	0.42	มาก	-

จากตาราง 4.5 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการปฏิบัติการนิเทศโดยรวมและรายข้อทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อ 37 ผู้นิเทศภายในมีการประชุมเพื่อสรุปผลการนิเทศภายในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.46$) รองลงมาข้อ 38 ผู้นิเทศภายในจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน และนำมาใช้เป็นข้อมูลวางแผนการนิเทศในปีต่อไป มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.41$) ส่วนข้อ 34 มีการจัดศึกษาดูงานตัวอย่างของครูคนอื่น / โรงเรียนอื่นที่ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.26$)

ตาราง 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการประเมินผลการนิเทศ โดยรวมและรายข้อ

รายการ	ระดับสภาพการนิเทศ			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
39. การกำหนดวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับนโยบาย วัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน	4.25	0.60	มาก	9
40. การให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ ประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน	4.37	0.60	มาก	3
41. การเลือกใช้เครื่องมือในการนิเทศภายในได้อย่างเหมาะสม	4.29	0.64	มาก	8
42. การประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในปฏิทิน	4.20	0.67	มาก	11
43. การประเมินผลการนิเทศครอบคลุมทั้งด้านปัจจัยกระบวนการและผลผลิต	4.20	0.64	มาก	11
44. การจัดให้มีการประเมินผลความก้าวหน้าในการสอนของครูที่เกิดจากการนิเทศภายใน	4.24	0.65	มาก	10
45. การนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อสรุปผลการประเมิน	4.31	0.66	มาก	6
46. การรายงานผลการประเมินให้ผู้ได้บังคับบัญชาและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน	4.33	0.57	มาก	4
47. จัดให้มีการประชุม อภิปราย เพื่อประมวลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงาน	4.33	0.64	มาก	4

ตาราง 4.6 (ต่อ)

รายการ	ระดับสภาพการนิเทศ			
	\bar{X}	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
48. การนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	4.31	0.57	มาก	6
49. มีการประเมินผลความก้าวหน้าในการนิเทศอย่างต่อเนื่อง	4.44	0.59	มาก	2
50. มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาจากผลการนิเทศติดตามการประเมินได้เหมาะสมทันเวลา	4.56	0.59	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย	4.32	0.34	มาก	-

จากตาราง 4.6 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการประเมินผลการนิเทศ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อ 50 อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับมาก โดยข้อ 50 มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาจากผลการนิเทศติดตามการประเมินได้เหมาะสม ทันเวลา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.56$) รองลงมาข้อ 49 มีการประเมินผลความก้าวหน้าในการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.44$) ส่วนข้อ 43 การประเมินผลการนิเทศครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิต มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 4.20$)

ตอนที่ 3 การเปรียบเทียบสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการนิเทศภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

ตาราง 4.7 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ
ความต้องการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
บุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง

รายการ	ผู้บริหาร		ครู		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและ ความต้องการนิเทศ	4.41	0.42	4.33	0.40	1.872
2. ด้านการวางแผนการนิเทศ	4.41	0.45	4.33	0.44	1.660
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศ	4.39	0.44	4.30	0.41	2.091*
4. ด้านการประเมินผลการนิเทศ	4.38	0.35	4.30	0.34	2.435*
รวมเฉลี่ย	4.40	0.36	4.32	0.35	2.279*

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4.7 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามสถานภาพ
ตำแหน่งโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้าน
การปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผลการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
.05 ส่วนด้านสภาพการนิเทศและด้านการวางแผนการนิเทศไม่แตกต่างกัน

ตาราง 4.8 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมและ
รายด้าน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

รายการ	ขนาดเล็ก		ขนาดกลาง		ขนาดใหญ่		F
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการนิเทศ	4.22	0.32	4.40	0.42	4.78	0.32	31.160**
2. ด้านการวางแผนการนิเทศ	4.16	0.37	4.44	0.44	4.85	0.22	47.430**
3. ด้านการปฏิบัติการนิเทศ	4.22	0.31	4.35	0.46	4.79	0.32	24.976**
4. ด้านการประเมินผลการนิเทศ	4.28	0.30	4.29	0.33	4.85	0.27	42.224**
รวมเฉลี่ย	4.22	0.29	4.37	0.35	4.82	0.26	45.526**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.8 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามขนาดของ
โรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่
ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ ดังตาราง 4.9 - 4.13

ตาราง 4.9 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านสภาพปัจจุบัน
ปัญหาและความต้องการ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่

ขนาดของโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		4.2158	4.4012	4.7768
ขนาดเล็ก	4.2158	-	0.1854**	0.5610**
ขนาดกลาง	4.4012		-	0.3756**
ขนาดใหญ่	4.7768			-

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.9 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านสภาพการนิเทศ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่ พบว่าทุกคู่มีสภาพการนิเทศภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ตาราง 4.10 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการวางแผนการ
นิเทศ จำแนกตามขนาดของ โรงเรียนเป็นรายคู่

ขนาดของ โรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		4.1609	4.4401	4.8520
ขนาดเล็ก	4.1609	-	0.2792**	0.6911**
ขนาดกลาง	4.4401	-	-	0.4119**
ขนาดใหญ่	4.8520	-	-	-

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.10 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการวางแผนการ
นิเทศ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่ พบว่าทุกคู่มีสภาพการนิเทศภายในแตกต่างกันมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และ
โรงเรียนขนาดกลางสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ตาราง 4.11 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการปฏิบัติการ
นิเทศ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายกลุ่ม

ขนาดของโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		4.2224	4.3468	4.7917
ขนาดเล็ก	4.2224	-	0.1244**	0.5693**
ขนาดกลาง	4.3468	-	-	0.4449**
ขนาดใหญ่	4.7917	-	-	-

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.11 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการปฏิบัติการนิเทศ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน เป็นรายกลุ่ม พบว่าทุกกลุ่มมีสภาพการนิเทศภายในแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ตาราง 4.12 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการประเมินผล
การนิเทศ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่

ขนาดของโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		4.2786	4.2920	4.8482
ขนาดเล็ก	4.2786	-	0.0134	0.5697**
ขนาดกลาง	4.2920	-	-	0.5562**
ขนาดใหญ่	4.8482	-	-	-

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.12 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน
โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านการประเมินผลการ
นิเทศ จำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่ ทุกคู่มีสภาพการนิเทศภายในแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และ
โรงเรียนขนาดกลางสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ตาราง 4.13 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการณ์พิเศษภายในโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวม จำแนกตาม
ขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่

ขนาดของโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		4.2171	4.3728	4.8186
ขนาดเล็ก	4.2171	-	0.1557**	0.6015**
ขนาดกลาง	4.3728	-	-	0.4457**
ขนาดใหญ่	4.8186	-	-	-

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4.13 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการณ์พิเศษภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมจำแนกตามขนาดของโรงเรียนเป็นรายคู่ พบว่าทุกคู่มีสภาพการณ์พิเศษภายในแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

ตาราง 4.14 ความคิดเห็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน ด้านสภาพปัจจุบัน
ปัญหาและความต้อง ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และ
ด้านการประเมินผลการนิเทศ

	ข้อเสนอแนะการนิเทศ	ระดับสภาพการนิเทศ	
		จำนวน	ร้อยละ
1.	ควรให้ครูผู้สอนเป็นคณะทำงานในการศึกษาสภาพการนิเทศและความต้องการของโรงเรียน	23	31.08
2.	มีการประเมินความก้าวหน้าในการสอนของครูที่เกิดจากการนิเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน	10	13.51
3.	ควรเปิดโอกาสให้ครูได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเอง	7	9.46
4.	ควรแต่งตั้งคณะทำงานจากครูผู้สอนในโรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานจะได้เป็นแผนงานของโรงเรียนที่ชัดเจน	19	25.68
5.	การกำหนดวันเวลาในการนิเทศและปฏิบัติตามปฏิทิน	15	20.27
	รวม	74	100

จากตาราง 4.14 พบว่า ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ด้านสภาพการนิเทศมากที่สุด คือข้อ 1 ควรให้ครูผู้สอนเป็นคณะทำงานในการศึกษาสภาพการนิเทศและความต้องการของโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 31.08 รองลงมาคือ ข้อ 4 ควรแต่งตั้งคณะทำงานจากครูผู้สอนในโรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานจะได้เป็นแผนงานของโรงเรียนที่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 25.68 และข้อ 5 การกำหนดวันเวลาในการนิเทศและปฏิบัติตามปฏิทิน คิดเป็นร้อยละ 20.27

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 4 ผู้วิจัยได้สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะตามลำดับ ดังนี้

1. ความมุ่งหมายของการวิจัย
2. สมมุติฐานของการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผลการวิจัย
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ
 - 6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้
 - 6.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามสถานภาพ ตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน

สมมุติฐานของการวิจัย

1. ผู้บริหารกับครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 แตกต่างกัน
2. ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานใน โรงเรียนที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 4 ในปีการศึกษา 2555 ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารจำนวน 206 คน และครู จำนวน 2,056 คน จำนวนประชากรรวม 2,262 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มจากประชากร ผู้บริหารและครูโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครจซีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่างผู้บริหาร จำนวน 136 คน และกลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 327 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 463 คน ดำเนินการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือโดยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสร้างมาตรวัดการศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา มี 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท จำนวน 5 ระดับ ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยจัดประเด็นเข้าด้วยกันแล้วแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละและเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง มีค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามเป็นรายข้ออยู่ระหว่าง 1.795 - 4.199 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนโดยขอหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการส่งแบบสอบถามไปถึงผู้บริหารสถานศึกษาและการส่งคืนมายังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เมื่อถึงกำหนด ผู้วิจัยไปปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ได้รับคืน 454 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.05

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ
2. การศึกษาสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. เปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง โดยทดสอบค่า Independent Samples t-test
4. เปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจะนำมาทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05
5. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยจัดประเด็นเข้าด้วยกันแล้วแจกแจงความถี่เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ปรากฏผลโดยสรุป ดังนี้

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก
2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการปฏิบัติการนิเทศ และด้านการประเมินผลการนิเทศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการและด้านการวางแผนการนิเทศไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน ที่มีจำนวนมากที่สุดคือควรให้ครูผู้สอนเป็นคณะทำงานในการศึกษาสภาพการนิเทศและความต้องการของโรงเรียน รองลงมาคือควรแต่งตั้งคณะทำงานจากครูผู้สอนในโรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานจะได้เป็นแผนงานของโรงเรียนที่ชัดเจน การกำหนดวันเวลาในการนิเทศและปฏิบัติตามปฏิทิน มีการประเมินความก้าวหน้าในการสอนของครูที่เกิดจากการนิเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน และควรเปิดโอกาสให้ครูได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้วิจัยพบประเด็นที่จะอภิปรายได้ดังนี้

1. สภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารเห็นคุณค่า ความสำคัญ และความจำเป็นของการนิเทศภายใน โรงเรียน ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และคุณภาพของนักเรียนตามมาตรฐานและเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ให้มีประสิทธิภาพ และผ่านเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอกต่อไป ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงนำข้อมูลจากการศึกษาปัญหาและสภาพปัจจุบันมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในที่เป็นสายหลักซ์อักษร ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศและความต้องการของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทธาวรรณ การ์รัมย์ (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในระหว่างโรงเรียนของรัฐและเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนของรัฐและเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ ศรีภักดี (2553 :

บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติกรนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านการประเมินผลการนิเทศมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนได้ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาจากผลการนิเทศติดตามการ ประเมินได้เหมาะสม ทันเวลา และมีการประเมินผลความก้าวหน้าในการนิเทศอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ประเมินผลการนิเทศภายใน โรงเรียน ส่งผลให้สภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ด้านการประเมินผลการนิเทศอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้อง กับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ บุตรวิเศษ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพการนิเทศภายใน อย่างเป็นระบบ ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ในท้องที่อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน มี ทัศนคติต่อสภาพการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนมีการดำเนินการ นิเทศภายในมากกว่าครูผู้สอน การนิเทศภายในเป็นบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโดยตรง เนื่องจากผู้บริหารต้องเป็นผู้ให้การสนับสนุนส่งเสริม ให้คำปรึกษาแก่ครูเมื่อครูต้องการ ผู้บริหาร ต้องร่วมประชุมวางแผนกับครูเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ ผู้บริหารต้องดำเนินการนิเทศ ภายในด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ และผู้บริหารต้องติดตามประเมินผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อ ความถูกต้องและประสบผลสำเร็จ ส่งผลให้ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในโรงเรียน จำแนก ตามตำแหน่งแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ ศรีภักดี (2553 : บทคัดย่อ) ได้ ทำการศึกษาการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติกรนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จำแนกตามขนาดของ

โรงเรียน โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยโรงเรียนขนาดใหญ่มีสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดกลางมีสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนสูงกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนบุคลากรที่เพียงพอ และมีผู้รับผิดชอบครบกลุ่มสาระ เพราะจำนวนบุคลากรในโรงเรียนนั้นมีผลต่อการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน มีการนำข้อมูลจากการศึกษาปัญหา และสภาพปัจจุบันมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน และมีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาจากผลการนิเทศติดตามการประเมินได้เหมาะสมทันเวลา ส่งผลให้ผลการเปรียบเทียบสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนจำแนกตามขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประกอบเนียนสกุล (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3 ผลการวิจัย พบว่าสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3 มีปัญหาการนิเทศทุกโรงเรียน และการเปรียบเทียบปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 3 ระหว่างโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน ที่มีจำนวนมากที่สุดคือควรให้ครูผู้สอนเป็นคณะทำงานในการศึกษาสภาพการนิเทศและความต้องการของโรงเรียน รองลงมาคือควรแต่งตั้งคณะทำงานจากครูผู้สอนในโรงเรียนให้มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานจะได้เป็นแผนงานของโรงเรียนที่ชัดเจน การกำหนดวันเวลาในการนิเทศและปฏิบัติตามปฏิทิน มีการประเมินความก้าวหน้าในการสอนของครูที่เกิดจากการนิเทศอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน และควรเปิดโอกาสให้ครูได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารและครูไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการนิเทศ ไม่สามารถดำเนินการนิเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งศิริ น ไตร โยธี (2542 : บทคัดย่อ) ปัญหาและข้อเสนอแนะของการนิเทศภายใน พบปัญหาในเรื่องผู้นิเทศมีงานที่รับผิดชอบมากไม่มีเวลาดำเนินการนิเทศ นิเทศไม่ต่อเนื่อง ขาดการประเมินผล ผู้รับการนิเทศไม่มีส่วนร่วมในการ วางแผนการนิเทศ ข้อเสนอแนะคือ ควรจัดอบรมสัมมนาในเรื่องการนิเทศภายในให้แก่ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศให้เข้าใจ มีการระดมความคิดวางแผนร่วมกัน ประกอบเนียนสกุล (2551 : บทคัดย่อ) มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะคือ ด้านการวางแผนการนิเทศ โรงเรียนไม่มีคณะทำงานในการวางแผนการนิเทศ ขาดเอกสาร คู่มือเกี่ยวกับการวางแผนนิเทศและข้อมูลที่น่ามาวางแผนการวางแผนนิเทศไม่เป็นปัจจุบัน ด้านการปฏิบัติการนิเทศ การกำหนดวันเวลาในการนิเทศและปฏิบัติตามปฏิทิน โรงเรียนควรประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง

ในการนิเทศล่วงหน้าและอยากให้มีการนำผลการนิเทศมาพัฒนาครู ด้านการประเมินผล การประเมินผลการนิเทศควรทำอย่างต่อเนื่อง ขาดบุคลากรที่มีความรู้และทักษะในการนิเทศภายใน และโรงเรียนไม่เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการประเมินผลการนิเทศ ด้านการสรุปและรายงาน ควรตั้งกรรมการทำหน้าที่สรุปผลการนิเทศและแจ้งแก่ผู้รับการนิเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า สภาพการนิเทศภายใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 อยู่ในระดับมาก ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับ บุคลากร และหน่วยงานทางการศึกษาอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ปัญหาการนิเทศภายใน โรงเรียนลดลง และใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาและปรับปรุง เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานการนิเทศภายใน โรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดนโยบายและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายใน โรงเรียน เพื่อเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรได้พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.2 ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการ นิเทศภายใน และนำความรู้ที่ได้รับไปปรับปรุงงานที่รับผิดชอบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถ เห็นรูปแบบของการนิเทศภายใน โรงเรียนที่เหมาะสมกับกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความ ต้องการภายใน โรงเรียนของตน

1.3 ผู้บริหารควรติดตามการนำกระบวนการนิเทศภายในให้สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ของการพัฒนาโรงเรียนไปใช้ในการบริหารจัดการ

1.4 ผู้บริหารโรงเรียนควรส่งเสริมให้ผู้รับการนิเทศนำผลการนิเทศไปปรับปรุงแก้ไข ให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีการพัฒนาขึ้น

1.5 ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีการประเมินผลการนิเทศครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย กระบวนการและผลผลิต

1.6 ให้ครูได้ศึกษาดูงานตัวอย่างของครูคนอื่น / โรงเรียนอื่นที่ประสบผลสำเร็จในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน

1.7 ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายใน โรงเรียนและกำหนดตัวบุคคล รับผิดชอบการนิเทศภายใน โรงเรียน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม
- 2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับวิธีการนิเทศภายในที่เป็นนวัตกรรมใหม่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายใน
- 2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลของโรงเรียนกับการนิเทศภายในโรงเรียน

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กรมวิชาการ. (2543). แนวทางการนิเทศช่วยเหลือโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- . (2544). แนวทางการนิเทศช่วยเหลือโรงเรียนปฏิรูปการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- กรองทอง จิระเชษฐกุล. (2550). คู่มือการนิเทศภายในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ชารอักษร.
- กันยา เจริญถ้อย. (2553). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในโดยใช้การสอนงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). พระนครศรีอยุธยา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- จรินทร์ งามมั่น. (2555). บทความการนิเทศการสอน. “เรื่อง นิเทศอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ”. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://www.pattana.ac.th>.
http://www.pattana.ac.th/article/data_file/dO7iXkfThu92453.pdf.
- จินตนา ชาญชัย. (2546). การพัฒนารูปแบบกระบวนการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านบึงหล่ม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- จิตตะกานต์ เทพศิริพันธุ์. (2554, 30 กันยายน). “เรื่อง : การนิเทศแบบ Coaching การนิเทศแบบให้คำปรึกษาแนะนำ/เสนอแนะ (Coaching)”. การนิเทศ ติดตามและประเมินผล. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2555, จาก
<http://www.sesa37.go.th/km/?name=research&file=readresearch&id=8>
- ชัยยุทธ หิรัญวิบูลย์. (2549). การศึกษาการปฏิบัติตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สุรินทร์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ซัด บุญญา. (2552). หลักการและแนวคิดในการนิเทศการศึกษายุคใหม่. สืบค้นเมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://www.sobkroo.com>

- ชำนาญ แสงจันทร์. (2555). **คู่มือการนิเทศภายใน**. ลำปาง : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำปาง เขต 1.
- จิตภัทร ประสิทธิ์พร. (2554). **การนิเทศภายใน**. สิงห์บุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 5. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2555, จาก http://182.93.220.66/KM_sec5/?name=research&file=readresearch&id=20
- ทองใบ เทียงคีน. (2545). **การศึกษาความต้องการการนิเทศภายในของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดตาก**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ธารทิพย์ แก้วเหลี่ยม. (2552, 12 กุมภาพันธ์). “การนิเทศภายในเชิงระบบ”. **นวัตกรรมการเรียนรู้**. สืบค้นเมื่อวันที่ 13 กรกฎาคม 2555, จาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/233016>
- ธงชัย สันติวงษ์. (2546). **การบริหารผู้ศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : ประชุมช่าง.
- นิตยา วัชรมุสิก. (2546). **การบริหารงานโรงเรียนอนุบาลที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ปกครอง นักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครศรีธรรมราช : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏ นครศรีธรรมราช.
- นิตย์ ประจงแดง. (2548). **บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ลพบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- เน่งน้อย เพ็งพันธ์. (2552, 22 มีนาคม). “ความจำเป็นของการนิเทศภายในโรงเรียนในยุคปฏิรูปการศึกษา”. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2555, จาก วิชาการ.คอม www.vcharkam.com.
- นทจร ชิริปัญญาภรณ์. (2554). **การดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- บรรหาญ บุญจันทร์. (2550). **ปัจจัยที่มีผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานุริรัมย์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นุริรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนุริรัมย์.
- ประกอบ เนื่อนสกุล. (2551). **สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานุริรัมย์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นุริรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนุริรัมย์.

- ประเทือง ประทุมเทา. (2546). สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญ
อำเภอเมืองระยอง จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประภัศร โกศลวัฒน์. (2544). เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการของ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 39 : รูปแบบการนิเทศแบบร่วมมือเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้
ทั้งโรงเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านนาดี อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร. สกลนคร :
ฝ่ายพัฒนางานวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- ประมวล องอาจ. (2548). การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของ
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (การบริหารการศึกษา). กำแพงเพชร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ประวิทย์ เนียนศิริ. (2546). ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
อำเภอคลองหาด จังหวัดสระแก้ว. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. (2542). ระเบียบวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. บุรีรัมย์ :
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ปรียา พุทธารักษ์. (2551). การศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมือง
นาสารจังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). สุราษฎร์ธานี :
บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี.
- พันวนา พัฒนาอุดมสินค้า. (2553). การศึกษากระบวนการนิเทศการศึกษา. กาญจนบุรี : สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2.
- ไพฑูริย์ ทิพย์สุข. (2555, 12 กุมภาพันธ์). “ปัญหาการนิเทศ”. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์
2555, จาก <http://www.oknation.net/blog/krunongkhai/>.
- ไพรัตน์ สินเจริญ. (2543). ปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา.
วิทยานิพนธ์ ค.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์ (นโยบายสาธารณะ)). ฉะเชิงเทรา : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ไพวัลย์ วันทนา. (2555, 12 กุมภาพันธ์). “การนิเทศการศึกษารูปแบบใหม่”. การนิเทศการศึกษา
แนวใหม่. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2555, จาก pw1460@hotmail.com

- ภัทราวรรณ การ์มย์. (2555). การศึกษาเปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในระหว่าง
โรงเรียนของรัฐและเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา
เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏ
บุรีรัมย์.
- เมตต์ เมตต์การ์ณจิต. (2543, เมษายน). การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา. วารสารวิชาการ.
8(1) : 54-60.
- มณเฑียร เดชจินดา. (2546). ปัญหาและข้อเสนอแนะการนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหาร
ประถมศึกษาในอำเภอบ้านบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เขวพา เดชะคุปต์. (2542). การบริหารและการนิเทศการศึกษาปฐมวัย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แม่ก.
รัตนา นครเทพ. (2552). การนำเสนอรูปแบบการนิเทศภายในโดยการประยุกต์ใช้แบบจำลองมิตร์
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ
มหาสารคาม.
- ราณี กุศลรัมย์. (2553). ปัญหาและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามเขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม :
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- รุ่งศิริ น ไตร โยธี. (2542). การนิเทศภายในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการ
ประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา).
เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- โรงเรียนบ้านช่อผกา. (2555). “แนวทางการนิเทศภายในโรงเรียน”. บุรีรัมย์ : สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2555, จาก shool.obec.go.th/chorpaka/
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2555). “แนวคิดและความหมายของการบริหารและการบริหารจัดการ”.
สืบค้นเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2555, จาก <http://www.wiruch.com/articles>.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2546). การบริหารการศึกษา หลักการ ทฤษฎี หน้าที่ ประเด็นและบทวิเคราะห์.
พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ทิพย์วิสุทธิ.
- วิโรจน์ ศรีภักดี. (2553). การนิเทศภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม
เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บุรีรัมย์ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ราชบุรีรัมย์.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2548). การนิเทศการสอน. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- สวัสดี เดชกัลยา. (2550). “การดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครนายก”. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. วารสารบัณฑิตศึกษา. 1(1): 68-69.
- สถิต สวนทรหม. (2547). การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ฉะเชิงเทรา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- เสถียร เทียงธรรม. 2542. “ การนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี ”. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาสารคาม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- เสนาะ ดิยาวี. (2543). หลักการบริหาร : การวางแผน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2549). วิธีการประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภาภรณ์ บุตรวิเศษ. (2553). สภาพการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุริรัมย์ เขต 4 ในท้องที่อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2540). เอกสารประกอบการประชุมสัมมนา คณะกรรมการโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- (2542 ก). คู่มือนิเทศการศึกษาการนิเทศเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อครูผู้เด็ก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- (2547). การประกันคุณภาพการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : พรินทวามกราฟฟิค.
- สำนักงานปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดสกลนคร. หน่วยศึกษานิเทศก์. 2542. เอกสารการประชุมทางวิชาการของ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 39. สกลนคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดสกลนคร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. (2555). สรุปผลการติดตามตรวจสอบประเมินผลและนิเทศการศึกษา (ก.ค.ป.น.) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ครั้งที่ 1 ปีงบประมาณ 2555. บุรีรัมย์ : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสงคราม. (2555). เทคนิคและกระบวนการการนิเทศภายในสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2555, จาก nites.sskedarea.nettechnichnites.pdf.
- สำนักสุทธศาสตร์สัตว์และสุขอนามัยที่ 3. (2555). การวางแผน. สืบค้นเมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2555. จาก <http://www.dld.go.th/region3/knowledge/linkfile/admin/management/planning.html>
- ตำรวจ พานนา. (2542). สภาพและปัญหาการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ.2552. กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สงคราม มังคะละ. (2542, 24 ตุลาคม). การนิเทศภายในโรงเรียน. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2555, จาก http://www.sobkroo.com/detail_room_main3.php?nid=755
- สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2544). หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. ภาควิชาการบริหารการศึกษาและอุดมศึกษา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมศักดิ์ ป้อมบุบผา. (2544). สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของคณะกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ลพบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุรศักดิ์ ปาเฮ. (2545, สิงหาคม). "การนิเทศภายใน : หัวใจของการปฏิรูปการเรียนรู้ในโรงเรียน." วารสารวิชาการ 8. 54-60.
- สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2547). การวางแผนและการควบคุมทางการบริหาร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุริพร บรรลือเชตร. (2554, เมษายน- มิถุนายน). “การพัฒนาโรงเรียนสู่โรงเรียนส่งเสริมนิสัยรักการอ่านด้วยกระบวนการนิเทศ 5 ขั้น”. วารสารวิชาการ. 14(2) : 36-45.
- หวน พันธุ์พันธ์. (2555). “การบริหารทรัพยากรทางการศึกษา”. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2555. จาก <http://www.personal.swu.ac.th/facstaffs/huan/>.
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2541). หลักและเทคนิคการวางแผน. พิมพ์ครั้งที่ 7 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนันต์ชัย พงศ์สุวรรณ. (2554). หลักการบริหารการศึกษา. นุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- อนง รัตมี. (2551). “กระบวนการจัดการความรู้สู่ความเป็นเลิศ”. รูปแบบการจัดการความรู้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพองค์กร. ทพบุรี : โรงพิมพ์ ท การพิมพ์.
- อรรถพล ปิ่นม้น. (2550). ปัญหาการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). ฉะเชิงเทรา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- อัญชลี ธรรมะวิทีกุล. (2552 ก). “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา(1)”. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2555. จาก <http://panchalee.wordpress.com/2009/03/30/supervision/>
- , (2552 ข). เทคนิคการนิเทศ : การสอนงาน (Coaching). สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2555. จาก <http://panchalee.wordpress.com/2009/03/30/supervision/>.
- อินทรีรา จันทร์คณา. (2552). สภาพการนิเทศภายในโรงเรียนอนุบาลเชียงราย. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). เชียงราย : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- Dessler, G. (2004). **Management, Principles and Practices for Tomorrow's Leaders**. New Jersey : Pearson Education.
- Harris, B. M. (1985). **Supervisory Behavior in Education**. 3rd ed. New Jersey : Prentice-Hall.
- Mcgorray, KT. (1995, December). “Instructional Leadership in the Principal Role : Testing the Effectiveness of Slingerland Multisensory Approach Recording Strategies for the First Grade Language Arts Program.” **Dissertation Abstracts International**. 56 : 2006-A.
- Rovinson, S. G. (2000). “Teacher Job Satisfaction and Levels of Clinical Supervision in Elementary Schools.” **Dissertation Abstracts International**. 61(6) : 14.
- Wiles, B. A. (1997, July). “The Kind of School Supervision Needed in Developing Countries : Case Study Ethiopia.” **Dissertation Abstracts International**. 42(3) : 21680-A.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Buriram Rajabhat University

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๘๑๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๘ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณธีระศักดิ์ เลื่อยไธสง

ด้วย นางรัตนา ชุมไธสง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง สภาพการณ์เทศบาลภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๔ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริภาณี จุฑาปะมา เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการ ในขั้นขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๕๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๘๑๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๓๐๐๐

๘ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณบรรณเจน ลิไสง

ด้วย นางรัตนา ชุมไสง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง สภาพการณ์เทศบาลภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๔ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริราณี จุฑาปะมา เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการ ในขั้นตอนต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๑, ๐ ๔๕๖๐ ๑๖๑๖ ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๖๘๑๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๘ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

เรียน คุณวัชรจิโรจน์ กระจ่างวงศ์

ด้วย นางรัตนา ชุมโรสง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง สภาพการณ์เทศบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๕ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริฉวี จุฑาปะมา เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พิจารณาแล้วว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในเรื่องนี้อย่างดียิ่ง จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือในการทำวิจัยและศึกษาข้อมูลครั้งนี้ เพื่อให้ผู้ทำการวิจัยจะได้ดำเนินการ ในขั้นต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดอนุเคราะห์และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๕๖๓ ๑๒๒๓, ๐ ๔๕๖๐ ๑๖๑๖ ตั๋ว ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/๘๒๗

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๑๕ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองเครื่องมือในการวิจัย

เรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต ๓

ด้วย นางรัตนา ชุมไธสง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง สภาพการณ์เทศบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๔ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริภาณี จุโทปะมา เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้ นักศึกษามีความประสงค์ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัยที่ จะใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงเพื่อหาประสิทธิภาพของ เครื่องมือในการวิจัย

ดังนั้นจึงขออนุญาตให้ นางรัตนา ชุมไธสง ใช้เครื่องมือในการวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างสำหรับ กำหนดการทำงานผู้ทำการวิจัยจะประสานในรายละเอียดอีกครั้ง มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย

โทร ๐ ๔๔๖๑ ๑๒๒๓, ๐ ๔๔๖๐ ๑๖๓๖ ตั๋ว ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๔๖๑ ๒๘๕๘

ที่ ศธ ๐๕๔๕.๑๑/ ๘๑๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
อ.เมือง จ.บุรีรัมย์ ๓๑๐๐๐

๙ ตุลาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถาม

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๔

ด้วย นางรัตนา ชุมไธสง ระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กำลังศึกษาและทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง สภาพการณ์เทศบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต ๔ โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริภาณี จุฑาปะมา เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์โดยการนี้นักศึกษา มีความประสงค์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยดังกล่าว จึงขอความอนุเคราะห์อนุญาตให้นักศึกษาเข้าเก็บข้อมูลในหน่วยงานของท่านด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเทียบ ละอองทอง)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดี

โทร ๐ ๔๕๖๑ ๑๒๒๘, ต่อ ๓๘๐๖

โทรสาร ๐ ๔๕๖๑ ๒๘๕๘

ภาคผนวก ข

แบบสอบถาม

มหาวิทยาลัยศรีรัตนบุรี
Buriram Rajabhat University

แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง

สภาพการณ์พิเศษภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

.....

คำชี้แจง

1. แบบสอบถาม ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เกี่ยวกับสภาพการณ์พิเศษภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ของแต่ละท่านที่ปฏิบัติ

2. ผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่

2.1 ผู้บริหาร

2.2 ครูผู้สอน

3. แบบสอบถามมี 3 ตอนได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 2 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการณ์พิเศษภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำนวน 50 ข้อ

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัญหาหรือข้อคิดเสนอแนะอื่นๆ ในการศึกษาสภาพการณ์พิเศษภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

ตัวอย่าง

ข้อที่	สภาพการนิเทศภายใน	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
0	มีการแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศและความต้องการของโรงเรียน		/			

อธิบาย จากคำตอบข้อ 0 แสดงว่าผู้ตอบมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการแต่งตั้งคณะทำงานศึกษาสภาพการนิเทศและความต้องการของโรงเรียน อยู่ในระดับดี

ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

1. สถานภาพของท่าน

- () ผู้บริหาร
- () ครู

2. ขนาดของโรงเรียนของท่าน

- () โรงเรียนขนาดเล็ก
- () โรงเรียนขนาดกลาง
- () โรงเรียนขนาดใหญ่

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการนิเทศภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความพึงพอใจของท่านตามความเป็นจริง

โดยกำหนดระดับความพึงพอใจ ดังนี้

- ระดับ 5 มีการปฏิบัติมากที่สุด
- ระดับ 4 มีการปฏิบัติมาก
- ระดับ 3 มีการปฏิบัติปานกลาง
- ระดับ 2 มีการปฏิบัติน้อย
- ระดับ 1 มีการปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อ	สภาพการณ์พิเศษภายใน	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ						
1	โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อศึกษาสภาพการณ์พิเศษและความต้องการของโรงเรียน					
2	โรงเรียนมีการสำรวจและประเมินความต้องการของครู					
3	ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมคณะครูในโรงเรียนเพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีผลต่อคุณภาพของนักเรียน					
4	คณะกรรมการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เห็นสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนในแต่ละด้าน ได้อย่างชัดเจน					
5	ผู้บริหารมีการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญให้แน่ชัดว่ามีปัญหาใดต้องดำเนินการก่อนหลัง					
6	ผู้บริหารจัดประชุมเพื่อให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ปัญหาและกำหนดความต้องการ					
7	คณะครูประมวลหาสาเหตุของปัญหา เสนอวิธีแก้ปัญหาและความต้องการนำไปใช้					
8	คณะครูมีการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวบ่งชี้ของผู้เรียนทุกคน					
9	ผู้บริหารรวบรวมประเด็นปัญหาและความต้องการของโรงเรียนไว้อย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนจัดทำโครงการพิเศษภายในโรงเรียน					
10	คณะครูมีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนมาตรวจสอบเพื่อหาปัญหาที่เกิดขึ้น					
11	คณะครูมีการวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้คุณภาพของนักเรียนทุกคน					
12	โรงเรียนมีการประชุม วิเคราะห์ ศึกษาเป้าหมายและแนวทางเพื่อนำไปปฏิบัติการพิเศษภายใน					

ข้อ	กิจกรรมการนิเทศภายใน	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการวางแผนการนิเทศ						
13	โรงเรียนมีการนำข้อมูลจากการศึกษาปัญหาและสภาพปัจจุบันมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน					
14	โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติและนโยบายเกี่ยวกับการนิเทศภายในอย่างชัดเจน					
15	การนำสภาพการจัดการเรียนการสอนและความต้องการของครูมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน					
16	โรงเรียนกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน					
17	มีการประชุมเพื่อการวางแผนการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง					
18	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในที่เป็นลายลักษณ์อักษร					
19	โรงเรียนกำหนดปฏิทินการนิเทศภายในและกำหนดกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน					
20	โรงเรียนนำผลการนิเทศภายในปีที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการดำเนินงานในปีต่อไป					
21	โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับแผนการนิเทศภายในให้บุคลากรได้รับทราบ					
22	แผนการนิเทศภายในของโรงเรียน ตอบสนองความต้องการในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู					
23	โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการและปฏิทินงาน มอบให้ครูและผู้เกี่ยวข้องสำหรับใช้ในการนิเทศภายใน					
24	ผู้บริหารให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนและกำหนดตัวบุคคลรับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน					

ข้อ	กิจกรรมการนิเทศภายใน	ระดับการปฏิบัติ			
25	ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันพิจารณาความเป็นไปได้ของนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน				
26	มีการจัดทำแผนการนิเทศภายในโรงเรียนตามลำดับความสำคัญของงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษร				
ด้านการปฏิบัติการนิเทศ					
27	โรงเรียนมีการติดตามการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในของการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมทุกงาน				
28	โรงเรียนมีการประชุมผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อทำความเข้าใจรายละเอียดในการนิเทศ				
29	ผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศ				
30	มีการบันทึกการปฏิบัติงานนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน				
31	ผู้รับการนิเทศนำผลการนิเทศไปปรับปรุงแก้ไขให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนมีการพัฒนาขึ้น				
32	มีกระบวนการนิเทศกระตุ้น ช่วย ให้ครูเกิดความคิดใหม่ๆ ในทางสร้างสรรค์ เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน				
33	บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเองและเป็นประชาธิปไตยยอมรับในบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน				
34	มีการจัดศึกษาดูงานตัวอย่างของครูคนอื่น / โรงเรียนอื่น ที่ประสบผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
35	มีการเยี่ยมชมชั้นเรียน ให้คำแนะนำ ข้อมูลย้อนกลับของผู้นิเทศแก่ผู้รับการนิเทศ				
36	มีการปฏิบัติการนิเทศตามปฏิทินที่กำหนดไว้				
37	ผู้นิเทศภายในมีการประชุมเพื่อสรุปผลการนิเทศภายในโรงเรียน				

ข้อ	สภาพการนิเทศภายใน	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
38	ผู้นิเทศภายในจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน และนำมาใช้เป็นข้อมูลวางแผนการนิเทศในปีต่อไป					
ด้านการประเมินผลการนิเทศ						
39	การกำหนดวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับนโยบาย วัตถุประสงค์ของการนิเทศภายใน โรงเรียน					
40	การให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ ประเมินผลการนิเทศภายใน โรงเรียน					
41	การเลือกใช้เครื่องมือในการนิเทศภายในได้อย่างเหมาะสม					
42	การประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในปฏิทิน					
43	การประเมินผลการนิเทศครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต					
44	การจัดให้มีการประเมินผลความก้าวหน้าในการสอนของครู ที่เกิดจากการนิเทศภายใน					
45	การนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์และ วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อสรุปผลการประเมิน					
46	การรายงานผลการประเมินให้ผู้ได้บังคับบัญชา และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน					
47	จัดให้มีการประชุม อภิปราย เพื่อประมวลปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงาน					
48	การนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุง การนิเทศภายใน โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น					
49	มีการประเมินผลความก้าวหน้าในการนิเทศอย่างต่อเนื่อง					
50	มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาจากผลการนิเทศติดตามการ ประเมินได้เหมาะสม ทันทเวลา					

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีต่อสภาพการณ์เทศ
ภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์

1. ด้านสภาพการณ์เทศ

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านการวางแผนการณ์เทศ

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการปฏิบัติการเทศ

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านการประเมินผลการเทศ

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ก
การหาคุณภาพของเครื่องมือ

ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม

ข้อ	สภาพการณ์เทศ	ค่า t
ด้านสภาพการณ์เทศ		
1	โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อศึกษาสภาพการณ์เทศและความต้องการของโรงเรียน	1.935
2	โรงเรียนมีการสำรวจและประเมินความต้องการของครู	1.795
3	ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมคณะกรรมการ ในโรงเรียนเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีผลต่อคุณภาพของนักเรียน	3.296
4	คณะกรรมการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เห็นสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนในแต่ละด้าน ได้อย่างชัดเจน	4.199
5	ผู้บริหารมีการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญให้แน่ชัดว่ามีปัญหาใดต้องดำเนินการก่อนหลัง	2.380
6	ผู้บริหารจัดประชุมเพื่อให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ หาสาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ปัญหาและกำหนดความต้องการ	3.296
7	คณะกรรมการประมวลหาสาเหตุของปัญหา เสนอวิธีแก้ปัญหาและความต้องการนำไปใช้	4.199
8	คณะกรรมการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวบ่งชี้ของผู้เรียนทุกคน	3.024
9	ผู้บริหารรวบรวมประเด็นปัญหาและความต้องการของโรงเรียนไว้อย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนจัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียน	2.380
10	คณะกรรมการนำข้อมูลมาวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนมาตรวจสอบเพื่อหาปัญหาที่เกิดขึ้น	2.380
11	คณะกรรมการวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้คุณภาพของนักเรียนทุกคน	3.117
12	โรงเรียนมีการประชุม วิเคราะห์ ศึกษาเป้าหมายและแนวทางเพื่อนำไปปฏิบัติการนิเทศภายใน	2.674

ข้อ	สภาพการนิเทศ	ค่า t
ด้านการวางแผนการนิเทศ		
13	โรงเรียนมีการนำข้อมูลจากการศึกษาปัญหาและสภาพปัจจุบันมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน	2.380
14	โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติและนโยบายเกี่ยวกับการนิเทศ	2.994
15	การนำสภาพการจัดการเรียนการสอนและความต้องการของครูมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน	2.293
16	โรงเรียนกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน	3.117
17	มีการประชุมเพื่อการวางแผนการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง	2.753
18	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในที่เป็นลายลักษณ์อักษร	2.222
19	โรงเรียนกำหนดปฏิทินการนิเทศภายในและกำหนดกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน	2.994
20	โรงเรียนนำผลการนิเทศภายในปีที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการ	2.753
21	โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับแผนการนิเทศภายในให้บุคลากรได้รับทราบ	2.753
22	แผนการนิเทศภายในของโรงเรียน ตอบสนองความต้องการในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู	2.994
23	โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการและปฏิทินงานมอบให้ครูและผู้เกี่ยวข้องสำหรับใช้ในการนิเทศภายใน	2.994
24	ผู้บริหารให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายใน โรงเรียนและกำหนดตัวบุคคลรับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน	3.108
25	ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันพิจารณาความเป็นไปได้ของนโยบาย วัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน	2.994
26	มีการจัดทำแผนการนิเทศภายใน โรงเรียนตามลำดับความสำคัญของงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษร	2.753

ข้อ	สภาพการนิเทศ	ค่า t
ด้านการปฏิบัติการนิเทศ		
27	โรงเรียนมีการติดตามการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในของการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม	2.293
28	โรงเรียนมีการประชุมผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อทำความเข้าใจ	3.108
29	ผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศ	2.375
30	มีการบันทึกการปฏิบัติงานนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน	2.994
31	ผู้รับการนิเทศนำผลการนิเทศไปปรับปรุงแก้ไขให้กระบวนการจัดการ	2.516
32	มีกระบวนการนิเทศกระตุ้น ชักจูง ให้ครูเกิดความคิดใหม่ๆ ในทาง	2.293
33	บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเองและเป็นประชาธิปไตยยอมรับในบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน	3.108
34	มีการจัดศึกษาดูงานตัวอย่างของครูคนอื่น / โรงเรียนอื่น	2.877
35	มีการเขียนชั้นเรียน ให้คำแนะนำ ข้อมูลย้อนกลับของผู้นิเทศแก่ผู้รับการนิเทศ	2.994
36	มีการปฏิบัติการนิเทศตามปฏิทินที่กำหนดไว้	2.293
37	ผู้นิเทศภายในมีการประชุมเพื่อสรุปผลการนิเทศภายในโรงเรียน	2.203
38	ผู้นิเทศภายในจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน และนำมาใช้เป็นข้อมูลวางแผนการนิเทศในปีต่อไป	2.877
ด้านการประเมินผลการนิเทศ		
39	การกำหนดวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับนโยบาย วัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน	2.516
40	การให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ ประเมินผลการ	2.753
41	การเลือกใช้เครื่องมือในการนิเทศภายในได้อย่างเหมาะสม	2.222
42	การประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในปฏิทิน	2.516
43	การประเมินผลการนิเทศครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต	2.877
44	การจัดให้มีการประเมินผลความก้าวหน้าในการสอนของครูที่เกิดจากการนิเทศภายใน	2.516

ข้อ	สภาพการนิเทศ	ค่า t
45	การนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อสรุปผลการประเมิน	2.516
46	การรายงานผลการประเมินให้ผู้ได้บังคับบัญชา และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน	2.687
47	จัดให้มีการประชุม อภิปราย เพื่อประมวลปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงาน	2.159
48	การนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	2.753
49	มีการประเมินผลความก้าวหน้าในการนิเทศอย่างต่อเนื่อง	2.687
50	มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาจากผลการนิเทศติดตามการประเมินได้เหมาะสม ทันเวลา	2.159

ความเชื่อมั่น

ข้อ	สภาพการนิเทศ	Alpha if Item Deleted
ด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ		
1	โรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศและความต้องการของโรงเรียน	0.958
2	โรงเรียนมีการสำรวจและประเมินความต้องการของครู	0.959
3	ผู้บริหารจัดให้มีการประชุมคณะครูในโรงเรียนเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของครูที่มีผลต่อคุณภาพของนักเรียน	0.958
4	คณะกรรมการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ให้เห็นสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียนในแต่ละด้าน ได้อย่างชัดเจน	0.958
5	ผู้บริหารมีการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมาจัดลำดับความสำคัญให้แน่ชัดว่ามีปัญหาใดต้องดำเนินการก่อนหลัง	0.960
6	ผู้บริหารจัดประชุมเพื่อให้ครูมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ หาสาเหตุของปัญหา วิธีการแก้ปัญหาและกำหนดความต้องการ	0.958
7	คณะครูประมวลหาสาเหตุของปัญหา เสนอวิธีแก้ปัญหาและความต้องการนำไปใช้	0.958
8	คณะครูมีการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวบ่งชี้ของผู้เรียนทุกคน	0.959
9	ผู้บริหารรวบรวมประเด็นปัญหาและความต้องการของโรงเรียนไว้อย่างเป็นระบบเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนจัดทำโครงการนิเทศภายในโรงเรียน	0.958
10	คณะครูมีการนำข้อมูลมาวิเคราะห์คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนมาตรวจสอบเพื่อหาปัญหาที่เกิดขึ้น	0.958
11	คณะครูมีการวิเคราะห์ข้อมูลตัวบ่งชี้คุณภาพของนักเรียนทุกคน	0.958
12	โรงเรียนมีการประชุม วิเคราะห์ ศึกษาเป้าหมายและแนวทางเพื่อนำไปปฏิบัติการนิเทศภายใน	0.958

ข้อ	สภาพการณ์เทศ	Alpha if Item Deleted
ด้านการวางแผนการนิเทศ		
13	โรงเรียนมีการนำข้อมูลจากการศึกษาปัญหาและสภาพปัจจุบันมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน	0.958
14	โรงเรียนมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติและนโยบายเกี่ยวกับการนิเทศ	0.957
15	การนำสภาพการจัดการเรียนการสอนและความต้องการของครูมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน	0.959
16	โรงเรียนกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน	0.958
17	มีการประชุมเพื่อการวางแผนการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง	0.958
18	มีการแต่งตั้งคณะกรรมการการนิเทศภายในที่เป็นลายลักษณ์อักษร	0.958
19	โรงเรียนกำหนดปฏิทินการนิเทศภายในและกำหนดกิจกรรมไว้อย่างชัดเจน	0.957
20	โรงเรียนนำผลการนิเทศภายในปีที่ผ่านมาเป็นข้อมูลในการวางแผนการ	0.958
21	โรงเรียนมีการประชุมชี้แจงเกี่ยวกับแผนการนิเทศภายในให้บุคลากรได้รับทราบ	0.958
22	แผนการนิเทศภายในของโรงเรียน คอบสนองความต้องการในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู	0.957
23	โรงเรียนมีการจัดทำแผนปฏิบัติการและปฏิทินงานมอบให้ครูและผู้เกี่ยวข้องสำหรับใช้ในการนิเทศภายใน	0.957
24	ผู้บริหารให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียนและกำหนดตัวบุคคลรับผิดชอบการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างชัดเจน	0.957
25	ผู้บริหารและครูผู้สอนร่วมกันพิจารณาความเป็นไปได้ของนโยบายวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน	0.957
26	มีการจัดทำแผนการนิเทศภายในโรงเรียนตามลำดับความสำคัญของงานไว้เป็นลายลักษณ์อักษร	0.958

ข้อ	สภาพการนิเทศ	Alpha if Item Deleted
ด้านการปฏิบัติการนิเทศ		
27	โรงเรียนมีการติดตามการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในของการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องและครอบคลุม	0.959
28	โรงเรียนมีการประชุมผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศเพื่อทำความเข้าใจ	0.957
29	ผู้นิเทศมีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศ	0.959
30	มีการบันทึกการปฏิบัติงานนิเทศภายในอย่างเป็นระบบและเป็นปัจจุบัน	0.957
31	ผู้รับการนิเทศนำผลการนิเทศไปปรับปรุงแก้ไขให้กระบวนการจัดการ	0.958
32	มีกระบวนการนิเทศกระตุ้น ช่วย ให้ครูเกิดความคิดใหม่ๆ ในทาง	0.959
33	บรรยากาศในการนิเทศมีความเป็นกันเองและเป็นประชาธิปไตยยอมรับในบทบาทหน้าที่ซึ่งกันและกัน	0.957
34	มีการจัดศึกษาดูงานตัวอย่างของครูคนอื่น / โรงเรียนอื่น	0.958
35	มีการเยี่ยมชมชั้นเรียน ให้คำแนะนำ ข้อมูลย้อนกลับของผู้นิเทศแก่ผู้รับการนิเทศ	0.857
36	มีการปฏิบัติการนิเทศตามปฏิทินที่กำหนดไว้	0.959
37	ผู้นิเทศภายในมีการประชุมเพื่อสรุปผลการนิเทศภายในโรงเรียน	0.958
38	ผู้นิเทศภายในจัดทำรายงานสรุปผลการดำเนินงาน และนำมาใช้เป็นข้อมูลวางแผนการนิเทศในปีต่อไป	0.958
ด้านการประเมินผลการนิเทศ		
39	การกำหนดวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับนโยบาย วัตถุประสงค์ของการนิเทศภายในโรงเรียน	0.958
40	การให้ผู้ปฏิบัติงานมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ ประเมินผลการ	0.958
41	การเลือกใช้เครื่องมือในการนิเทศภายในได้อย่างเหมาะสม	0.958
42	การประเมินผลการดำเนินงานนิเทศภายใน โรงเรียนเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในปฏิทิน	0.958
43	การประเมินผลการนิเทศครอบคลุมทั้งด้านปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต	0.958

ข้อ	สภาพการนิเทศ	Alpha if Item Deleted
44	การจัดให้มีการประเมินผลความก้าวหน้าในการสอนของครูที่เกิดจากการนิเทศภายใน	0.958
45	การนำผลการประเมินมาวิเคราะห์เปรียบเทียบเกณฑ์และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อสรุปผลการประเมิน	0.959
46	การรายงานผลการประเมินให้ผู้ได้บังคับบัญชา และผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน	0.958
47	จัดให้มีการประชุม อภิปราย เพื่อประมวลปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงาน	0.958
48	การนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น	0.958
49	มีการประเมินผลความก้าวหน้าในการนิเทศอย่างต่อเนื่อง	0.958
50	มีการปรับปรุงแก้ไขปัญหาจากผลการนิเทศติดตามการประเมินได้เหมาะสม ทันเวลา	0.958

ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ	นางรัตนา หุมไธสง
วัน เดือน ปี เกิด	4 กรกฎาคม 2522
สถานที่เกิด	อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	35 หมู่ 13 บ้านโนนสะอาด ตำบลบ้านคู อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ รหัสไปรษณีย์ 31230 โทร 083 3001484
ตำแหน่งหน้าที่การงาน	ครู โรงเรียนบ้านกอกคอนพยอม
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนบ้านกอกคอนพยอม หมู่ 5 ตำบลทองหลาง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4
ประวัติการศึกษา	พ.ศ. 2535 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดสระทอง พ.ศ. 2541 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนาโพธิ์พิทยาคม พ.ศ. 2549 ครุศาสตรบัณฑิต การศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พ.ศ. 2556 ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์